

MİZAH

Peygamber Efendimiz (sav) çocuklardan Enes b. Malik'in evine vardığında serçe veya bülbül beslemekte olan Enes'e "Ya Eba Ömercik, ne yapıyor serçecik" der ve Enes'in gönlünü hoş eder yüzünü güldürülmüş. (1)

Bir sahabi Peygamber Efendimize gelerek binmek için deve ister. Peygamber Efendimizde "Sana bir deve yavrusu vereyim" der. Sahabi "Ya Resulellah ben binmek için istiyorum. Yavruyu ne yapayım?" deyince Efendimiz: "Her deve, deve yavrusu değil mi?" der. (2)

Birgün Kainatın Efendisinin evinde hanımı Hz. Aişe'nin sesi biraz yükselir. Bu sesi duyan babası Hz. Ebu Bekir kızını dövmek ister. Efendimiz dövmesini engeller. Hz. Ebu Bekir gidince Efendimiz, Hz. Aişe'ye "Ya gördün mü seni adamın elinden nasıl kurtardım" der ve barışırlar. Daha sonra Hz. Ebu Bekir gelir: "Savaşınızda beni aranıza aldığınız gibi barışınızda da alın" deyince ikisi birden "Aldık, aldık buyurun" derler. (3)

Birgün Hz. Ebu Bekir, Nuayman ve Suveybıt b. Harmele ticaret için Busra'ya doğru yola çıkarlar. Bir konaklama yerinde Ebu Bekir'in ayrıldığı bir zamanda Suveybıt gelip Nuayman'dan yiyecek ister. O da Ebu Bekir gelmeden yemek vermeyeceğini söyler. Suveybıt arkadaşını kızdırmaya karar verir ve oradan geçmekte olan kervanın yanına gider ve "Benim bir kölem var satmak istiyorum. Ancak çok geveze satılmamak için herkese 'ben hürüm köle değilim' diye itiraz eder. Eğer onu dinlemeyip götürecekmeniz size satarım" der ve on deve karşılığında satar. Kervandakiler gelir Nuaymanı bağırta bağırta bağlayıp götürürler. Daha sonra Hz. Ebu Bekir gelir. Durumu öğrenince hemen koşar on deveyi geri verip Nuayman'ı alır gelir. Medine'ye dönüşte durum Efendimize haber verilir. Efendimiz olaya güler. (4)

Ama mizahın sınırlarını da çizer. "Ben de mizah yaparım ama doğruyu söylerim" der. (5)

"Şaka veya ciddi olarak kimsenin malını almayınız" diyerek

şaka yoluyla insanlara zarar vermeyi engeller. Mizahda:

Söylenen doğru olacak. Kimsenin şahsiyetiyle oynanmayacak. Kimseye maddi

zarar vermeyecek. Sünbülzade Vehbi'nin dediği gibi: "Hübdur gerçi letafetle mizah

Olmiya liyk müeddii silah." Mizah insanları silaha sarıldırıtmamah. Nabi'de

"Eyleme hezlü mizahı pise Düşürür dostların teşvişe"

Mizahı sanat edinen hep şaka yapan ve hiç ciddisi olmayan kişiler dostlarımın aklını karıştırır der.

Dostlarının yüzünü güldürmek, düşmanlarını da gıdıklayarak öldürmek için kalemi eline alan Necati Tuncer beyefendinin yayımlanan iki eserini okudum. Şakayı ciddiler arasında yemek içindeki tuz gibi buldum.

Necati beyi tanıtmama onun ihtiyacı yok. Millî Gazete'de yayımlanan mizahi yazıları televizyonlardaki güldürü sanatçıları tarafından takip edilip biraz değiştirme ile görüntüye getiriyorlar. Necati'yi en az biz tanıyoruz.

Mahmut TOPTAŞ

İÇİNDEKİLER

Ordaki Köyün Adı Var: Trafalgar	7
Kasabamız İlçe Olacak	14
Evlenirken Gelenekçi Olmayalım	22
Başkesen Fırtınası Bittiğinde	29
Bu Senaryo Olmaz	34
İstanbul Kaşığı Bunlar	43
Hoca Haklı, Ben Haklı	53
Bir evde "Alo Falı"	59
Ne Yiğitler Var	62
Haydi Çağdaş Boşanmaya	71
Bir Misafirim Var Almanya'dan	78
Doktor Rapor Vermez/Flörte Karşı İsen	88
Girinti Ailesi/Kırılmayan İlişkiler	95
Var Mısınız, Bir Ödüllü Gazeteci Tanımaya	104
Biz Yapmadık Ki	111
Burcun Var mı/Derdin Var	119
Festivallere Hazırlanırken	126
Festivale Bak	136
Fallarımı Neylerim	147
Alışamadı, Gitti	151
Haber Böyle Yazılır	158
Bir Röportaj Yapacaktım Onun için	166

ORDAKİ KOYUN ADI VAR: TRAFALGAR

Şehre epey yaklaştığımızda, otobüsün camından görmeseydim "Trafalgar köyü" levhasını, nereden bilecektim; Anadolu'nun ortasında bir köyün Fransız köyü olduğunu. Anayoldan ayrılan köy yolunu gösteren trafik levhasının üstünde aynen "Trafalgar Köyü" yazıyordu.

Ben o şehre, sezonun yaklaşması dolayısıyla okul kırtasiyecilerine pazarlama yapmaya gidiyordum ve birkaç saat içinde işimi bitirip bir başka şehre geçmem gerekiyordu. Yanımda oturan ve otobüse bindiği andan itibaren uyuyan delikanlının oralı olduğunu bildiğimden, ki bana daha yolculuğumuzun başında hangi mahalleden olduğumu sormuştu; sağa sola dönerken uyandırdım onu.

- Levhada Trafalgar köyü yazıyordu, adı biraz Fransız geldi.

Delikanlı gözlerini oğuştururken, bir yandan da kendine herşeyi biliyor havasını vermekten de geri kalmadı.

- Öyledir. Fransız köyüdür orası.

Levhanın gösterdiği yamaçta yayılan aklı karalı keçi sürüsünü de parmağıyla işaret etti.

- Onlar da Mösyö Sögen'in keçileri.

7

Şimdiye kadar bize, Fransız köylerinin bir tatil köyü olduğunu ve sahillerimizde tel örgüler içinde bulunduğunu öğretilmişler miydi? Şaşırdım!

- Burada Fransız köyünün işi ne? Göçmen mi bunlar?

Bu soruyu sorarken, bizim Yugoslav göçmenlerimizin arasına karışıp gelmiş işsiz Fransızların, burada farkedildik-lerinde yerleşmelerinin sağlandığı, onlara bir köy verildiği gibi bir ihtimal mi gelmişti aklıma?

- Çok önce gelmişler. Kimileri diyorlar ki, Sultan Süleyman zamanında gelmişler. Fakat hepsi Türkçe konuşur. Fransızca'yı unutmuşlar.

- Peki Fransa'yla hâlâ bir bağları var mı?

- Olmaz olur mu beyim? Hatta muhtarın' karısı, Fransa Başkanının karısıyla akraba imiş. Aynı sülaleden geliyorlar-mış.

- Kim diyor bunları?

- Muhtarın madamı biliyor canım. İnsan akrabalarını tanımaz mı? Gazeteler de yazdı. Resimlerini yanyana bastılar. Birbirlerine acayip benziyorlar. Fransa Başkanının madamı ikide bir neden geliyor bu ülkeye? Sen gazete okumuyor musun?

Delikanlı bu soruyu sorarken, gözü, önümdeki koltuğun filesine koyduğum birkaç gazeteye takılmıştı. Aslında demek istediği, siz gazete okuyorsunuz ama, her şeyi biz biliyoruz, bizden öğreniyorsunuz du.

Şehre yaklaşmıştık, yolumuz az kalmıştı. Daha çok sorular sorarak işin aslını öğrenmek istiyordum. Belki delikanlının tekrar uyumasına engel olacağım ama, benimki de merak işte. 8

- Kim ortaya attı, bunların Fransız olduğu iddiasını?

- İddia değil gerçek. Gazeteler kaç gün yazdılar. Bir gazeteci araştırıp bulmuş bunların Fransız olduklarını. Köye gelip resimler, filmler çekmiş. Köyde büyük bir bina harabesi varmış. Buranın tavanı çok yüksekmış. Köylüler buraya develik diyorlarmış. Altta develer kalırken, yan duvarlara tutturulan tahta ranzalarda da

deveciler kalırmış. Tabii çok eskiden kalırlarmış. Şimdi deve mi kaldı, deveci mi? Gazeteci burayı görünce demiş ki: Burası Sen Josef kilisesidir. Atalarınız vaktiyle burada oturmaya mecbur edilince, bu kiliseyi yaptırmışlar. Fakat zamanla siz ortama uyunca, kiliseyi deve ahırına yapmışsınız. Bu tarihe ihanettir demiş ve gazeteye de öyle yazmış.

- Peki, sonra ne oldu?

- N'olucak? Ankara'dan geldiler, develiği onardılar, kilise oldu.

- Köylü karşı çıkmadı mı, köylere kilise yapılmasına?

- Neden karşı çıksınlar canım? Atalarının malı. Hem sonra köy kalkınmaya başladı. Yani o kilisenin yüzünden biraz önce gördüğüm o yol yapıldı, sağlık ocağı açıldı. Bizim buradaki devlet hastanesinin iki doktorundan birini oraya gönderdi hükümet.

- Hiç karşı çıkan olmadı mı?

- Öğretmenler başta karşı çıktılar ama, sonunda onlar da memnun oldular.

- Onlar da mı kabul ettiler köylülerin Fransızlığını.

Delikanlı, yüzüme öyle bir bakış baktı ki, ben ne anlatıyorum, sen ne anlıyorsun der gibiydi.

- Ona kimsenin itirazı yok. Yani onların itirazı şehirden

9

köye gitmeyeydi. Lojman yapıldığını duyunca hepsi razı oldular.

- Öğretmenlere lojman mı yaptılar?

- Okulu yıkıp yeniden yaparlarken, bir apartman da lojman yaptılar. Çocuklar Fransızca okuyacaklar artık. Okulun hiçbir eksigi yok. Hatta Fransızlara ayıp olmasın diye hastane laboratuvarının mikroskobunu bile bağışlatmışlar okula.

- Yani Fransızlara derken, köylülere ayıp olmasın demek istedin.

- Yok canım. Hakiki Fransızlara ayıp olmasın diye. Okulun yapılıp bittiği sırada, bir heyet gelmiş, bir otobüs dolusu... Ta Fransa'dan duyup gelmişler. İçlerinde oranın Kültür Bakanı bile varmış. Ben de gördüm. Bizim Kültür Bakanı'nın yanında oturuyordu kilisedeki tören sırasında.

Delikanlı öyle açıklamalar yapıyordu ki, ben açıklamalarına şaşırıırken, o da benim bunları nasıl olup da bilmediğime hayret ediyordu.

- Ne töreni? Bizim Kültür Bakanı da mı geldi?

- Siz de hiçbir şey bilmiyorsunuz beyim. Bilmem ki gazetelerin neresini okursunuz! Adamlar yanlarında papazlarını da getirmişler haliyle. Hem okulun, hem kilisenin açılışı yapıldı o gün? Eski develiği öyle yapmışlar ki, onların Kültür Bakanı, bizim notur damına benzemiş demiş. Ne demekse gayri.

- Fransa'daki bir kilisenin adıdır. Notre Dame...

- Bak gördün mü? Gerçekten Fransızmış bizimkiler. Demek kiliseleri de benziyor.

- Başka ne oldu törende?

- Bizim bakanlar filan konuştular. Tarım Bakanı, Trafal-10 gar köylüsünün tüm borçlarının silindiğini; İmar Bakam, herkese karşılıksız ev kredisi verileceğini; Çalışma Bakanı köyde hiç kimsenin işsiz kalmayacağını; Sağlık Bakanı herkesin koyu yeşil kartının olacağını söyledi.
- Peki bu dediklerin oldu mu? Yaptılar mı?
- Tabii! Köyün yaslandığı çıplak dağa orman bile diktiler.
- Kültür Bakanı ne dedi? O sadece kiliseye mi gitti?
- Kiliseye hepsi gitti. Papaz hepsine okumuş. Okunmuş su içirmiş.
- Öyle şeyler anlatıyorsun ki inanılır gibi değil. Nasıl olur da hiç karşı çıkan olmaz? Ben Fransız değilim diyen olmaz.
- Neden desinler ki? Gazeteci araştırmış, Fransız olduklarını bulmuş ya onların. Fransızlar büyük millet. Adamlar boşuna Avrupalı olmamışlar. Bizim buradaki köyleri bile kalkındı. Herkesin işi var şimdi. Evlerini yıkıp yeniden yapmaları da işin cabası. Ha bir de köyde her ailenin Fransız otomobili var. Bir defaya mahsus gümrüksüz geçirilip, her köylüye verilmiş krediylen.
- Peki, köyün camisi yok muydu? İmamı filan..
- Kültür Bakanı önce kitaplarını yaktı onun. Sonra da başka yere tayin ettirdi. Siyaset yapıyormuş herhalde.
- Kitaplarını mı yaktı dedin?
- Kilisenin açıldığı gün biri ihbar etmiş. Evinde gerici kitaplar var diye. Jandarmalar, Kültür Bakanı, Kaymakam filan ani baskın yapmışlar eve. Adamın evi kitap deposu gibiymiş. Köy meydanına getirip yakmışlar. Kültür Bakanı çakmağı çakmadan önce birkaç tanesini herkese göstermiş.

II

Bakın demiş: Bunlar Arapça, Osmanlıca kitaplar. Aralarında hiç Fransızca yok. Bu devirde kim okuyup kim anlayacak bunları demiş. Zaten çoğu da elle yazılmışmış.

- Kitaplar el yazması mıymış?
- Evet! Öyle diyorlar. Kültür Bakanı demiş ki: Bunların elle yazılmış olmalarından belli gerici kitaplar olduğu. Niye matbaada bastırmamışlar bunları? Çünkü devlet gelip her an toplayabilir korkusuyla. Matbaalar kontrolümüz altında ama, böyle uzak köylerde, hücre evlerde hâlâ bu kitapları okuyanlar var. Gençleri bunlara zehirletmeyeceğiz deyip çakmağı çakmış.
- Artık şehre giriyorduk. Selvi ağaçlarının gölgelediği yolda ilerlerken, aralarından bahçe çapalayan kadınları görüyordum. Kafam allak bullak olmuştu. Daha çok soru olmasına rağmen dilimin ucunda, delikanlıyı bıktırırım diye soramıyordum. Ne de olsa sabah uykusunu uyutmamıştım ona. Fakat ondaki çene de hiç kapanacak gibi değildi. Sevinerek sürdürdüm dinlememi.
- Şimdi diğer köylerin de geçmişi araştırılıyor. Onların atalarının kim olduğu bulunmaya çalışılıyor. Surda, yukarda bir köy var. Aralarında para toplayıp

Ankara'da bir Prof a vermişler. Aslınızı bulsun diye. Şehirliler onlara, aslınız İngiliz filansa yaşadınız, ya Yunan çıkarsa... Diye takılıyorlar.

Otobüsümüz garaja kıvrılırken, bir yandan inmek için hazırlık yapıyor, bir yandan da delikanlıya bakıyordum. Acaba başka diyeceği kaldı mı?

- Yolumuz olsaydı, Trafalgar'a göçmek isteyenleri de derdim ama gayri geldik.

- Öyleyse sana son bir kapanış sorusu. Trafalgar köyünün adı önce ne idi?

12

- Hocalar köyü diyorlardı. Çok eskiden hocaları meş-hurmuş oranın. Bu şehre gelen savcılar hep uğraştırmışlar. Bir tek kitapları yakılan imam var ya, o kalmıştı, onu da gönderdiler işte.

- Trafalgar adı nereden geliyormuş?

- Fransa'dan... O gazeteci ile kaymakam bey, sözlüğe bakarak bulmuşlar.

Otobüsümüz durduğunda yerimizden kalkarken, teşekkür ettim delikanlıya.

Anlattıklarında beni ilgilendiren bir-şey de vardı. Bu yolculuğa başlamadan kafamda olan bir soruyu aydınlatmıştı delikanlı farkında olmadan. Kitapçılarım, neden çok fazla Fransızca kitaplar, kasetler istediğini...

Garajdan çıkıp caddeye yönelirken artık emindim; bu şehrin kitapçılara en fazla benim satış yapacağımdan. Buna sevinmeye hazırlanırken, yakınlardaki bir ilkokulun sabah töreninden yükselen çocuk sesleri, -ne olduklarını ve nasıl mutlu olduklarını bağıra çağıra duyuran çocuk sesleri-kulağıma ulaştığında, içimi bir hüznün kaplamışını önleyemedim.

13

KASABAMIZ İLÇE OLACAK

"Bir söylenti çıktı. Diyorlar ki: Bizim kasaba, yani belde, ilçe olacaktı. O günlerde herkeste bir telaş. Herkes üzerine düşeni yapmak istiyor, söylentinin yalan olmamasını istiyor. Ben bilmem, ilçe olunca ne olur? Her perşembe, pazarına gittiğimiz ilçemiz var. Bizim oradan çok büyük. Caddesinin kenarlarında mağazalar var, bankalar var. Aramız pek uzak değil. Yarım saat ancak çekiyor. Hatta ilçenin lisesine giden birkaç çocuğumuz, sabah-akşam gider gelirler dolmuşlarla.

Öğretmen bey dedi ki kahvede: İlçe olmak büyük nimettir. İmkanlarımız artar.

Kaymakam gelecek, memurlar gelecek, okullarımıza öğretmenler gelecek. Yani bir beldenin ilçe olması, delikanlının yetişip evlenmesi gibi birşey. Sakın ha bir yanlış yapıp da büyüklerimizi bu kararından vazgeçir-meyin. Burayı ilçe yapalım dediklerine göre, herhalde bir bildikleri vardır. Hem ara sıra vali bile ziyaretinize gelir. Haritalarda bir noktalık yerimiz olur.

O günlerde, belediye de bir çalışmaya girdi ki, sorma. Başkanın odacısı bile yol süpürmeye çıktı. Hatta başkanımız, kendine yeni bir takım elbise yaptırmış. İlçe belediye başkanı olacak ya ileride, hazırlıyor kendini. Kasabalı da 14

boş durmuyor bu arada. Evlerin önü temizleniyor, bazıları badana filan yapıyor. Mahallenin ortasındaki küllükler filan, hep kasaba dışına taşındı.

Bir akşam duydum ki, kasabaya birileri gelmiş. Banka-cıymışlar. Açacakları banka şubesi için yer bakmışlar. Bizim burada hiç banka yoktu. Zaten bizim işimiz ziraat bankasıyla. Bilirsin, her hasat mevsimi sonrası, borç ödemek için kuyruk oluruz kapısında. Bizim oraya açılacak olan, bir özel bankaymış: Ev Kredi Bankası... Herkes seviniyor. Beldemizin ilçe olması, iyice ciddilik kazanıyor gibi. Adamlar demişler ki: Şimdilik deneme şubesi açacağız. Eğer verimli olursa, yani bize yatıracığımız paranız çoksa, o zaman kalıcı bir şube oluruz. Biz kalıcı bir şube olunca da, beldeniz muhakkak ilçe olur. Bir Almanya'lımın yaptırdığı evin altındaki dükkanı da belirlemişler. Buraya açarız bankayı demişler.

Kasabaya banka açılacak, kasaba ilçe olacak. Gayri bir tad geldi herkesin ağızına. Kahvedeki sohbetler canlı, evlerin birbirine misafirliği canlı. Lafı bir kapan, bir daha bırakmak istemiyor. Kimi diyor ki: Bankalar oranın gelişmesini gösterir. Nerede çok banka var, orada çok para var demektir. Bir yere bir bankanın gelmesi demek, oraya para gelmesi demektir. Yalnız burada benim anlayamadığım bir şey var. Gerçi bende istiyorum beldemizin ilçe olmasını ama banka gelince para nereden gelecek? Fabrikamız yok, atelyemiz yok. Ürettiğimiz biraz yağ yoğurt, onu da her hafta ilçenin pazarında satıp harcıyoruz.

Evinin altındaki dükkanını bankaya kiraya veren Almanyalı, önceleri hiç kahveye gelmezdi. O sıralar onu kahveden çıkarabilene aşkolsun. İş sahaları açılacağından bahsediyor. Güya banka kredi dağıtacakmış, bizler de o krediyle iş çevirecek misiz. Bankaya personel lazım diyor. İşte gençlerimize bankacı olma fırsatı diyor. Her konuşmasını

15

da, sakın ha siz siz olun, bankaya karşı çıkmayın diye bağlıyor. Duyduğumuza göre, gelen bankacı adamlar, bunun şu kadar kira isterim demesine fırsat vermeden, bankamız size şu kadar kira takdir etti diyerek, çok yüksek bir fiat söylemişler. Yani senin anlayacağın, Almanyalı'nın işi iş.

Gençler de bir ayrı alem o günlerde. Hepsinin bankayla bir hatırası var anlatacak. Bizden yaşlılar, savaşları anlatırlardı askerlik yıllarındaki. Bizim yaştakileri ise Kore'yi ya da jandarmalığımızı anlatırdık. Şimdiki gençlerin anlattıkları çok daha başka. Lafı bir alıyor. Ben diyor askerdeyken, İstanbul'un falan yerindeki bankanın önünü bekliyordum. Öyle heybetli, öyle korkutucu bir duruşum vardı ki; banka, benim beklediğim günlerde hiç soyulmadı. Bir başkası hemen atılıyor: O da bir şey mi. Ben, yolun iki yanındaki iki bankayı birden beklerdim diyor. Hatta bir keresinde, bankanın kendi polisi bana dedi ki: Burada sen varsın ya, ben çok rahatım. Bankam soyuluverir diye bir korku yok içimde. Yani senin anlayacağın öyle-böyle bankanın açılmasını dört gözle bekliyoruz o günlerde.

Ha! Bir de Şu var. Kasabanın imamı, pek memnun değil. Cumanın birisinde,işi iyice yokuŐa sürmüŐ. Hutbede, cemaate, faizin haramlığını, dolayısıyla bankanın iyi birşey olmadığını anlatmış hep. Tabii hiç kimse memnun değil. İmam efendiye kızıyorlar. Hâlâ eski kafalı diye. Hatta bazılarının endiŐesi daha büyük. Banka açıldığında, bankacılardan da cumaya gelen olursa, adamlara ayıp olmaz mı, imamın faiz haram demesi filan diyorlar. Bir kısmı da Őikayetten yana. Biz bu imamı fazla serbest bıraktık. Yukarıdan gelen dersi, hutbeyi okumuyor da, kendi bildiğini söylüyor. Ona neymiş bankadan, milletin bankadaki parasından. Büyük Şehirleri örnek alsın diyorlar. Orada koca koca camiler var. Sıra sıra da banka Őubeleri. Bize mi düştü bankaya karşı 16 çıkmak diyorlar.

Neyse, canını sıkmayayım. Haftasına varmadan bankacılar geldi. Üç kişiydiler. Biri kadınmıŐ. Ona Şef diyorlardı. Birkaç masa ve bir de kocaman bir kasa getirdiler. Almanyalı da o arada iki telefon baęlatmıŐtı. Geldiklerinin ertesi günü hemen işe başladılar. Yaptıkları iş sadece yatırılan parayı almak. Kardeşim millette de para varmış hani. İlk gün herkes çekiniyor. Rahatça bankaya giremiyor. Bir gören olur da vay be! Adamda para varmış söylentisi çıkar yahut, sallayıp durduğu bir alacaklısı görür filan diye. Sonra, tabii herkes alıŐtı. Rahatça girip çıkar oldular bankaya. Tesadüfen birine sorsan: Hayırlı olsun! Sen de mi hesap açtırdın filan diye, cevap hazır: Yok canım! Nerede bizde bankaya yatıracak para. Bir hayırlı olsun, bir hoŐgeldiniz diyeyim diye Şöyle bir uğrayıverdim diyor. Bankanın açıldığının üçüncü günü, herkesin yüzünde bir gülümseme. Bankacılar demişler ki: Burası umduğumuzdan daha iyi çıktı. Şu anda toplanan para, neredeyse bizim vilayet Őubemizin topladığından çok. Böyle giderse buranın ilçe olması çok yakın. Yalnız sakın gevŐmeden böyle gidin filan demişler. Gençler ise, kasabanın büyüklerini yani ileri gelenlerini sıkıŐtırıyorlar boyuna.

Kasabamızın ilçe olmasını görmek bizim hakkımız. Sizin hesap açtırmanız yetmez. Civar köylerdeki tanıdıklarınıza, eŐinize dostunuza da söyleyin, rica edin. Onlar da gelip bizim bankada hesap açtırsınlar.

Sonra öğredim tabii. Bankacılardan biri birşey fııldayı-vermiş milletin kulağına. Biz kalıcı olduğumuzda, bize memur gerek. İsteriz ki, sizin kasabanın gençlerinden alalım. Bunun için de, çalışmaları lazım. Yani hangi genç daha fazla müşteri getirirse bankaya... Gençlerimizin sıkıntısı buymuŐ. Sonraki günlerde yanına para yatıracak birini bulan genç,

17

soluğu bankada alıyor. Hesap açılırken özellikle Şef kadının gözüne girmeye çalışıyorlar. Bankanın alacağı memur belli. Taş çatlasa üç-beş kişi. Kasabanın işsiz genç sayısı o kadar çok ki, rekabet olması gayet normal. İçlerinde civar köylerden müşteri bulup gelen dahi var.

Çok şeyi biz sonra öğrendik. Mesela Almanyalıların kira bedelini vermemişler. Demişler ki: Kira bedeline karşılık hesap açalım. O dünden razı. Bir yıllık kira tutarı kadar hesap cüzdanı var cebinde. Bankacılar, kasabanın misafirliğinde kalıyor. Yani misafirlik dediğim birkaç yataklı bir otel. Otelciye de demişler: Sana şimdi ödeme yapamayız. Sen bizim yemek ihtiyacımızı da karşıla. Ay sonu geldiğinde yüklü bir fatura keseriz. Sen de memnun olursun. Bizim banka böyle masrafları filan aramaz demişler. Dolayısıyla otelci de memnun hayatından. Bankacılara yemek için borçlanıyor, iki günde bir koyun kesiyor. Aklınca ay sonunda toplu para alacak. Kendisine söylenen bu. O günlerde de havası çok iyi. Bankacıların boğazı ve rahatı ondan sorulduğundan, kasabalının yanında itibarı var.

Hiç kimse boş durmuyormuş. Kasabaya banka şubesi açılmasından herkes faydalanmak istiyor yani. İlçeye gidip, parti başkanından kart alanlar olmuş. Hepsinin arkasında: Hamili kart yakınımıdır. Bankamızın ihtiyacı olan odacı kadrosu için uygun bir elemandır filan yazıyormuş. Bu arada belediye başkanımız da, iki de bir bankayı ziyaret ediyor. Hep yeni takımlarını giyerek. Bankanın önündeki sokak günde iki kere sulanıp süpürülüyor. Belediyemizin tek zabıtası sabah akşam soruyor: Sizi rahatsız eden birşey var mı diye.

Senin anlayacağın, banka bizim herşeyimiz olmuş. Gözümüz, kulağımız, umudumuz, konuşmalarımızın tek mevzuu, Ee! Kolay değil tabii. İlçe olacağımızı duyduk ve ilçe olmanın yolunun bu banka şubesinden geçeceğini öğrendik. 18 Kimimiz bankanın kasasını konuşuyor: Çok büyük kasa. Adamlar işi biliyorlar. Çok da sağlam. Ben bunun bir eşini, vilayetteki bankadaki görmüştüm. Demek ki buraya çok önem veriyorlar. Kimimiz bankanın memurlarını konuşuyor! Öndeki masada oturan memur var ya! Filan yerliymiş. Bilirsiniz ben askerliğimi orada yapmıştım. Oralıları gayet iyi tanırım. Hiç kötü adam çıkmaz ordan. Bize de çok hürmet ederlerdi. Her gördüklerinde, ellerini havaya kaldırırlar, bacaklarını yana açarlardı, iyi arama yapalım diye. Zaten ben onu ilk gördüğümde, bana hiç yabancı gelmemişti. Ne zaman yanına çay içmeye varsam, hemşerim diye sarılıyor bana.

Bu arada bizim bir Kör Fevzi var. Sağlam ayakkabı değildir. İşte o, bankacının biriyle işbirliği yapmış. Bankacı güya buna demiş ki: Bankaya artık personel alacağız. Lakin gençlerimizin bize müşteri getirmeleri yetmez. Bankacılık işlemlerinden de anlamaları lazım. İmtihanla alacağımız için, hazır olsunlar. Kör Fevzi tesbit ettiği on kadar gence durumu tek tek söylüyor. Yani bankacı size geceleri kurs versin, onu memnun edelim diyor. Gençler önlerine gelen iş umudunu tepeler mi? Kimi nişanlısının, kimi karısının bileziklerini satıp veriyor Kör Fevzi'ye. Haftaya, otelde geceleri birkaç saat ders alacaklar bankacıdan. Yani imtihanı kazanmak iyice kolaylaşacak.

Başını ağrıtmıyorum ya! Bak sen şimdi olanlara. Hafta sonu yani bankanın açıldığı hafta sonu, bankacılar şehirden çağırdıkları taksiyle, ilçeye gitmişler. Hem yatırılan paraları oradaki şubeye götürüyorlar, hem de tatillerini daha imkanlı bir yerde geçirecekler. Bizim kasabada, kahvelerden başka eğlence yeri yok ki. Senin anlayacağım, gençlere kurs verme işi de pazartesi akşamından itibaren başlayacak.

Hafta başı olduğunda, yani pazartesi günü, bankacılar

19

gelmemişti. Önce herkes aldırış etmek istemedi.

İlçede işleri vardır, kasabanın bankası geç açılrsa da olur filan dendi. Vakit öğle olduğunda ise, bir telaş, bir kıpırtı sardı ortalığı. Kimi ilçeden gelen yolu gözlüyor, kimi gidip bankanın camından içeri bakıyor. Hiç kimsenin aklına kötü bir şey gelmiyor. Yani aklımıza gelenlerin en kötüsü, burada şube açmaktan vazgeçmeleri. Bilmem, kasanın hâlâ içerde olmasından mı kaynaklandı bu durum? Hatta millet birbirin-de hata dahi aramaya başladı. Yoksa onları darıltacak bir şey mi yaptık? Birbirlerine soruyorlar: Otelin önünde karşılaştığımızda, selam vermiş miydin? Gibi...

Neyse uzatmayalım. Ertesi gün birkaç kişi ilçeye gitti. Bankacılar hâlâ gelmedikleri için. Çok fazla para yatıran birkaç kişi. Onlar kendilerini biliyorlar. Aralarında Almanyalı da var. Doğruca Ev Kredi Bankası'nın ilçedeki şubesine varıyorlar. Müdürüne çıkıyorlar. Diyorlar ki: Sizin memurlar iki gündür gelmiyor. Yoksa şube açmaktan vaz mı geçtiniz? Müdür şaşırıyor tabii. Ne memuru, ne şubesi diyor.

Öğle üzeri iş anlaşıldı. Birkaç jandarma, bankanın ilçe müdürü filan hep toplanmış geldiler. Bankanın kapısı kırılıp içeri girildi. Ortada müşteri kartı yazan kağıtlardan başka birşey yok. Birkaç masa, bir daktilo filan. Bankacıların getirdikleri yani. Almanyalı, jandarmaların dur demesine aldırmadan doğru kasaya koşuyor. Bir çekiyor ki, bizim sağlam dediğimiz kasanın kapısı elinde kalıyor. İçi bomboş. Durumu bir tutanakla tesbit ettiler, eşyalara el koydular. Hatta şef kadının bırakıp gittiği isimliğe de el kondu.

Yani işte böyle. Çok şeyi sonradan öğrendik tabii. Kasabamızın ilçe yapılacağı haberlerini de yayan bankacılar -mış. Bunda bizim bir suçumuz yok. Her gün hükümet birkaç kasabayı ilçe yaptığından, hiç aklımıza kandırıldığımız gelmedi. Doğrusu sizin aklınıza gelir miydi? 20

Şimdi iyice alem olduk. Herkes birbirinin yakasını tutmaya çalışıyor. Sen sağlam banka dediğin için paramı götürüp yatırmıştım diyor. Kimi de sorulduğunda kızarıp duruyor: Sen kaptırmamışsın herhalde. Sadece hoş geldiniz demek için gitmiştin bankaya değil mi filan diye.

İlk önce Kör Fevzi terketti kasabayı şimdi. Sonra kasabanın gençleri. Hepsi büyük şehirlere gitmişler. Senin anlayacağın bizim oralarda bu yıl hiç düğün dernek kurulamayacak. Neyse başını ağrıttım. Haydi bize geçmiş olsun."

21

EVLENİRKEN GELENEKÇİ OLMAYALIM

Yok kardeşim yok. Bizim adam olmamız için geri kafalılığı bırakmamız gerek. Dini bayramların tatil olmasına, insanların bayramlaşmasına ben de karşı değilim. Bu tür geleneklerimizi sürdürebiliriz. Fakat evlilikte de gelenekçilik olmaz ki. Yani ana-baba hatırı için.. Onlar görücü gidecekler, kız beğenecekler, oğlana alacaklar. Hiç olur mu böyle şey?

O eskidenmiş kardeşim. Hiçbir kadın-kız sokakta gezmediğinden mecburen evine gidip görülüyordu. Şimdi öyle mi ama.. Bütün kızların sokakta gezmesi için herşey var. Sinema dışarda, tiyatro dışarda, park dışarda, pastane dışarda, disko dışarda, plaj dışarda... Sokağa çıkan kız, hiçbir yere gitmese bile, bir caddenin iki yanındaki vitrinlere baka baka yürüse, akşamı eder. Bir de eski devrin kızlarını düşün.

Zavallılar sokağa çıksalar nereye gidecekler? Üstelik yüzleri filan da kapalı olduğundan, karşılaştığı ve beğendiği bir erkekten arkadaşlık teklifi de alamaz. Çünkü erkek onu, yani yüzünü iyice görmüyor ki. Ne desin de arkadaşlık teklif etsin. Ayrıca pencerelerde de kafes olduğu için, sokaktan geçen bir delikanlı, başını kaldırıp baktığımda, önünde fesleğen 22

saksıları bulunan kafesli bir pencereden başka birşey göremeyeceğinden, kafesin arkasındaki huri gibi kıza, kapısını çalacak görücüleri beklemekten başka ne düşer? Öyle değil mi kardeşim?

Bu devirde insanlar biraz cesur olmalı ve günümüze uymayan bazı gelenekleri terketmeli. Yoksa medeni olmak, son model otomobile binmekle ölçülmez. Gerekli cesareti göstererek ve ailesinin bütün baskılarına göğüs gererek, görücü usulü ile evlenmeyi reddedip, kafasına göre flört ederek evlilik yapmış bir aydın kişi olarak diyorum ki: Gençler, kesinlikle önce flört yapmalı, sonra evlenmeli. Bu konuda kendilerini daha güçlü hissedebilmeleri için, düzenleyecekleri "Görücü usulü evliliğe son. Flört etmek istiyoruz" miting ve yürüyüşlerine gönüllü katılacağımı bildiririm.

Dedim ya kardeşim, bizim ailemiz de önce itiraz etti. "Seni biz evlendireceğiz, sana kızı biz bulacağız" dediler. Önce güldüm tabii. Ne de olsa onlar da ailelerinden öyle görmüşler. Sanıyorlar ki, başka türlü evlilik olmaz. Onlara, flört ederek evlenmenin çağa daha uygun bir evlenme olduğunu söyledim. Rahmetli anam hemen itiraz etti: "Çağa uygun olabilir ama, ya sana uygun olmazsa" dedi. Bu noktada kızmak filan yok. "Olur anne olur" dedim. Neden dersen kardeşim?

Çünkü ben de çağdaş düşünüyorum, yaşadığım çağı algılıyorum. Bir ay dm kişi olarak...

Babam, baktı olmayacak; ne halin varsa gör dedi, yakamı bıraktı. Fakat annem boyuna ısrar ediyor. Diyor ki: "Oğlum! Görücü usulü deyip geçme. Bir kızım temiz mi olduğu, temizliği becerip beceremediği, yemekten, bulaşıktan anlayıp anlamadığı, saygısı, sevgisi hep anlaşılır." Dedi. Bilmiyor ki kadıncağız, bunlar o kadar önemli değil. "Anne" dedim. "Bunlar artık o kadar önemli değil. Herşeyin makinası çıktı. Gayri geçti, kadınların kazanda su kaynatıp akşama

23

kadar çamaşır çitileme devri. Önemli olan, beni sevip sevmemesi. Bunu da ancak flört edersem anlarım."

Anneler hep birbirine benzer kardeşim. Tabii ki kendi düşüncelerinde ısrar etmeleri, oğullarını sevdiğinden. Hatta inanır mısınız, bana kız bile bulmuş kendince. Laf ilk açıldığında, yani benim evlilik işi gündeme geldiğinde, kızım meziyetlerini bir saydı döktü ki, sormayın. "Soyu soppu belli imiş. Anasını kırk yıldır tanıyormuş. Hatırmaz kişilermiş. Haya, edep, terbiye, saygı, sevgi, temizlik hepsi varmış." Bu mişmişlere bir mişmiş daha ekledi lafının sonunda kız için. "Çok alımlıymış, çok güzelmiş." Ben durur muyum, taşı gediğine koyarak, annemi bir daha bu konuyu hiç konuşmama-casına susturdum. Dedim ki: "Bak anne! Benim seçme ka-abileyetime, benim güzellik anlayışıma güvenmiyor musun?"

Gerçi annemin ömrü vefa etmedi. Son sözleri, "Oğlumun mürüvvetini bir görseydim" olmuş. Flört ederek evlendiğim eşimi, adı mürüvvet değil ama, o da beğenirdi görseydi.

Doğrusu benim eşim diye söylemiyorum, beğenilmeyecek gibi değil. Kadı kızlarında olan kusurların hiç biri onda yok. O kadar mühendis, o kadar doktor istemiş ama, ben flört ettiğim için beni tercih ederek evlendi. Bizzat kendisi kaç kere söyledi. Ben şahidim kardeşim. Hem ben her ne kadar doktor ve mühendis değilsem de, yüksek okul mezunu aydın bir muhasebeci sayılırım.

Bir gün dairede, arkadaşın biri, "Sen flört ederek evlenmek istiyorsun ya.. Bizim orda bir kız var. Gel seni tanıştırayım. Gez dolaş, belki aradığı sen olabilirsin" dedi. Sonra beni götürüp mahallelerindeki bir muhallebicide tanıştırdı. İlk görüşte fena sayılmayacak biri. En azından modayı, yırtıklarına kadar yakından takip eden çağdaş bir kız. Onunla ilk 24

çıktığımızda doğruca Sarayburnu'na getirdim. Bakayım biraz romantik mi diye. Orası en uygun yer. Sahile oturuyorsun, karşında deniz, uzaklarda Kız Kulesi ve üstündeki araçların karınca gibi görüldüğü köprü. Orhan Veli'den birkaç mısra okudum ona. En çağdaş şairimiz o ya... "Söylediğin ne?" dedi. "Orhan Veli'yi tanımıyor musun?" dedim. "Benim velilerle, delilerle işim yok" demesin mi! Demek Orhan Veli'yi delice buluyor, yoksa biraz muhafazakar mı? "Peki" dedim "Sen en

çok hangi şairi seviyorsun?" Tabii biz bu konuşmaları yaparken, flört yapmanın gereği olarak ellerimiz boş durmuyor. Vücut ölçülerini de almaya çalışıyorum. "Ben Emrah'a bayılırım. Saatlerce hiçbir şey yapmadan onu dinlerim" dedi. Sevinmiştim. Onun sevdiğine ben de biraz sempati duyuyordum. "Erzurumlu Emrah mı? Onu ben de seviyorum" dedim. Ellerimi tuttuğum yerlerinden uzaklaştırırken dedi ki: "O taraflardan ama, nereli olduğunu pek bilmiyorum. Öyle yakışıklı ki. Gülhane'de konser verse, geceden gelirim"

Birkaç kez daha çıktıktan sonra onunla, anladım ki, anlaşarak anlayışlı bir evlilik yapmamız zor olacak. Ayrılış nutkunu onun söylemesine izin verdim, aydın kişi olmam gereği. Suratı biraz asıkça dedi ki: "Siz bütün erkekler aynısınız. İstiyorsunuz ki, akşama kadar evde oturalım, bulaşık filan yıkayalım. Sanki biz yaşamaya gelmedik bu dünyaya." İşte burda üzülmedin dersem yalan olur. Ayrıldığımızı değil üzüntüm, benim evlendiğimde eşime bulaşık yıkatacağımı sanmasına. Halbuki ben, babam öldükten sonra, bahçeyi satarak dövizle bulaşık makinası aldım havaalanı gümrüğünden.

Herkes benim gibi şanslı olmayabilir kardeşim. Ben daha ikinci flörtümde aradığım kadını, yani şimdiki eşimi buldum. Fakat bazı arkadaşların bulmaları kolay olmayabilir.

25

Bıkmadan yeni yeni flörtler bularak aramalarını sürdürmeleri gerek. Bu kadar da külfete katlanılmazsa, nasıl çağdaş olunacak, değil mi kardeşim? Aradığımı bulduğum fikri, yalnız benim değil. O zaman kim duymuşsa öyle demişti. "Tam sana göre bir kadın, yani kız" demişlerdi. Onca insan yalan söyleyecek değil ya. Bir bildikleri vardı herhalde.

Bir arkadaşım doğum günü partisinde tanıştırdılar. Böyle partiler, insanların samimiyetini artıran partilerdir. Hem siyasi bir cezası ya da ihtilallerde alıp götürülme korkusu da yoktur. Gördüğüm kadarıyla o, herkesle samimiydi. Demek ki insan ilişkileri gayet iyi. Beni görür görmez "Ay! Sen bayağı yakışıklı imişsin" demesin mi? O zaman anladım ki, değerlendirme kaabiliyeti de bayağı yüksek. Onun çok güzel olduğu söylenemezdi. İki de bir çantasını açıp çıkardığı aynaya bakarak, fırçalarla yüzüne birşeyler sürmesi, kendisinin de bunu zaten kabul etmesiydi. Bir bakıma alçak gönüllü de diyebiliriz yani. Hem benim için önemli olan kalb güzelliğidir.

Ertesi günlerde çalıştığım işyerine gelen arkadaşları, "Evlilik hazırlığına ne zaman başlıyorsunuz?" gibi sorular sorunca, onlara, "Canım ne acelemiz var, biraz daha flört edelim" dediysem de, beni uyardılar. "Birbirinizi beğendiniz ayol. Hem kızın adı seninle çıktı. Yoksa sen, ciddi değil misin? Unutma ki flört yapmak ciddi bir iştir." Filan dediler. Gayet haklılar kardeşim. Ben ne zaman flörtün ciddi olmadığını düşündüm ki.

Sonunda isteğime kavuşmuş, flörtümle evlenmişim. Onun istediği eşyaları almak ve güzel bir düğün yapmak için, memleketteki babamdan kalan evi sattım, ama davetlilerin bizzat dediğine göre, son yılların en görkemli düğününü yapmışım. Gerçi gazeteler öteki düğünleri yazdıkları gibi yazmadılar fakat, kendi çapımızda öyle sayılır. Hem son-26

ra o, yani eşim bulduğuuyla da yetinmesini biliyor. İki yıl önce aldığım ithal bulaşık makinasını görünce: "Biraz eski modelmiş ama, şimdilik idare ederiz" dedi. İnsanın eşi tarafından sevilmesi çok güzel birşey kardeşim. Bunu bizzat yaşıyorum. Yaptığım flört evliliği sayesinde tabii. Ne zaman dışarı çıksak, kafamı yerden kaldırtmı-yor. "Yoksa başka kızlara mı bakmak istiyorsun?" Diyor. Şimdiki işimi de o buldu. Bir demir doğrama atölyesinin muhasebesine bakıyorum. Yani hiç kız işçi çalışmadığı gibi, her taraf demirci dükkanı olduğundan, sokaktan kızların geçmesi de söz konusu değil. Eski işyerinde bir temizlikçi kadınla, bir santral memuru kadın vardı; gerçi onlar biraz yaşlı olsalar da, beni kıskandığı için orda çalışmama razı olmadı.

Ne zaman bir çay bahçesine gitsek, beni en dipteki masaya, yönüm çay ocağına gelecek şekilde oturtur. Kendisi bu konuda diyor ki: "Böyle oturman, sağlığın ve geleceğın açısından daha iyi. Ben etrafı kollarım. Sen rahat et." Yani işi gücü benim rahatımı düşünmek.

Ama kardeşim, arada sırada bazı istenmeyen durumlar olduğunda suçu, evliliği flört ederek yapmış olmaya yıkamazsınız. Dedim ya, çok sevmesinden olabilir. Geçenlerde "Hanım! Gömleklerimi yıkamamışsın. Temiz gömleğim yok" dediğimde de yine sevgisini belirtti. "Sen de kirlileri giyiver. Temiz gömlek giyerek, işe gidip gelirken, kızlara hava mı atacaksın? Zaten çalıştığım yer demirci dükkanı, far-ketmezler." Dedi. Ben bu durumda hiçbir zaman, "Evde iki tane çamaşır makinası var. Temiz gömlek giymek istiyorum" diye ısrar etmedim. Neden dersen kardeşim, bu sevgi öldürecek beni. Düşünebiliyor musun bu sevginin boyutlarını. Sorarım sana, hangi görücü usulü evlilikte var? Ya çocukları sakat doğuyor, ya da geçinmekte güçlük çekiyorlar,

27

öyle değil mi?

Mahallenin bakkalı dün ne dedi biliyor musun? Sanki ona söz düşermiş gibi, adam mutlu bir evlilik yaptığımı görmüyor da, diyor ki: "Karını biraz kapatsana." Aslında ben de istiyorum. Yani çarşaf filan giysin değil ama... Eteğini biraz uzatsın, uzun kollu ve yakası kapalı gömlekler giysin. Alttan üstten esen rüzgârlardan üşütüp satlıcan olacak diye korkuyorum. Şimdiye kadar herşey benim istediğime göre oldu da, bu pek olmayacak gibi. Neden dersen kardeşim, daha ben biraz kapanmasını söylemeden ona, o beni kapatıp gitti. Bu gün pazar ya. "Dışarısı kadın-kız dolu, evde otur" diyerek, kapıyı üstümden kilitledi gitti. Her ne kadar "Maça gideceğim, bizim takım şampiyon oldu" dediysem de sevgisinin

boyutlarını küçültemedim. "Onlar maçlara da dadandılar, nerde erkek çok, oraya gidiyorlar. Maç daha tehlikeli" dedi.

Yani kardeşim, ben onu kapatmadan, onun beni kapatıp gitmesine bakıp da flört evliliği hakkında kötü düşünme. Olmazsa ben de maçı evde seyredirim. Nasıl olsa televizyon veriyor. Ha onun gittiği yer mi? Sosyal sorun canım. Evden kaçan kadınlara dernek filan kuruyormuş. Söylediğine göre hepsi de görücü usulle evlenen kadınlarmış.

Bizim çağı yakalamamız için kardeşim, ne yapıp, ne edip, görücü usulle evliliği ortadan kaldırmalıyız. Ben bunu bilir, bunu söylerim. Bazılarının sandığı gibi, sadece soyunmakla olsaydı bu iş, Afrikalılar çoktan çağdaş olmuş olurlardı. Adamlar hepten çıplak değil mi?

28

BAŞKESEN FIRTINASI BİTTİĞİNDE..

Hala hiç kimse anlayabilmiş değil. Ne biçim bir fırtına-ydı o, ne biçim bir başkesen fırtınası? Fırtınadan sonraki sessizliği yaşayanlar, hâlâ inanamıyorlardı; iki elleriyle tuttıkları başlarının, omuzları üstünde olmasına. Ellerini çeki-verseler, düşecekmiş gibi bir his vardı içlerinde hâlâ.

Hangi güç yapmıştı, onlar da bilmiyorlardı. Bildikleri, kendilerinin yapmadığıydı ve yapılanlardı.

Yapılan neydi? Sessizce hatırlamaya çalışıyor herkes.

Şehrin en büyük meydanındaki, en büyük kurtarıcı heykeli parçalanmıştı. Hem de kurtarıcının etrafındaki, kurtulanları temsil eden heykellerin ayaklan altındaydı parçalar. Kim yapmıştı ve nasıl yapmıştı? Bu sorulara cevap vermek zor. Öyleyse gelsin yapabilme ihtimali olanlar ve asılsınlar. Karar, sonra da yazılabilir. En büyük kurtarıcının daha büyük bir heykelini koyalım hele. En görkemli törenle. Ertesi gece yine, ertesi gece yine... Hiçbir tedbir para etmiyor. Ne profların, ellerinde sopalarla sabahlara kadar orada beklemeleri; ne de cellatların, artık iplerini yağlamaya gerek duymamaları.

Daha haftasına varmadan, şehir boşalmış gibi. Tabii ki

29

hepsi asılmadı. Bir kısmı baktılar ki, olacak gibi değil. O akşam evlerinde uyuduklarına dair noterden aldıkları kağıtlar geçmiyor; dağlara kaçtılar. Hem can tatlı diye, hem ev sahibi sorunu olmadığından.

Gizli bir güç taşımakla suçlanıyorlardı. Uzaklara gönderilen bir güç. Celladların kemendi boyunlara geçene kadar ağladılar ve yalvardılar. Keşke öyle bir gücümüz olsaydı, şimdi burada olur muyduk? Herhalde size de birşeyler yapardık, dediler. Dinleyen olmadı onları. Neden dinlesinler ki? Uzaktan kumandalı televizyon oluyorda, uzaktan kumandalı, kurtarıcıları yok etme niçin olmasın?

Gözleri çok keskin gözcüler, gündüz diktikleri kurtarıcı heykellerini gözlerlerken geceleri, sanki birşey görür gibi olmuşlardı. Kurtarıcının etrafındaki kurtarılanlar,

canlanıyorlar ve ardına düştükleri kurtarıcıyı parçalayıp ayaklarıyla eziyorlardı. Fakat bunu, ne kimseye, ne de birbirlerine söy-leyebildiler. Belki de hata ettiklerini kabul etmemek kompleksi. Hem onca kişi boşuna mı asılmış olsun? Yani üstelik gerekçeli karar hep hazır: Bunlar heykelimize böyle yaptıklarına göre, bizi ellerine geçirseler, neler yaparlar neler.. Kör testereyle kesmeler...

Derken bir gün, en büyük kurtarıcının en büyük heykelini yapıp, tekrar koyduklarında yerine, yine en endişeli gözlerle beklemelerine rağmen başında, sabahleyin gün ışığında gördüler ki, hayret! Kurtarıcı, bütün haşmetiyle duruyor. Bir elinde kılıcı, bir elinde atının yuları. Aslında atı yoktu kurtarıcının. Kim akıl etmişse, yanına bir de at koyalım. İcabında parçalayıcılardan çabuk kaçır demişti. Teklifi yapanı da sallandırdılar. Kurtarıcının kaçabileceğini düşünmek ne büyük suç. Fakat atı koymaktan da geri 30 kalmamıştı, kurtarıcının yanına. Ne de olsa güzel fikir. Neredeyse bıkmak üzereydiler. Her gün kurtarıcı heykeli yapmaktan ve yerine koyma törenleri düzenlemekten.

Şehirde hayat artık normale dönüyordu. Dağlarda keşfetmedik mağara bırakmayanlar, evlerine dönmüşlerdi. Daha uzun süre iki elleriyle başlarını tuta tuta yaşasalar da, şehirde hayat artık normale dönüyordu.

Başkesen fırtınası bitmişti ve herkesin hatırladığı ancak bu kadardı.

11

- Haydi toparlanın çocuklar! Gitme vaktimiz geldi.

- Ama anne! Burası çok güzel, hem ne güzel eğleniyorduk.

Çocuklar haklıydı. Buldukları yer, gerçekten çok güzel bir yerdi. Galaksilerin en güzeli Samanyolu'nun en güzel görümlü yeriydi. Güneşin bıkmadan, usanmadan üstüne doğup battığı dünya ve etrafında sürekli danseden bir ay. Sanki güneşle saklambaç oynuyorlar gibi. Ve geceleri, güneşe inat, en parlak yüzünü gösteren ay.

- Elbette çocuklar! Buranın manzarası çok güzel diye getirmiştik sizi buraya. Fakat hakettiğiniz tatil bitti. Derslerinize iyi çalışırsanız ve uslu çocuklar olursanız, seneye yine buraya getirmesi için, ben babanızı razı ederim. Nasıl eğlendiniz, anlatın bakayım.

- Dünyalılar bir acayip, anne. Bazıları bizim robotlara benziyor. Kafalarını kaldırıp hiç bakmıyorlar gökyüzüne.

Küçük çocuğun gözlemine sevindi annesi.

- Peki ya dünyalı çocuklar?

31

- Onlar da çok tatlı. Anneleri ne güzel seviyor onları. Hep dinledik. "Kımalı kuzum" diyorlar. "Yavrurum" diyorlar. "Ay parçası gibi güzel" diyorlar. Ay dünyadan da güzel görünür değil mi anne?

- Evet yavrurum. Peki başka ne yaptınız?

- Ben birşey yapmadım. Ağbim, dünyalıların heykelle-riyle oynadı. Orada gece olunca.

Büyük oğlanın yüzü kıpkırmızı. Annesi boyuna sarıdır.

- Demedim mi ben size. Onların hiçbir işine karışmak yok diye.

- Ben dünyalılara bir şey yapmadım. Sadece heykellerinin üstüne ışın gönderdim geceleri. Heykeller canlanınca, hep önlerindeki büyük heykeli parçaladılar, ezdiler onu.

- Ah yavrum! Babanız duymasın.

- Sadece merak ettim. Heykeller neden hep önlerindeki büyük heykeli parçaladılar. Fakat anlayamadım.

-Peki, heykellerin parçalandığını gören dünyalılar ne yaptı?

- Hep daha büyüğünü yaptılar. Bir de bazıları üç bacaklı bir şeye başlarıyla tutunuyorlardı. Niçin öyle tutunuyorlardı anne?

Kadıncağz çok üzölmüştü. Çocukları daha küçüktü ve okumamıştı okullarında, dünyalılar, üç bacaklı şeye, başlarıyla tutunmasının, onların asılması olduklarını. Ve anlatmamıştı onlara, dünyalıların ölüm denen bir olayı sürekli yaşadıklarını. Çaresizlik içindeydi kadın. Çocuklar da anlamışlardı bir hata ettiklerini.

- Siz bir çocukluk yapmışsınız. Dünyalılar da katılmış-

32

lar eğleneneze. Haydi artık gidiyoruz. Keşke yapmasaydınız.

Samanyolunda hızla ilerlerken "Dünya Güzeli" adlı uzay gemisi, hâlâ bir kısım dünyalılar, iki elleriyle başlarını tutuyorlardı.

33

BU SENARYO OLMAZ

Uç yıl emek vermişim o senaryoya. Film yapıldığında herkesin onu konuşacağını, oynadığı sinemaların önünde uzun kuyruklar oluşacağını hayal ederdim hep. Buğday anbarı hayalcilerini çağrıştırmamın bu dediklerim. Aç tavuk değildim ve çok şükür, sinema sanayimizin başta gelen senaryocusuydum. Çok ödöller aldı, bir gecede karalayiverdiklerim. Dolapların gözü, altınlı gümüşlü pamuk, limon heykelleriyle dolu. Fakat o senaryo başkaydı.

Sansür kuruluna vereli neredeyse iki ay olmuştu. Önce onlar okuyup

denetleyecekler, olur dediklerinde film çekimlerine başlanacaktı. Daha önceki her gidişimde, buyur ederler çay filan ısmarlarlar, senaryomdan dolayı kutlardı.

Hele biri vardı sansür kurulunda.. Sabaha karşı Karalayiver-diğim senaryonun çok güzel olduğunu, bir anlatır bir anlatırdı ki, ballandıra ballandıra. Çok dinlemiştim ondan, almaya gittiğim ama, konusunu unuttuğum senaryoları. İçime bir kurt düştüğü de olurdu. Bu anlattıkları benim senaryom mu diye? Uyku sersemliğiyle ne yazdığımı pek hatırlayamadığımda.

- Ay! Bu senaryo çok güzel olmuş.

34

- Teşekkür ederim.

- Ne güzel yazmışsın genç kızın kör olmasını. Herkes kızın kör olduktan sonra şarkıcı olup gazinolara düşeceğini sanırken, akla gelmiyecek bir sürpriz oluyor ve kızın gözleri açılıyor. Sonra ilk gördüğü adama aşık oluyor. Yani kendisine çarpıp, gözlerinin açılmasına sebep olan, kamyon şoförü oğlana. Oğlanda yakışıklı hani. Kim ne bilsin onun, babasının ihracaat şirketlerini bırakıp kamyon şoförlüğü yaparak, hayatını namuslu bir şekilde kazandığını. Ama filmin sonunda anlaşılıyor her şey, zengin adam da ölünce kalp krizinden, bütün paralar bunlara kalıyor. Oh ne güzel! Kuzum nasıl buluyorsunuz böyle konuları?

- Biraz gerçekler, biraz hayal gücü. Biraz da milletin ne istediğini bilmek.

Beğendiğinize sevindim.

- Beğenmemek mümkün mü? Ay bütün ödülleri alır bu film. Hem varya siz, büyüklerimizin de ne istediğini biliyorsunuz.

- Büyüklerimiz mi? Onlar ne istiyorlar?

- Bilmez gibi sorma ayol. Televizyonumuzun yegane yerli dizisi haberleri hiç kaçırmadığını biliyorum. Senaryolarında hiç bölücülük, kökü dışardacılık filan yok. Siz senaryocu olmasaydınız, ya bütün ödülleri alan gazeteci, ya da Çankaya'nın basın danışmanısı olurdunuz. Şimdiki bu basın danışmanısı varya, galiba sizi çekemiyor. Basına verdiği haberler hep senaryo gibi.

En son böyle şeyler konuşmuştuk. Sansür kurulundaki kız kurusuyla. Biraz da korkmadım değil hani. Sansürcü kızın konuşmaları siyasi gibi gelmişti o gün.

Acaba bilmeden bir yanlışlık mı yapmıştım? Bir kere başıma böyle birşey gelmişti. Bir filmin çekimleri bitmiş, montajı yapılmış Hollywood'a ihraç edilecek kopyalara İngilizce, Fransızca,

35

Çince alt yazılar yazılmıştı. Yönetmen arkadaş: "Gel şunu bir seyredelim.

Kahvede tavla oynayacağımıza" dedi. Esasında Türk filmi seyretmeyi pek sevmem. Ayıp olmasın diye peki dedim. Filmi seyrederken biraz dalmışım. Silah sesine bir uyandım ki ne göreyim? Esas oğlanın kavga sahnesinin geçtiği yerdeki bina çok tehlikeli. Üzerindeki tabela herkesin gözüne sokuluyor.

- Durdurun diye bağırdım.

Kimi kolonyayı, kimi sürahiyi koşup geldi.

- Yahu ne var?

- Daha ne olacak? Bu kadar dikkatsizlik olur mu? Senaryomda böyle bir şey var mıydı?

Yönetmen arkadaş, senaryoyu düşünür gibi yapıyor, makinist ise gülüyordu. Yani filmin senaryosunun olduğuna.

- Bildiğim kadarıyla bu kavga sahnesi vardı.

- Vardı ama, o binanın önünde değildi. İstanbul'da dövüşülecek yer mi yok ki, gittiniz orada çektiniz.

- Binada ne var ki? Film çekilirken pencerelerden bakıp bakıp gülüyorlardı. O karelerin hepsini kestik.

- Levhayı görmedinizmi kardeşim. "Bilmem ne partisi" yazıyor

- Ne olmuş yani?

- Daha ne olsun. Sen galiba yeni kurtarıldığımızın farkında değilsin?

Yönetmen arkadaş da anlamıştı işi sonunda. O sahne çekilirken daha ihtilal olmamıştı. Film bittiğinde ise ihtilal olmuş, partiler kapatılmış, millet rahat ve huzur ortamında yaşıyordu. Ben yanlışlığı farketmeseydim, film o haliyle oy-36 f

nayacak biz de yıllarca içerde kalacaktık. Hatta seyirciler dahi. Partili hayata özlem duyarak, kurtarıcılara karşı gelmekten.

Sansür kurulu binasına girerken, kalbim küt küt atıyordu. Senaryoya biraz emek verdiğim için mi nedir? Bayağı heyecanlıydım. Her zaman ki gibi gülerek girdim, sansür kurulu sözcüsü kızın yanına. Kız dediğime bakmayın. Hiç evlenmemiş olduğu için öyle söylüyorum. Yoksa boynunun ellilik çizgileri çoktan yerini almıştı.

- Günaydın. Nasılsınız?

- Ben iyiyim de. Senin senaryon çok berbat.

Şaşırılmıştım. Yüzü, turşucu esnafının yüzüne dönmüştü. Başörtüsü takan kızları protesto eden kadınlar yürüyüşünden henüz gelmiş kadar kızgındı da.

- Senaryo diye yazmışsın. Bu senaryo film filan olmaz. Daha ilk sayfası olmazlarla dolu. Hepsini okumaya gerek görmedim.

- Nerede bir sakınca var anlayamadım?

- Daha ilk sahnede. "Kamera evin içinde gezinir. Kapısı açık gardrobun içinde, bir denizci üniformasının asılı olduğu görülür. "Aynen böyle yazmıyor mu?"

- Evet.

- Peki kimin bu üniforma?

- Filmdeki kahramanın. Yani emekli deniz astsubayının.

- Nasıl biri bu emekli deniz astsubayı.

- Yaşlanmış ve bunak biri işte.

- Siz ya ne söylediğinizi bilmiyorsunuz. Ya da bu ülkede yaşadığımızı sanmıyorsunuz. Şerefli bir denizciyi nasıl

37

bunak olarak gösterirsiniz.

- Ama hanımefendi o, çok yaşlı biri.

- Olmaz. Şerefli bir denizci, emekliliğinin hiçbir safhasında dahi, bunamış olamaz. Başka meslek mi bulamadınız ki, ömrü denizlerde geçen bir denizciyi o hale düşürdünüz.

- Özellikle denizci olması gerek diye ısrar etmiyoruz. Anlatmak istediğimiz, yıllarca memuriyet yaptıktan sonra emekli olduğunda düştüğü halleri, toplumun durumunu vurgulamak istemiştik.

- Olmaz! Bu filmi seyreden de sanacak ki, toplumumuz emekli, bunamış ve işe yaramaz insanlarla dolu. Gençliğe kötü örnek olduğu bir yana...

Anlaşılan senaryoyu yeniden yazacaktım. Bir üç yıl daha uğraşacağım demekti. Hiç olmazsa nasıl bir senaryo istendiğini öğrenmek için sordum. Bu arada nasıl olsa bir gecelik senayolanımı yazmaya devam edecektim. Malum kâr dünyası.

- Gençliğe kötü örnek olduğumuz kısmını pek anlayamadım.

- O kadar asosyal misin ayol! Olanı biteni hiç görmüyor musun? Bu toplum emekliler sayesinde ayakta duruyor. Şöyle etrafına bir baksana. Bütün koltuklarda onlar oturuyor. Sen onların bu fedakarlığını öveceğine, bunak diye gösteriyorsun.

Adamlar evlerinde oturup uzana uzana bile ölmüyorlar. Sırf hizmet olsun diye..

Yani onları gençliğe yanlış tanıtamazsın. Ağırbaşlı şapkalı, oturaklı adamlar varken, başımızı gençlere mi teslim edelim yani. Daha doğru dürüst güzelin ne olduğunu bilmiyorlar. Şimdiye kadar hiç teklif almadığım için gayet iyi biliyorum.

- Acaba o denizci üniformasının yerine, nasıl bir ünifor-38

ma koymam uygun olur.

- Bana ne soruyorsun? Senaryoyu yazan sizsiniz.

- Haklısınız ama, polis üniforması koyamam. Şerefli polis meselesi. Bir makinist ya da şimendifer üniforması da olmaz. Şerefli makinist ve şerefli Şimendiferlerden dolayı...

- Niçin üniformaya takıyorsunuz kafinizi. Başka bir kıyafet olamaz mı?

Sansür kurulu sözcüsü kızın sözlerinden kopye kaptım. Beni bir yere çekmek istiyordu. Sesli düşündüm.

- Ne olabilir? Ne olabilir? Evet buldum. Neden olmasın? Bir cübbe. Kara bir cübbe.

- Gördünüz-mü aklınız nasıl çalıştı. Demek ki yaşlanınca illaki bunamak gerekmiyor.

Son kelimeleri, sevincimi kursağımda bıraktı. Halbuki senaryonun onayı için gerekli gardrop kıyafetini bulduğum için tam sevinecekken. Yoksa gerçek mi o kadar yaşlı olduğum. Şimdiye kadar nasıl farkedemedim? Senaryoculuk insanı yaşlandırıyor, kurtarıcılık senaryosunu yazanlar neden hep genç gibiler? Üstelik avuç dolusu kum çıkarıyorlar, köşklerinin önündeki denizlerden..

- Gardroba bir cübbe koyarız. Seyirci ister hakim cüb-besi sansın, ister avukat.

Kıpkırmızı bir suratla haykırdı yine sözcü kadın.

- Olur mu? Şerefli hakimler, şerefli avukatlar...

- İyi ama aralarında batık banker davası görülürken, apartman sahibi olmasını film ile tesbit ettirenler de var. Ben bir avukat biliyorum ki, karısını kıyma yapmıştı.

- Bırak onları. Cübbeye gel cübbeye...

39

- Cübbe, cübbe, Doğru ya.. Profesör cübbesi olamaz mı? Cübbelerini giyerek yürümleri meşhurdur. Sonra, ona buna "doktor" demeleri meşhurdur. Ayrıca her ihtilale en güzel gerekçeyi de onlar bulurlar. Dolayısıyla bu kadar ağır yük altında bunalmış olanlar, pekala yaşlanınca bunayabilir-ler.

- Sen senaryo mu yazıyorsun? Yoksa hastalara teşhis mi koyuyorsun? Sana ne profesörlerden? Toplanıp bir bildiri yayınlarırsa hakkında, üç kere ihtilal görmüşten beter olursun.

Çift dikiş bitirdiğim lise imtihanlarında bile bu kadar sı-kılmamıştım. Gardoptaki cübbe, acaba kimin olabilir? İşte tam bu sırada, beynimin içinde zonklayan bir çan sesi uyandırdı. Sansür kuruluna bitişik kilisenin çanları çalınmaya başlamıştı. Papazlar.. Her Amerikan filmde bol bol vardılar ama bizde olmadığına göre..

- Cübbenin sahibi bir imam olabilir mi?

- Evet evet filmin konusuna çok uydu.

- Peki onlar tepki göstermez mi? Hem yapılan istatistiklere göre, imamların hiç bunadığı görülmemiş.

- Bize ne? Film icabı olmayacak mı her şey?

Artık rahatlamıştım. Üç yıl emek verdiğim senaryoyu, küçük bir değişiklikle kurtarmış olduğum için seviniyordum. Neden imam? Sorusunu pek fazla düşünmedim. Senaryoyu yazarken, onlar hiç aklıma gelmemişti ama, madem ki öyle uygun görüldü. Eh ne yapalım. Diğer sahnelerdeki değişikliği de bir yaptım mı, senaryom garanti onaylanır. Hatta en ilerici ödülleri dahi alabiliriz. İmamları kötülediğimiz için yani. Bir nevi irtica ile mücadele meselesi.

Eğer, imamları niçin böyle bir filmde kullandın diye,

40

üzerime fazla gelirse onlara derim ki:

İmamları kötüleyen yalnız ben miyim? Hem sonra varlıklarını niçin belli etmiyorlar ara sıra..

Sansür sözcüsü kızın uzattığı senaryoyu aldım. Düzeltmelerden sonra tekrar getireceğimi söyleyerek.

- Herhalde basımla ilişkilerinizi unutmuyorsunuz?

- Elbette. Hiç unutmuyum?

Kastettiği, her filme başlarken yaptığımız belli işlerdi. Filmde esas kadını oynayacak kadın, gazetecilerle ilişki kurarak, filmdeki olayları bizzat yaşadığını filan söyler. Yani bol tevacüzlü filmler çektiğimizde. Benim bu senaryomla ilgili olarak da, imamları hiç sevmediğini, laikliğe çok inandığını, imamlar çok sık denetlenmezlerse, kadınlara soyunmayın diyebileceklerini söyleyebilir.

Sansür kurulu binasından çıktığımda, üç yıl emek verdiğim senaryomu kartardığım, yeteri kadar sevinemediğimi anladım. İlk defa oluyordu böyle birşey.

İçimdeki acabalara, bir de neden imam sorusu ekleniyordu. Daha önceki yazdığım senaryolarda da bol bol kullanmıştım imamları. Mesele bir kurtuluş senaryosu ısmarlamışlardı. Hemde her bayram günü televizyonda sabah akşam gösterilen "Düşmana karşı" filminde filan. İşgal edilmiş İstanbul'da yegane düşman vardı. Padişah ve taraftarları. Yani imamlar filan. Halbuki ben senaryomda, İstanbul'u işgal edenin İngilizler olduğunu belirtmiştim, fakat film çekilirken, hiç İngiliz askeri yoktu sahnede. Yukarıdan emir öyle geldiği için. O filme hiç ses çıkarmadı imamlar. Hala da çıkarmazlar. Acaba şimdi tepki gösterebilirler mi? En azından çocukları. Korktuğumdan değil bu düşündüklerim. Nasıl olsa sığınacak çok yer var. Sanki haksızlık yapıyormuşum gibi bir duygu var içimde. Galiba sansürcü kız haklı. Herhalde yaşlandığımdan olsa gerek

41

böyle duygular. Ama bu duyguları da yenmeliyim. Yaşlanmamam lazım. İçinde oturacağımız, deryaya karşı köşkümüz yoksa da, yazacağımız çok senaryo var daha. Hem bana ne çıkacak karışıklıktan? Elbet biri gelir kurtarır. Koltuğumda üç yıl emek verdiğim senaryo, kafamda alacağım sıra sıra ödüller. Yürüyorum huzur ve güven içinde. Benim hayatım bu.

42

İSTANBUL
KAŞIĞI
BUNLAR

- Ana! Ben gayri gideceğim.

- Nereye kuzum? Günün doldu mu da?..

Günü dolmamıştı. İzninin bitimine bir haftası daha vardı. Ama kaşıklar... Anası bilmiyordu ki, şehre bırakıp geldiği bir koli kaşık olduğunu. Bir küçük paketini getirmişti köye. Akşam karanlığında köy meydanına indiğinde kamyondan, pek farkedilmemişti; bavulunun yanında birde küçük paketinin olduğu. İyiki hepsini getirmemişim, dillere düşüreceklerdi beni diyerek kendi kendine, çok sevinmişti. Asker izne geldiğinde ya da askerliğini bitirip geldiğinde, elinde bir bavulu olur. Arkadaşlarına ve yakınlarına, askerlik yaptığı yöreden aldığı hediyelerle doludur içi. Bir de hoş geldin diyenlere ikram edilecek asker sigaraları. Tütün tabakası taşıyan köylü için, o da bir kıymetli hediyedir. Genelde herkes bilir, İstanbul'dan yahut sınır kapısına yakın bir yerden gelmiyorsa asker, bavulundaki hediyeler bilinen şeylerdir. Yani kimsenin ilk defa görebileceği birşey yoktur.

-Asker bavulu gibi durma, getir bakalım sigaralarımızı. Hoş geldine gidilen evde, askerin en yakınına söylenir

43

bu söz. Sigaradan da ziyade, meraklarının tatmini içindir. Yeni bir şey var mı? Sonra, gülüşmeler arasında askerden hatıraları dinlenir. Ve yakınlık sıralarına göre, asker davet edilir akşam yemeklerine. Hem sohbet edilecek, hem de karavana

unutturulacaktır askere. Radyonun dahi, ancak muhtar evinde bulunduğu bu yıllarda, yapılacak birşey yoktur sohbetten başka, bu bozkırın ortasındaki köyde. Doğu Karadeniz'deki bir vilayette yapıyordu askerliğini. Çarşı iznini kullanırken dolaştığı pazarda, ilk dikkatini çeken şeydi kaşıklar. Boy boy, boyalı boyalı, tura tura kaşıklar. İşte o zaman kafasına koymuştu, köye kaşık götürmeyi. Oldukça ucuz ve çok kaşık vardı burada; köyde de her eve lazım. Oyleyse neden olmasın? Hatta bazı evlerde, çocuğu çok olan bazı evlerde, sofraya başında kavga ederlerdi çocuklar.

- Ana bak! Bana vermiyor kaşığı. Sıra benimdi.

- Değişsene kardeşinle.

Çocukların, kaşıkları nöbetleşe ve değişerek kullandıkları evlerde, kaşık bir ihtiyaç değil mi? Yaptığı hesaba göre, harçlığı ve yol parası çıkardı hem de. Lakin yanıldığını, köylü, kaşıklarını konuşmaya başladığında anlamıştı. Halbu-ki anası, kaşıkları ilk defa gösterdiğinde söylemişti. Daha fiyatını bile söylemeden.

- Keşke getirmeseydin yavrum. Senden almazlar.

Sonra birkaç komşuya göstermişti anası, turası şu kadar diye fiyatını da söylemişti. İşte bundan sonra konuşmaya başlamıştı köylü.

- Bizim askere bakın yahu! Kaşık tüccarı olmuş.

- Biz de sanıyorduk ki, askerlik yapıyor. 44

- Canım askerlik mani değil ki, istirahatlerde kaşık düzmesine.

- He ya! Orda ağaç bol nasıl olsa.

- Günde bir kaşık düzse, yövmiye çıktı demektir.

Hiç kimsenin kaşık almaya niyeti yoktu. Öyle bir hal olmuştu ki köyde, eğer biri çıkar, bir tura kaşık alırsa, o da konuşulacak asker ve kaşıklarının yanında. Kim ister, başkasını konuşmak varken, başkaları tarafından konuşulan olmayı. Üstelik her konuşmadan sonra gülünecek de. Belki fıkralar bile üretilir. Çorba dahi ekmek sulumuyla içilecek, ama kaşık alınmayacak, durum bu.

- Aman alıştırımayın. Her geldiğinde satacak bir şey getirir köye.

- Zaten kaşıklar da pek iyi değilmiş.

- He ya! Öyle diyorlar. Bizimkiler görmüş.

- Kardeşim o kaşıklar, karadenizlinin ağzına göre yapılmış. Adamlar nereden bilsin ta buralara kadar geleceğini.

- İki daldırmada bitirirsin tastaki çorbayı.

- Ben ne yapayım öyle kaşığı? Bizim çocuklara aş dayanmaz sonra.

İyi ki hepisini getirmemişim, şehirde bırakmışım diye çok seviniyordu. Ya bir de görseydi köylü, bir koli kaşık getirdiğini, darb-ı mesel olmuştu garanti. "Askerin kaşık getirdiği gibi." Ya da "Asker kaşığıyla içelim çorbamızı."

- Gününün dolmasına daha yok mu? Niye gideceksin?

Diyemezdi ki anasına, şehirdedir bu kaşıkların devamı; onları elden çıkarmam lazım diye. Zaten kadın da biliyordu, kaşıklar ortaya çıktığından beri, oğlunun moralinin bozuldu-

45

ğunu. Kaç kere teselli vermişti halbuki.

- Sıkma canımı yavrum. Üç-Beş tura kaşık değil mi? Atarız bir kenarıma evimizin. Nasıl olsa ileride bize lazım olur.

Anasının ileride dediği tarih, onun düğün merasimiydi. Güldü içinden.

- Kim kız verir ana? Bir tura kaşık satamayan adama.

- Kimseyi suçlama yavrum. Sen köylümüzü bilmez misin? Hem laf gerek onlara, hem de sen yanlış yaptın.

- Köye kaşık getirmekle mi yani?

- Yo yavrum! Onu demedim. Cafer emminin turşu satmasını duymadın mı?

Ancak öyle yapacaksın işi. Ramazanın yeni girdiği günlerdeydi. İftara yakın çıkardı turşu tenekelerini çarşıya. Önce Hamdi Efendi'ye verdi bir cingil. Hamdi Efendi'yi bilirsin, köyün ileri gelenlerinden. O turşu alır da, köylü almaz mı? Hem de hiç kimse tadına bakmadan aldı. Ağzı kapalı herkesin. Sonra kimin aklına gelir, turşunun yenmeyecek kadar acı olduğu. Lakin kimse Cafer Em-mi'ye birşey demedi. O da şehirden aldı, ne bilsin adam deyip geçtiler.

Anasının anlattıklarını bir iyice düşündü. Her işin bir yolu yordamı olmalıydı; köyde kaşık satmanın da. Demek ki olmuyordu, size Karadeniz'den kaşık getirdim, buyrun alın demek. Geri götürmeyeceğine göre o kadar kaşığı, mutlaka satmalıydı. Harçlığı da bitmek üzere. Acaba şehrin bakkalları almaz mı? Bir umudu onlaraydı. Zaten bir hafta önce dönüyor olmasının da sebebi bu değil mi? Varsın anası izni azmış diye bilsin.

- Yahu duydunuz mu? Bizim asker gitmiş.

46

- Kaşıklarını almadık diye mi kızmış bize?

- Herhalde.. İnsan bir Allahısmarladık der. Kaşığı al-madıysak da, harçlığını koyardık cebine.

- Şafağınan evden çıkarken gördüm. Bavulu biraz ağır gibiydi.

- Kaşıkları geri götürüyordur canım.

- Yok yahu! Anasına sordum kilere attım dedi.

- Aslında kaşıkları fena değilmiş. Bizim çocuklara göstermiş anası. Allah var ben görmedim. Gül işlemeliymiş.

- Bize de lazım idi kaşık amma...

Şehre vardığında, gözüne kestirdiği bakkalları şöyle bir dolaştı. Kiminin de kapısından bakarak araştırdı rafları. Kaşık satıyorlar mı diye. Fakat hiç ceraset edemedi, kaşık alır mısınız demeye. Üstünde sivil elbiseleri vardı ama, sanki hemen anlaşılacaktı asker olduğu. Ya adam, birde sormaya kalkarsa, nerden aldın,

kimsin filan gibi soruları. Köyde konuşulanların burada duyulmadığı ne malum. Sen köyünde satamadığını bize mi kakalıyacaksın filan derlerse.

Çerçi Osman'ı görene kadar ne yapacağını bilemedi bir türlü. Onu gördüğünde ise, içinin genişlediğini hissediverdi birden. Çerçi Osman'a söylese, neden almasın? Nasıl olsa köy köy dolaşüyor tek atlı arabasıyla. Bu köyde olmazsa, öteki köyde mutlaka satar. Köylülerinin konuştukları aklına geldiğinde ise vaz geçti, buz gibi olmuştu düşünceleri. Hemen soracaklardı Çerçi Osman'a: Bizim askeri gördün mü? Kaşıkları ondan mı aldım? Daha fazla rezil olmadan, Çerçi Osman'a anlatayım her şeyi diye düşündü. Ola ki onun iyi bir fikri olur. Yılların çerçisi, hem de tanır bütün köylüleri.

Pazarın arkasında, arabasına satacaklarını yüklerken

47

Çerçi Osman, yanaştı yanına.

- Selamünaleyküm Osman Ağa. Bir derdim var, çare ol hele.

- Oo! Asker! Hoş gelmişsin yahu.

Akşam ezanı minarelerden yayılana kadar konuştular. Çerçi Osman için herkes çok aksi adam derdi ama, ona anlattıkça başına gelenleri, rahatladığını hissediyordu. Bunda, Çerçi Osman'ın dinlerken gözlerinin gülmesinin de etkisi vardı şüphesiz.

- Kolay bu iş. Sen şöyle şöyle paket yap kaşıklan. Üstüne de yaz. "İstanbul kaşıkları-Mahmutpaşa" diye. sabaha yola düşeceğim, sen iki gün bekle, ben getiririm paranı. Hiç korkma! Kimseye de söylemem.

- Gayri sen biiin Osman Ağa. Kurtar beni bu kaşıklardan. Bir daha tövbe.

- Öyle deme yeğenim. Ticaret zordur. Lakin her işin bir püf noktası var. Ben öğrendim ama, yaşımız geçtiğinden çerçiliğe devamdayız.

Osman Ağa, tek atlı arabayla köye girdiğinde, gün dönmüş vakit ikinci sularına ermişti. Önce çocuklar sardı arabanın etrafını. Yeni çıkan kağıtlı şekerlerden aldılar avuç avuç. Kimi de leblebi üzüm doldurdu ceplerine. Sonra büyükler yanaştı arabaya. Kahve önünde pinekleyip duranlar, bir halka oluşturdular arabanın etrafında.

- Osman Ağa! Ne satıyon?

- Ne istediniz de bulamadınız bende. Herbir isteğiniz var.

- Veresiyen yok ki, biraz alışveriş edelim.

- Ha! O iş yok bizde. Alışmayın veresiyeye. Size vermek

48

zor olur, bana da almak, sonra bozuşuruz.

Teşbih, sigara ağızlığı, paket bisküvit gibi şeyler alırken köylüler, Osman Ağa'nın arabayı örten çadırı biraz daha aralayıp üstünde "İstanbul kaşıkları-Mahmutpaşa" yazan paketleri ortaya çıkardığını neden sonra farkettiler.

- Bakın burda kaşık var.
- Sor bakalım kaçta veriyormuş Osman Ağa.
- Kaşıklar satılık değil. Siz alamazsınız.
- Niye alamazmışız, Osman Ağa?
- İstanbul kaşığı onlar, Hem pahalı, hem de sipariş.
- Satamayacağın malı ne taşıyorsun? Pahası neymiş?
- Pahalı dedik ya! Hem sipariş onlar.
- Yahu Osman Ağa! Aksilik yapma yine. Aç da bakalım.
- Olmaz kardeşim! Ta İstanbul'dan geliyor onlar. Sipariş dedik ya.
- Peki kime götürüyon?
- Sarıçalı Bakkal Mehmet Ağa'ya.

Çerçi arabasının etrafındaki köylüler, artık alışverişi bırakmışlar, paketlerdeki kaşıkları merak eder olmuşlardı. Hepsinin içinde, kaşıkları görmek ve almak arzusu depreşiyordu. Sarıçalı Mehmet Ağa, iki köy ötedeki bir köyün bakkalıydı. Köy bakkalı ne yapacak bu kadar kaşığı demeyin. Dükkanı tepeleme mal doluydu onun.

- Aç da bir bakalım. Yemiyeceğiz ya.
  - Olmaz arkadaş. Sarıçalı bakkalı bilmez misiniz? Onun emaneti...
- Sonra ısrarlara dayanamaz Çerçi Osman. Kaşıkları açıp göstermeye razı olmuştur.
- İşte gördünüz, tura tura İstanbul kaşığı. Doğrusu pahasına da değer. Lazım olan Sarıca'ya yolu düştüğünde ondan alır.
  - Sen niye satmıyon?
  - Emanet dedik ya..
  - Fiyatı kaçaymış?.
  - Ben nerden bileyim. Adamın kaçta satacağını. Bunlar öyle kaşık değil, İstanbul kaşığı. Herhalde ucuz vermez. Kendisi turasını iki liraya almış.
- Osman Ağa'nın iki lira dediği fiyat, asker'in söylediği fi-attan elli kuruş fazlaydı. Lakin köylü, kalite farkını hemen anlamıştı.
- Bu kaşıklar, onun kaşığından iyi.
  - İyi olacak tabi. Bunlar İstanbul kaşığı. Ben Mahmutpa-şa'yı bilirim. Her şeyin iyisi satılır orada. Hatta bizim bir çavuş vardı...
- Sonunda Osman Ağa'yı razı eder gibi oldular.
- Sarıçalı bakkal, bunları satmak için almamış mı? Biz alalım gitsin.
  - Olur mu yahu! Ben kaçta satacağını nerden bileyim?
  - Elli kuruş kar veririz canım. Kabul eder Sarıçalı.
  - Ya etmezse? Emanete hıyanet ettin filan derse...
  - Biz varız, kefiliz sana. İsteddiği farkı veririz o zaman.
- Osman Ağa'nın da aklına yatar gibi oldu bu alışveriş. Yalnız bir şartı vardı. 50
- Hepsini almanız lazım. Adama yarımlanmış götürürsek ayıp olur.

- O kolay! Burda ne kadar kaşık var ki? Bize ancak yeter.
- Birşey daha var. Sarıçalı kızarsa mesuliyet sizin. Ben zorla aldılar derim.
- De de! Biz razı ederiz onu. Sen beni söyle. Beni kırmaz.
- Beni de söyle. İyi tanışırız.

Paketler açıldığında kaşıklar kapışışverişmişti. Birer ikişer tura ahşıverdi köylüler. Hatta orada olmayanlar içinde aldı kimileri. Nasıl olsa her eve lazım. Herkes elinde kaşık turalarıyla arabanın etrafından ayrılırken, yüzleri gülüyordu. Biraz pahalı almışlardı, farkındaydılar ama, bildikleri Sarıçalı da iyi kar etmeden satmazdı malını.

- Haydi bakalım! kınalı kaşıklarla için çorbanızı bu akşam. Sizi sevdiğimden, Sarıçalı'nın malını dağıtıverdim.

- Sağol Osman Ağa! Biz de seni severiz.

Akşamın alacası çökerken köyün üstüne, Çerçi Osman Ağa arabasının yolunu şehre doğru çevirmişti.

- Gayri Sarıca'ya gitmek olmaz. Şehre döneyim bari.

Çerçi Osman'ın köyde kaşık satmasından bir ay kadar sonra, bir mektup gelecektir köye. Hem de bir asker mektubudur bu. Ne var bunda? Her asker, ailesine mektup gönderebilir diyebilirsiniz. Ama bu mektup, bir arkadaşa, genelde ise köylüye yazılmıştı. Kaşık alışverişini çoktan unutan köylülere, olayı bütün boyutlarıyla anlatıyordu.

"Bu selam ve hal-hatır sormadan sonra, size burada duyduğum bir olayı anlatayım. Bizim köyün namı ta buralara

51

kadar gelmiş. Diyorlar ki, İstanbul kaşığına kapışışverişmişsi-niz Sarıçalı'nın. Halbuki bildiğim kadarıyla, sizin ihtiyacınız yoktu kaşığa. Herhalde Sarıçalı Bakkal, yatıp kalkıp size dua ediyordur. Neyse! İyi birşey aslında. Köyümüzün namının buralara kadar gelmesi. Ayrıca sizde kaşık ihtiyacınızı karşılamışsınız böylece.

Benden sorarsanız ben iyiyim. Bildiğiniz gibi, istirahat-lerde kaşık düzüyorum. Ben gelene kadar ihtiyacınız olursa bana yazıverin. Ben size getiririm. Üstelik üstüne de İstanbul kaşığı yazarım."

Askerin mektubundan sonra hiç gülme eksik olmadı köylülerin duduklarından. Oynanan oyun hoşlarına gitmişti. Gerçi biraz pahalı olmuştu ama, varsın olsun. Yapan yabancı değil ki.

Çerçi Osman'ın her köye gelişinde, çağıracaktı onu; birbirine baka baka ve güle güle.

- Osman Ağa! Gel hele bir daha anlatıver, bize kaşıkları nasıl sattığını?..

52

HOCA HAKLI, BEN HAKLI

Nasreddin Hoca ne demiş biliyor musun? Hani canım bir fıkrası var ya. Komşusu sirke istemiş falan.. İşte o fıkrası. Sen de duymuşundur. Bizim Nasreddin Hoca'nın kırk yıllık sirkesi varmış. Fıkra böyle başlıyordu değil mi? Sonra ne olmuş? Uyanığın biri kapısına dayanmış Hoca'nın. Tabi anlatıldığı gibi pat diye girmemiş konuya. Aslında burası çok önemlidir. Fıkra hep öyle anlatılır değil mi? Güya adam, Hoca'yı görür görmez demiş ki: "Hocam! Sende kırk yıllık sirke varmış. Bana biraz versene. Lazım oldu da." Hep böyle söylerler, fakat dedim ya işin aslı böyle değil. Diye-limki adam, vurdu kapıyı girdi içeri. Önce biraz hoş beş edilir değil mi? Mesela önce Nasreddin Hoca sorar: "Nasılsın, iyi misin? İşler nasıl? Halin keyfin nicedir? Çay içer misin? Söyliyeyim mi?" Gibi... Zaten adam da, Hoca'nın lafı açıp halini hatırını sormasını beklemektedir. Hemen kapar lafı. "Valla ne olsun Hocam. Sağlığımıza duacıyız. Bir işimiz düştü de. Hem de Hoca'mızın bir duasını alalım dedik." Gayri lafın gelişi belli. Nasreddin Hoca, hem konuyu devam ettirecektir, hem de adamın talebinin ihtimallerini düşünerek, önleyici tedbirler oluşturacaktır kafasında. Mesela adam fıkranın bu yerinde: "Hocam sizden ipinizi istiyorum. Kullandık-

53

tan sonra hemen getiririm." Diyebilir. Bu durumda biz biliyoruz ki, Hoca'nın cevabı hazır. Bütün takvim yapraklarının arkasında yazıldığı gibi. Hoca diyor ki: "Veremem. Çünkü ipe un serdim" Aslında Hoca burada ufak bir yanlış anlama yaptığından, bu olay günümüze kadar fıkrası olarak gelmiş. Yani hoca, adamın "ipinizi istiyorum" demesini "kiliminizi istiyorum" diye anlayıverdiğinden, ağzından öyle bir cevap çıkmıştır. Çünkü Hoca, adamın birşey isteyeceği sırada, şunu isterse şunu bahane ederim vermem, bunu isterse bunu bahane ederim vermem diye düşündüğünden, adama öyle bir cevap vermiştir ve bu cevap da günümüze kadar fıkrası diye gelmiştir, senin anlayacağın. Yok yani konuyu dağıtmak istemiyorum. İyice anlaşılın diye böyle anlatıyorum. Şimdi ip isteyen adama, Hoca'nın cevabını biliyoruz değil mi? Peki, adam ip istemeseydi de, başka birşey isteseydi? Mesela Hoca'nın eşeğini istemiş olsaydı. O zaman ne olurdu? Böyle bir fıkrası da var değil mi Hoca'nın? Evet evet aynen böyle olsa. Adam lafı kapınca deseydi ki: "Hocam! Filan yere kadar gidip geleceğim. Eşeğini bir alayım mı?" Aynen böyle söyler. "Verir misin?" demez. O zamanlar bu kadar incelmeye yoktu daha. Ayrıca o zamanlar dolmuş, otobüs filan da yok. Yani Hoca diyemez "Yahu arkadaş! Dolmuşa biniver de git." Öyleyse bu durumda Hoca'ya nasıl bir cevap kalıyor? Diyecek ki: "Eşeğim yok." Hoca'nın bu cevabı karşısında adamın bir sözü olmaması gerekir. Çünkü Hoca gayet kısa ve net konuşmuştur. İşte tam bu sırada, eşek anırmaydı, belki torbasını düşürdüğünden kafasından, belki Hoca su vermeyi unuttuğundan. Adamın geleni gidene hiç eksik olmuyor ki, kalksın eşeğe su versin. Eşek başlıyor anırmaya değil mi? Eşek anırmaydı, adam, Hoca eşek yok dediği için kalkıp gidecek, Hoca'nın

da böyle fıkrası olmayacaktı. Lakin ne oluyor? Adam daha gitmeden, eşek anırıyor. Hoca şimdi zor durum-54

da. Fakat bize göre. Ona göre öyle değil yani. Çünkü o Nas-reddin Hoca'dır ve işin içinden nasıl olsa sıyrılır. Adam, eşeğin anırdığını duyunca dönüyor ve Hoca'ya diyor ki: "Ayıp Hoca Ayıp! Bana eşek yok diyorsun. Halbuki eşek ben hurdayım diye ses veriyor ahırdan." Güya adam, bir taşla iki kuş vurmuş olacak. Yani Hoca'nın yalanını yakaladım diye ona buna hava da atacaktır. Ama ne oluyor? Nasreddin Hoca demişler ona. Hiç lafın altında kalır mı? "Be adam" demiş. "Sen bana inanmıyorsun da, ahırdaki eşeğe mi inanıyorsun." Hem adamın saygısızlığını yüzüne vuruyor, hem de eşeği vermekten kurtuluyor. Fıkra aynen böyleydi değil mi?

Desen ki: Hocanın kapısına gelen adam, ip veya eşek istemedi de, başka birşey istedi. Böyle bir fıkrası da var Hoca'nın. Adam geliyor diyor ki: "Hocam! Kazanımı geri ver?" Bundan şunu anlıyoruz. Yani fıkranın bir başı var. Sen de biliyorsun. Kazan doğurdu hikayesi. Ama oralar o kadar önemli değil. İnsanlık hali bu, herkes gelir Hoca'dan birşey ister de, Hoca da onlardan kırk yılda bir, birşey istemez mi? İstemiş. Fakat veren adam kapıya gelmiş dayanmış. "Hocam! Kazanımı geri ver?" Diyor. Hoca bu durumda ne yapacak? Aynen fıkrada olduğu gibi, vermeyecek. Niye? Bak iyi dinle, burası çok önemli. Çünkü adamın kazana ihtiyacı yok. Ya neye var? Bir tencereye ihtiyacı vardı, onu da hoca verdi. Yani Hoca "Kazanın öldü arkadaş!" deyip adamı başından savarken, bize şunu demek istiyor. Kazana ihtiyacı olan kazanı alacak, kazana ihtiyacı olmayan da tencereyle idare etsin.

Diyelim ki, birşey isteyecek olanlar, hep Hoca'nın kapısına gelip istemiyorlar. Mesele, Hoca şehirden dönerken, çocuklar sarıyor etrafını. Hoca'nın bu fıkrasını da biliyorsun değil mi? Her biri, bir yanından asılıyor Hoca'nın. Kimi ça-

55

rığından tutuyor, kimi cübbesinin eteğini, kimi de şalvarının cebini yoklamaya çalışıyor. Eşeğin yani Hoca'nın bindiği eşeğin kuskununa da asılanlar işin cabası. Hep bir ağızdan diyorlar ki çocuklar: "Hocam! Dördüğümüzü ver." Buradan şunu anlıyoruz. O günlerde, köyden şehre gidenler, köye dönerlerken çocuklara birşeyler alırlar. Bu şeker olur, düdük olur. Şimdiki gibi elektronik oyuncak olacak değil ya. Fıkrada niçin çocuklar "Hocam! Dördüğümüzü ver" diyorlar da "Hocam şekerimizi ver" demiyorlar? Çünkü Hoca'nın cevabı önemli burada.

"Parayı veren şekeri yer" deseydi, bu söz günümüze kadar fıkra olarak gelmeyebilirdi. Onun için Hoca diyor ki: "Parayı veren dördüğü çalar." Dördük çalmak, ses çıkarmak demektir. Başkalarına duyurmak demektir. Yani demek istediğim şu: O gün, Hoca şehre gideceği gün, çocuklar Ho-ca'ya da diyorlar: "Bize düdük getir" diye. Yani her şehre gidene söyledikleri gibi. Ama içlerinden bir çocuk uyanık. O düşünüyor. Bu Hoca benim bildiğim Hoca'ysa, kimseye düdük

getirmez diyor. Yani en iyisi ben parasını peşin vereyim diyor. Biliyorsun Hoca, biraz sağlamcıdır. Sonunda ne oluyor? Fıkırada anlatıldığı gibi, Hoca tutuyor, aldığı bir düdüğü, parayı veren çocuğa veriyor ve diyor ki: "Parayı veren düdüğü çalar." Burada Hoca'mn anlatmak istediği şu: Eğer ben diyor, bütün çocuklara düdüğü alsaydım, parayı veren çocuğun ne ayrıcalığı olacaktı? Yani parası olanın bir ayrıcalığı, bir farklılığı olmalı değil mi?

Lafa nereden girmiştik. Ha! Hatırladım. Aslında sana anlatmak istediğim başka. Sıra ona da gelecek. Ne olmuştu? Adam gelmiş, Hoca'nın karşısına oturmuştu. Hoşbeşten sonra demiş ki: "Hocam, sende kırk yıllık sirke varmış. Biraz versene. Lazım oldu da..." Hoca, işi hemen anladı tabii. Yani adam; "Sizde kırk yıllık.." derken kırk yıldır sakladığı 56

sirkelinin ateşi düştü içine.

Ne kadar kolay değil mi? Sen kırk yıl otur kendi sirkeni saklama, sonra doğru Hoca'ya git. Nasıl olsa onda vardır. Ne kadar yanlış bir düşünce. O günün insanları da, günümüzün insanları gibiymiş. Değişen bir şey yok yani. Nasıl olsa birinde vardır, gider alırım. İşte böyle bir durumda, Hoca bize yol gösteriyor. Diyor ki adama: "Yahu arkadaş! Ben her gelene sirkemden biraz verseydim, şimdi kırk yıllık sirkem olur muydu?" Ne güzel demiş değil mi Hoca. Dedim ya lafın arasında, Hoca biraz sağlamcıdır diye. Herkes bu fıkrayı bilir, birbirine anlatırlar. Niye? Gülelim diye. Halbuki gülünecek bir taraf göremiyorum ben. Yani Hoca'nın fıkralarından ders almalıyız.

Bütün bunları sana niye anlattım, biliyor musun? Bizim Mustafa Ağbi var, tanırısın. Ara sıra bir şeyler yazıyor, roman filan. İşte o! Sağolsun iyi bir ağbidir. Çok eskiden beri de tanışırız. Sık sık uğrar bana. Sohbeti de iyidir hani. Böyle kalsa, bir diyeceğim yok. Arkadaşlığımız sürüp gidecek. Lakin ara sıra bazı dertlerle geliyor. Hani Hoca'nın yanma bir-şey istemeye giden adamlar gibi. Kendi için istese yanmayacağım. Hep başkalarının derdi getirdikleri. Bir keresinde, daha o zaman bu işi yeni kurmuştum. İki talebeyle geldi. Dedi ki: "Şunları bir giydiriver." Durumu anlattım "İşimi yeni kurdum, borçlanmak istemiyorum. Onun için kusura bakma." Sağolsun anlayış gösterdi gitti. Sonraki bir sefer, geldi yine: "Bir arkadaşım ameliyat olacak çocuğu var. Yardımcı oluver." O sıralar bulaşık makinasını yeni almışım. Üstelik mark karşılığı almışım. Durumu anlattım yine. Arabayı yenilediğim gün yine geldi. Dedim ki: "Ağbi! Arabayı yeniledim." Yeni daire aldığımda geldi, mobilyaları yenilediğimde geldi. - Ki İtalya'dan getirmişim- Hep birileri için birşey istiyor. Durumu hep anlattım. Sağolsun o da hep an-

57

layış oldu. Ne zamana kadar. Düne kadar. Dün ne dese beğenirsin? Çok üzüldüm vallahi. Anlatayım da dinle. Haklı değil miyim? Yani sen hak ver bana.

Dün yine geldi. Oturdu, çay söyledik. Arkadaşımız, o kadarcığı da esirgeyecek değiliz ya. Ha! Şu da var. Bu günlerde ben de çok sıkıştım. Biliyor musun bilmem? Çocuklarla doğru dürüst bir tatil yapamıyoruz kaç yıldır; onun için bir yat aldım. Şöyle bir mavi yolculuk da biz yapalım. Hakkımız değil mi yani? Ona, bunu söyledim. Benim de tanıdığım bir arkadaş var. Ticaret yapmaya kalkmıştı. Yapamaya-caksan ne işin var kardeşim. Bir takım dolandırılmalara uğramış, ekonomik düzenin gereği yani. Çok sıkışmış. Mustafa Ağbi de onun için eş dost kapısı çalıyormuş. Dediğim gibi, ona durumu söyledim. Yani yat aldığımı filan. Parayı peşin vermişiz. Elimizde bir şey yok. Yine anlayış gösterip gideceğine, ki ben öyle yapmasını bekliyordum. Ne dese beğenirsin. Hem de yüzüme karşı. "Sen, yardım etmemek için başkalarına, hep kendine ihtiyaçlar yaratıyorsun." Evet aynen böyle söyledi.

Şimdi sen söyle. Çayını içtin miydi? Kusura bakma, lafın arasında unutmuşuz. Oğlum! Ağbinize bir çay alıverin. -Ha ne diyordum? Şimdi sen hak ver bana. Mustafa Ağbi bana böyle demekle haksızlık etti değil mi? Üstelik Nasreddin Hoca'nın da hemşehrisi. Hani şu fıkralarını anlattığım Nasreddin Hoca'nın... Bana böyle dememeliydi değil mi? Hadi canım sıkılma. Çayını iç de söyle. Haklı değil miyim.

58

BİR EVDE "ALO FAL!

tr

"Bu günkü falınıza göre" diyordu telefonun ucundaki ses. "Sizi bir sürpriz bekliyor. Durun söylemeyin, eğer kocanız polisse, akşama ölmüş olarak dönebilir eve."

"Hayır hayır!" diye haykırdı kadın. "Benim kocam polis değil. Hem sonra Polislerin ölmeleri sürpriz değil ki."

Televizyonun akşam haberlerinden alışkındı kadın. Şehrin çeşitli semtlerinde hergün birkaç tane polisin öldürülmelerine. Telefonu kapatırken, kendi kendine söylendi:

"Ben bu günkü falımı soruyorum, o bana haberleri okuyor." Sonra bir başka numarayı daha çevirdi.

"Alo! Yeni fal mı? Bu günkü falımı öğrenmek istiyorum."

"Elbette! Falımız fallanırken şöyle bir baktığımızda görürüz ki, size bir kart görünüyor."

"Yoksa kaynanam mı? O kart karı bize doğru mu geliyor?"

"Kaynananı nerden bilelim biz be kadın? Şunun şurasında telefonla fal bakıyoruz. Yazdır bir beşlik daha kartın nasıl bir kart olduğunu deyiverelim."

"Tamam, tamam" dedi kadın. "Ne kartı bu?"

"Bu kart yeşil bir karttır. Hastane önlerindeki kuyruk-

59

larda geçer."

"Ayol yoksa, ben hasta filan mıyım? Hastane önündeki kuyrukta mı gözükiyorum. Peki hangi serviste muayene olacam?"

"Yeşil kartta bir sınır yoktur. Sıra bulursan bütün servislere girebilirsin."

"Doktoru evime çağırırsam olmaz mı? Çok şükür paramız var ayol. İcabında taksi parasını bile veririm."

"Bir beşlik daha yazdırırsan, falınızı okumayı sürdüreceğiz."

"Yazsın dedik ayol! Başka neler var falımda?" Kadın iyice meraklandı şimdi.

"Kiracıysanız ev sahibiyle, ev sahibi iseniz kiracınızla adliyeye gideceksiniz."

"Ayol daire kendimizin. Sen benim falımı karşımızda oturan Serpil karısıyla karıştırmayasın? Onlar iki aydır kiralarnı veremediler. Üstelik Serpil karısı, işportacılarından Avrupa makyaj malzemesi alıyor."

Meraklanma sırası telefonun uçundaki falcının sesine geçmişti.

"Ya öyle mi? Halbuki o da senin için neler diyor biliyor musun?"

Bir an Serpil karısını onların nereden bildiği sorusuna geçse de kadının aklından, falcı olduklarına göre bilirler elbette deyip, meraklanma kontratağına geçti.

"Neler diyor, neler diyor?"

"Bir beşlik daha yazdırım da söyleyeyim."

"Yazın ayol yazın! Meraktan patlatacağsınız ama." 60

"Senin için rüküş karı diyor. Giydiklerini filan mağazadan almıyor muşsun?"

"Ama ben falan mağazadan giyiniyorum."

"Serpil karısı haklı. O mağazanın kiler sana yakışmıyor-muş."

"Siz nerden biliyorsunuz, Serpil karısının doğru dediğini? Gören maşallah diyor bana ayol! Beni ne doktorlar ne mühendisler istemişti de. Halbuki Serpil karısı daha bir yıl olmadı evleneli. Üstelik adamı eve bile uğramıyor."

"Ya öyle mi? Sizin falınızda da görünüyor..."

"Ne görünüyor?"

"Bu akşam kocanızın eve gelmeyeceği."

"Bunu ben de biliyorum ayol! İş gezisine çıkacaktı."

"Sen öyle san. Bizim görevimiz falınıza bakarak sizi aydınlatmaktır."

Kadın telefonu kapattığında önemli kararlar almıştı. İlk önce Serpil karısıyla kapışacak, sonra da gidip boşanma davası açacaktı.

İyi ki çıkmıştı şu alo falcılar. Yoksa nerden bilecekti başına ne geleceğini.

"Ben istediğimi öğrendim. İsteyen başına çalsın yeşil kartı." Derken, mutfığa gitti. Ekmek bıçağını çantasına koyacaktı. Bakarsınız Serpil karısıyla görüşürken gerekebilir.

61

NE YİĞİTLER VAR?

"Yiğit olan döne döne döğüşür"

O dediğin Köroğlu günündeydi yavrum. Şimdiki yiğit'lere döne döne yaşamak kaldı sadece.

"Çok zoruma gidiyor, bana böyle davranmaları. Ben onlara ne yaptım? Diyorlarmış ki, ihanet etti. Billahi yalan. Ben eskiden nasılsam, şimdi de öyleyim. Sen bilmez misin, bu dava uğruna ömrümü harcadığımı. Eğri otur, doğru konuş. Öyle değil mi? Ama içimizdeki bir takım kişiler, bizi ihbar ediyor demişler; Avrupalı bir hayat sürüyor demişler; kendini kaybetti demişler; iktidarın oyuncağı oldu demişler; belki duydun, daha neler neler..." 62

Yiğit Ağbi'nin karşısındaydım. Bizim talebelikten sonraki on yılımız, Anadolu kasabalarında oradan oraya sürülen memur olarak geçerken, İstanbul'da neler olmuştu? Son günlerde iyice yoğunlaşan ve ta bizim oralara kadar gelen söylentiler üzerine, yıllık iznimin yarısını İstanbul'da geçirmeye karar vermiştim.

İstanbul'a indiğim sabah, önce Beyazıt Meydanı'nı dolaşmış, yıllarımı verdiğim fakültenin etrafında tur atmıştım. Değişen pek bir şey yoktu. Yalnız yıllardır çakılıp kalmış gibi duran polis otobüslerinin modelleri yeni, camları sağlamdı.

Sonra, çok geceler damında nöbet tuttuğumuz yurdun önünden geçmiştim. Girip çıkan yüzleri tanı mıyordum ama, on yıl önceki gibi ürkek ve bezgindiler. Halbuki ben, üniversiteli olmayı, tıpkı ilkokul çocukları gibi cıvıl cıvıl hareketli ve neşeli hayal etmişimdir hep. Hatta o yıllarda bazan öyle olmaya kalktığımda, etrafımdaki bakışların değişikliğinden anlardım ki, yine bir talebe cenazesini var.

Yiğit Ağbi'nin karşısındaydım. Yanına kadar varmak çok zor olmuştu ama, şimdi tam karşısındaydım ve bir maroken koltukta oturuyordum. Çok lüks bir büroydu. Yerdeki halı, tavandaki avize ve maun kaplı dolaplar sanki manyetik bir güç kaynağı gibiydiler. Benim de havamı değiştirmişlerdi. Beş yıl aynı elbiseyi giyen memur olduğumu unutup, neredeyse Yiğit Ağbi'ne hesap bile soracaktım.

Duyduklarım doğru mu diyecektim? Lakin parmaklarımın arasındaki sigaranın ateşi, parmaklarımı yakınca birden ayıktım. Haddimi bilmeliydim. En iyisi Yiğit Ağbi kendisi anlatsın. Bu yabancı sigaralarda, nedense kendiliğinden yanıp gidiyor.

"... 'nında tutuklandığını duymuşsundur. Daha bu arkadaşımız için vah demeden, ne duysak iyi. Güya ben ihbar etmişim. Hiç olacak şey mi? Bugün iktidar partisinin bölgesel faal bir üyesi isem de, üniversitede okurken birlikte miting-

63

ler düzenlediğimiz arkadaşımızı nasıl ihbar ederim. Tutuklanmadan önce en son burada benimle konuşmuş. Doğru... Öteki tutuklananlar da böyle olmuştu. Ben, böyle olmamıştı demiyorum. Lakin bizimkiler demiyorlar ki: Yiğit Ağbi'miz bir önemli adamdır. Geçmişinde ve bugününde hep ön saflarda yer almıştır. Varım-yoğununu esirgememiştir. Dolayısıyla, polis onu her an izleyip gözleyebilir. Tekniğin en son imkanlarını kullanarak, kiminle ne konuştuğunu dinleyebilir. Onun etrafında etten bir duvar oluşturarak onu koruyalım. Böyle demiyorlar, sadece, onun yanında konuşulan her şey polis kayıtlarına geçer. Aynen böyle diyorlarmış. Şimdi soruyorum sana: Benim derdim mi büyük, tutuklanan arkadaşlarımızın mı?

Üstelik ben ona söyledim, ikaz ettim. "Laikik devleti ilgilendirir. Kişiler laik olamaz," gibi cümleleri konuşmamasını söyledim. Ama o inat etti. Sandı ki, ihtilalciler gitti, demokrasi geldi.

Sen de biliyorsun, hep beraber yaşadık. İhtilal günlerini bir hatırlasana. İleri görüşlü olduğum, hepimizin malümü. Herkes o günlerde, en masum pozlarını takınıp, sinecek saçak altı ararken, ben bir düzen değişikliği olacağını sezmiş ve iş kurma girişimlerinde bulunmuştum. Gerçi masum pozları derken, kimseyi suçlamıyorum. Mahkeme kayıtları da ispatlar bunu. Şimdi bu gördüğün işyeri, o günlerde o girişimleri yapmasaydım olur muydu? Mesela sen, herhalde hâlâ memur olarak yaşıyorsundur. Benim için alkışlayıcı dediler. Doğru... Hem de ellerim nasır tutuncaya kadar alkışladım. Ama niçin alkışladım? Mesele burada. Bu inceliği anlamıyor bizimkiler. Bu işyerinin sahibiyim ama, kendi men- ' faatim için değil. Bizim de güçlü, bizim de zengin olmamız gerek. İhtilalci öpmeyle işkenceci olunmaz.

Sonra iktidar partisinde çalışmam söz konusu oldu. Bunu bir fedakarlık olarak telakki ettim ve kabul ettim. Maksa-64

dim, iktidar partisine sızarak, bizimkilere yardım 'etmek. Onlara faal olabilecekleri sahalar açmak, imkanlar tanımak? Gençliğimizde demez miydik: Ah şu imkanımız olsa diye/ İşte benim fedakarlığımın altında yatanlar bunlar. Ne kay- bertiğimi bir bilsen. Milletvekilliğine adaylık için, olmadı İl Meclisi için, olmadı belediye encümenliği için hep milyon-; lar verdim. Para benden, çıkıypr, milyonları ben veriyorum *, yanan bizimkiler. Hiçbir yerde, yedek listelere dahi gireme-; diğimi görünce, halbuki Yiğit Ağbi'lerinin uğradığı haksız-;> lığa üzölmeleri gerek. Demişler ki: Boyunun ölçüsünü aldı.,. Durun yahu, üç beş sene sonra yeni seçimler olacak. Düşünsenize, iktidar, partisinin liste yazıcıları, geçmişi belli Yiğit'i,, partilerinin masraflarını karşıladı diye, hernen yazarlar mı listelerine. Onlardan olduğuma inanmaları lazım. İşte şimdii ben bunu yapıyorum. Lakin önce de söylediğim gibi,, sırf, hizmet uğruna katlanıyorum bu fedakarlıklara. Ben hâlâ ide- , ^ alist insanım. Varsın bilmesin bizimkiler.

i : •! Karımı bile gündeme getirdiler. Sanki başımızdakiniw < karısının gündemden gitmiyor olması, bizim karıların da> gündemde olmasını gerektirir. Yok öyle birşey. Ben partinin politikasının hu tarafını onaylamıyorum. Ama bunu bile bile bizimki konuşuldu bir süre. Yok başını açmış da, yok papat7-, ya olmuş da, yok kadınlar arası faaliyetlerde bulunuyorrriuş., da... Ben istedim bütün bunları. Niçin istedim? İdealistliği-' mi kamufle etmek için. Sırf davaya hizmet için istedim. Zor oldu ama, bu yaştan sonra karı boşayıp, yenisini almaya kalksan, daha ağıra patlayacak. Elimizdeki ile götürelim bu işi' de<fik: Derrifez-Oîayiiiikt.

Dâv'âdarrva'if geçmekle dâhi suçladılar. Gerçi bir bakıma dâ'iyi'blüyön-Onlar beni suçlddiM-'7 ça, partim, yani yalancıktan partim olan iktidar partisi, daha bir sıkı sarılıyor bana. Limanda bekleyen ithal mal yüklü gemilerin vars'ây söyfo' bir

'geceliğine kaiditMırrt ftütün fonları, vergileri diyorla£"hibzî ng8 ||:r':/':xM
'mu&I ib? ^ İD

Çaylarla birlikte içtiğim ithal sigaralardan mı, yoksa bir gece süren otobüs yolculuğundan mı bilmem. Kafam sanki çalışmıyor gibi. Yiğit Ağbi'nin anlattıklarını tepkisiz dinliyorum.

"İstanbul'un en lüks semtinde oturuyoruz diye, her ne kadar semtimizin camisi yoksa da, çocuklarımı dini eğitimden mahrum etmedik. TV'mizin "İnanç Dünyası" programıyla da iktifa etmedik. Özel hoca tuttuk çocuğumuza. Bunu dahi konuştu bizimkiler. Bir kısım sosyete aykırı yaşarken, bir kısmı da evine hoca çağırarak mevlüt okutmak, dua ettirmek modasına kapıldığından falan demişler. Yok öyle bir şey. Ben gerçek bir hoca çağırdım. Hani sen de tanırsın. TV programlarına çıkan kafası kel bir Prof. hoca var ya, işte o geliyor. Hatta hanıma dedim ki: Sakın para filan umup da gelmesin. Bu işler parayla değil, fedakarlıkla olur. Biz bari din eğitimini parayla yapmayalım değil mi? Oğlan da çok sevmiş hocayı. Baba, diskoryuma götürüp arkadaşlarına tanıştıracam diyor. Sizin yeni danslar demiş, atalarımızın kılıç sallaması kadar zor demiş. Hatta bir iki figür bile öğretmiş." Çalan telefonun ziline uyandık ikimizde. Ne güzel kaptırmıştım kendimi Yiğit Ağbi'nin anlattıklarına. Tam da yorgunluğumu ve uykusuzluğumu iyice unuttuğum sırada.

"Alo! Ely o bey siz misiniz?"

"Yok canım hiç önemli değil. İstiyorsan biiaz daha v\$~ re)?im. Yeter ki senin işin görülsün."

"Aman kaptırma paçanı. Son günlerde durumu iyi değil diye geldi kulağıma. Nene lazım, sen tedirli ol." 66

"Sağlam adamdır ama, parayı sıkışıkmiş."

"Tamam! Kulüpte görüşürüz Hadi baybay."

Çok şeyinin değiştiğini anlamıştım Yiğit Ağbi'nin. Telefon konuşmaları da değişmiş.

"Bu görüştüğüm, bizim piyasanın büyüklerinden bir Yahudi. Ama adam çok iyi birisi. Hiç değilse yaptığın iyiliği unutmuyor. Bir ara iflas edecek gibi olmuştu da ben kurtarı-vermiştim. Şimdi hep beller boyuna. Çok temiz adamsın, sen çok iyi Müslümansın falan der. Bunun dediklerini yıllar geçti bizimkilerden duymadım. Hiç birisi demiyor ki: Yiğit Ağbi'miz dava için çok fedakarlık yapıyor, arasına hatırını soralım. Ya da telefonla bile, şu işi nasıl yapalım diye sormuyorlar. Bunca yıllık tecrübemiz var. Lakin elin Yahudisi soruyor. Şimdi birini sordu. Aman mal verme dedim. Adını söylesem sen de tanırsın adamı. Onun iyiliği için dedim. Yahudiye mal verme diye. Yakında iflas edecek, bari birde Ya-hudinin alacağı kalmasın üzerinde. Biliyorsun gavurun hakkını ödemek daha zor."

Kapıyı tıklayıp içeri giren sekreter, getirdiklerini Yiğit Ağbi'ne imzalatırken bana bakıyor. Ben bir sigara daha yakıyorum. Etekliği kısa ama, bakışları uzun gibi.

"Personelden yana da çok dertliyim. İlk günlerde bizimkilerle doldurmuştum. Baktım olmuyor, çoğunu değiştirdim. Bir tek kasa hesabını tutan hoca kaldı. Lakabı hoca yani. Namazında niyazında sağlam çocuk. Sırf ona bir laf gelmesin diye, haftada bir kontrol ediyorum kasayı. Neme lazım, çocuğun karalanmasını istemem. Kasadaki parayı kullanıyor filan derler. Gözüm gibi korurum yani. Hoca çocuğu ca-

67

nım,koca kasa umurumda bile değil aslında. Hatta bazan ona takılırlarmış diğer personel. Bu namazını hemen kılıp geliyor, teşbihini ve duasını kasanın yanında yapıyor ya... Yahu hoca diyorlarmış. Okuya üflüye, patronun kasasını tıka basa doldurdun diyorlarmış. Çıkarmak zorunda kaldıklarım böyle değillerdi. Ne zaman birini arasam, namaz kılıyor cevabını alıyordum. Kardeşim burası işyeri. İcabında öyle oluyor ki, iş çok oluyor. Namazı kazaya bırakabilirsin. Akşam evinde kıl. Ama kime anlatacaksın. Baktım olacak gibi değil hepsini değiştirdim. İtiraz ettiler tabii. Ben namaz zamanı arıyormuşum onları. Ayrıca demişler ki: Gerici diyebilirler korkusuyla yapmışım. Hiç ilgisi yok. Biraz önce gördüğün sekreter, çok temiz kız. Biraz açık ama, iş biliyor, konuşmasını biliyor. Gecemi gündüzümü size verebilirim diyor. Fedakarlığa bak!

İhracat filan yapıyoruz işte. O kadar zor ki bu işi yapmak, arkamızda hükümet desteği de olmasa hepten yandık. En son gönderdiğim parti, kadın eteği idi. Adamlara mal beğendirmek zor. Teleksle not geçmesinler mi, gelen etekler çok kısa diye. Yani beni kumaştan çalmakla suçluyorlar. Tabii hangi Yiğit'le muhatap olduklarını bilmediklerinden. Hiç yutar mıyım? Mini etek modasını çıkaran sizsiniz, kadınlarımızı açık saçık giydiren sizsiniz. Bir de gönderdiği-miz etekleri beğenmezsiniz. Hiç olacak şey mi? Neymiş efendim! Bu yıl mini etek moda değilmiş. Bana ne, olsun. Onlar için ne farkeder ki? Yani diyeceğim, ben bütün Avrupa gavurlarını karşıma alıp cedelleşiyorum, yanımda bizimkilerden kimse yok. Üstelik ne deseler beğenirsin? Belki duymuşsundur. Yiğit Ağbi particiliğe öyle kaptırdı ki kendini, Avrupalıları da papatyalar gibi giydirmeye çalışıyor. Halbuki kafalarını kullansalar, ben onları böyle meşgul ederken, istedikleri gibi propaganda yapabilirler, çalışma yapabilirler. Dava sadece, buradaki camileri ^ Jıala)arla donatmak, fdeğil,,,

Avrupalıya da anlatacaksın. Lakin gel de bunu bizimkilere anlat. Varsa yoksa Yiğit Ağbi, Yiğit Ağbi'nin parası...

Hiç imseye yardım etmiyormuşum, gelen talebelere burs filan vermiyormuşum. Yahu kardeşim her şeyin bir zamanı var. Hoca demiş ki: Her isteyene sirke verseydim, kırk yıllık sirkem olur muydu. Öyle değil mi ama? Bizimkiler Nasreddin Hoca'yı da okumamışlar. Basında yayınlanıyor, zenginlerimizin sıralaması, ilkyüzün içinde adımız var mı? Beni oraya getirmek için destekleyip gayret vereceklerine... Orada da bizden biri olsun demeleri gerekmez mi?

Geçenlerde birkaç çocuk geldi,harç parasını ödeyemediklerini söylediler. Ayaklarına baktım, hepsinin de ayakkabıları yeniydi. Sümerbank malı falanda değil. Şimdi sen gel bunlara gönül rahatlığıyla burs ver. Lakin vermeyecek miyiz? Vereceğiz tabii. Hem de kendi adıma kuracağım vakıf vasıtasıyla. Bizimkilere bunları anlatamıyorum. İşadamları tolantı-larında, elimde tuttuğum kadehin içinde su olduğunu da anlatamıyorum. Ben diğer işadamlarına durumu çaktırmayacağım diye bir sürü rol yapıyorum. Halbuki bizimkiler viski içtiğimi sanıyor. Görüyorsun değil mi, fedakarlığımızın boyutlarını. Şimdi sen gel de bunu anlat. Bilmiyorum niye hâlâ biraz asosyal yaşıyorlar. Bu işin başka yolu yok işte. Ne olduğunu saklamak için, idealini belli etmemek için, iktidar partisinden de olacaksın, icabında masraflarını karşılayacaksın, aile yaşantısını onlara benzeteceksin, falan filan... Kendilerinde hiç hata yokmuş gibi, hep benimle uğraşıyorlar, hep beni çekiştiriyorlarmış."

Artık gitmeliydim. Bir ara keşke gelmeseydim diye düşündüm ama, geldiğim iyi olmuş. Kaynağından öğrendim her şeyi. Bulduğumuz kasabalara kadar ulaşan söylentilere, orada inanmak istemiyorduk. Şimdi öğrenmiş oldum.

"Yiğit Ağbi! Birkaç cümle söyleyeyim mi?"

69

"Tabii tabii. Beni anlayacağını biliyordum. Sende cevher olduğunu yıllar önce sezmiştim. Lakin sen kendini harcadın memur olmakla."

"Sizi anladığım doğru. Gerçi sürekli bizimkiler dediklerinde anlıyorlar durumunu. Senin sandığın gibi konuşmazlar seni. En azından ben söylerim, konuşmazlar. Hatta sevinirler bile. Yıllarca içimizde tutmakla, ona Yiğit Ağbi demekle böyle olmasını biraz geciktirmiş olduk falan derler. İstersen sen de onlar için bizimkiler demeyi bırak. Klüpte bekliyen Elyo Bey'le arkadaşlığını ilerletmeye bak. Bakarsın sen iflas edecek olduğunda da o kurtarır. Hem kimse gelip konuşmaz sizinle. Bu, sizin zamanınız açısından, onun da tutuklanmaması açısından daha iyi olur."

Dışarı çıktığımda birden anlayamadım. İstanbul'un gündüzleri bu kadar aydınlık mıydı? Yıllar önce nasıl far-ketmedim bunu? Bari böyle aydınlık bir gün gördüğüme sevineyim de, geldiğime değsin.

70

HAYDİ ÇAĞDAŞ BOŞANMAYA

! O günler, sosyete de boşanmanın moda olduğu günlerdi. Bir bakan, (aileden sorumluymuş) içinde flört ve fahişe kelimeleri geçen bir cümle söylediği için.. Eğer dua eden birisi olsaydım, yani o işlere inanan biri olsaydım, inanım çok dua ederdim; yatar kalkar dua ederdim o devlet bakanına. Hani soyadı gülcü mü, çiçekçi mi olan bir bakan var ya, hani "Flörtlülükle fahişelik pek ayrılmaz birbirinden" gibi birşeyler söyleyen bakan, işte o devlet bakanına; çağdaş, laik ve ilerici olmasaydım çok dua ederdim, öyle bir demeç verdiği için.

O bakan, ahlak literatürümüze kazandırırverdi de fahişeliğin tanımım, biz de kurtulduk evdeki karıdan. Her ne kadar o da çağdaş, laik, ilerici ve feminist idiyse de.

Üstelik gazetelerde boy boy resimleri ve ağız dolusu demeçleri yayımlanan boşanma avukatı diye ünlenmemiz de işin cabası.

O güne kadar, alacaklı borçlu davalarından öteye geçememiş sıradan bir avukat olduğumu saklayacak değilim, bunu herkes biliyor. Ama o gün, talihin gayri bana da yar olacağını anlamıştım dersem, yalan olmaz. O, bakandı, öyle de-

71

misti; fakat ben de görendim. Ve gördüm, bakanın demecinin arkasında yepyeni bir dünya yattığını.

Ve hemen kalktım, uyumak için saatlerdir içinde kıvrandığım yatağımdan.

Tesbitimi ve sevincimi karımla paylaşmak istiyordum. Yani şimdiki zamanla söylersem, eski karımla. Kimbilir, hangi arkadaşımın bilmem ne kutlamasına katılmıştır. İçkimi alarak bir koltuğa oturdum ve onu beklemeye başladım. Bir yandan da, iyi işlemesi için, en ince ayrıntısına kadar kuruyordum planımı.

Oturduğumuz semtte cami yok ama, uyanık olduğum için duyuyordum, ta

uzaklarda, İstanbul camilerinde okunan sabah ezanını. İşte o sırada karım geldi.

Daha doğrusu getirildi, iki erkek arkadaşı, iki koluna girmiş olarak. Zorla kaldırıp da baktığında göz kapaklarını, beni görmüş olacak ki, hemen sarıldı bana.

- Ay ne eğlendik. Ne eğlendik!

Ben de kucakladım onu ve bir koltuğa oturttum. Çok sarhoş olsa da

anlatacaklarımı dinlemeliydi. Bir köşe dönmek üzere olduğum içime doğmuştu.

Oğleden sonra, yani onun ayıkıp sarhoşluğunun geçmesinden sonra, sabah

geldiğinde anlattıklarımı tekrarladım. Oldukça sevinmişti, hele bazı tekliflerimin ki bunlar, ev ve araba idi, cazibesine de kaptırırvermişti kendini.

- Dinle şimdi. Biliyorsun ki bizim görevimiz, kendi halinde çağdaş, laik ve ilerici olarak yaşamak değil. Toplumumuza da örnek olmak, onları da çağdaşlaştırmak ve gerektiğinde gerici unsurlarla da savaşmak gibi işlevlerimiz var bizim. Flörtle fahişeliği karıştıran o bakana, hayatının yarısını flört ederek geçirmiş olan bizlerin, öncelikle bir cevap vermesi gerekir. Sanırım bu da onların savunduğu evlilik müessesesini yıkarak olur. Yani biz boşanacağız!

72

il

Boşanacağız lafını duyunca nasıl şaşırılmıştı bir görseniz. Sanki unutuvermişti kaç yılın feministi olduğunu. Fakat boşanmamızın bir formalite olduğunu, yine aynı şekilde yaşamaya devam edeceğimizi söylediğimde rahatladı biraz.

- Bak hayatım! Yapacağımız bu eylemin ses vermesi için, kalabalık olmalıyız. Sen bu konuyu hemen arkadaşlarına ilet. Vakit kaybetmeden mahkemeye müracaat etmeliyiz, gazetecileri ayarlama işini bana bırak. Düşünebiliyor musun, dokuz

sütuna manşet atmış hepsi: "Flört üzerine olumsuz şeyler söyleyen bakana karşı, elli aile boşanarak eylem yapıyor!" Güzel olmaz mı?

Gerçi şimdiye kadar hiç boşanma davasına girmemiştim ama, arkadaşlarımın da vekaletini üstlenebileceğimi söyledim ve ona gecedem beri tasarladığım cazip tekliflerimi sıralayıverdim.

- Bu iş olduğunda, arabayı ve oturduğumuz şu daireyi yenileyeceğim, sana hediye olsun diye. Hem istediğin renk ve model alırım arabayı, hem de kutlama yaptığım arkadaşlarıma yakın bir semtte otururuz. Onlar da kurtulmuş olurlar, seni bırakmak için her sabah buralara gelmekten.

Düşüncelerimin çağdaş ve aydınlık olması onu o kadar sevindirdi ki, hemen verdi dairenin ve arabanın satış vekaletini. Çağdaşlık olsun diye, hep onun üzerine yapmıştım her-şeyi. Sonra da koştu gitti, arkadaşlarımı toplu boşanmaya razı etmek için.

Bundan sonra olanların bir kısmını biliyorsunuz. Yani gazetelerden okumuşsunuzdur. Bağıra çağıra mahkeme kapılarına dayandığımızı filan. Ha, unutmadan şunu da söyleyeyim. El altından hemen bir araştırma yaptırdım çevremde. Boşanmak isteyip de, nasıl olsa boşanamam deyip mahkemeye müracaat etme cesaretini bulamamış işadamları var mı

73

diye. Ne kadar da çok varmış. Hemen onlar da katıldı kervanıma. Tabii vekaletlerini ben üstlendim. Bir kısmı ücretime çok diyecek oldu ama, işin başarıma ihtimalinin yüksek olması susturdu onları.

Biraz zorlandık gerçi, işadamlarımızın eşlerini boşanmaya razı edene kadar. Ne diller döktük bir bilseniz. Ben işin hukuki yanını ve gerici unsurlara karşı kazanacağımız zaferi anlattım. Eşim ve arkadaşları, kadın haklarının kutsallığını ve gerici bir müessese olan evlilik müessesesinin artık yıkılması gerektiğini anlattılar. Kocaları ise, diğer işadamlarını örnek gösterdiler: Onların eşlerinin her fırsatta yürüyerek, kocalarına, devlete olan borçlarının silinmesi ve karşılıksız kredi almak gibi sahalar açarak yardımcı olduklarını, dolayısıyla o işadamlarıma yetişebilmeleri için de, kendi karılarının boşanarak, gerekli protestoyu yapma fedakarlığını göstermelerini istediler. Bu kadar yalvarmaya hangi kadın dayanır? Güle oynaya, cümbür cemaat düştük mahkemenin yoluna. Caddenin iki yanına dizilmiş insanların, bizler geçerken alkışlamaları, o kadar duygulandırdı ki kadınlarımızı, hepsi ağladılar. Halkla bütünleşerek ve onlar için yapıyorlardı eylemlerini. Takdir edilmek hangi insanı sevindirmez. Lakin benden başka hiç kimse bilmiyordu alkışlayıcıların tarafımdan tutulmuş ve ücreti ödenmiş insanlar olduklarını. Diyacaksınız ki, herkes mi?

Araya karışmış olanları, yani o gün oradan tesadüfen geçenleri bilemem. Fakat bildiğim, onların da durup alkışla-yıcılara katıldığı. Çünkü insanımız alışkındı yıllardır. Eğer caddeden birisi geçiyor ve birileri-de alkışlıyorsa, sen de durup

alkışlayacaksınız. Televizyonda görünme isteği bir yana, bu işin cezası ne kadar korkusu.

Kadınlarımız bile şimdiye kadar göründüklerinin üstün-74

de bir güzellik sergiliyorlardı, foto muhabirlerinin flaşlarının durmadan patladığı mahkeme salonunda. Sanki oraya boşanmaya gelmemişler de, giydiklerine ve yüzlerine sürdüklerine puan verilen bir yarışmaya gelmişlerdi.

Mahkeme safhasını anlatmama gerek yok sanırım. Gazetelerde okuduğunuz gibi, tek celsede boşandık hepimiz. Boşanma gerekçemiz, şahitlerin dinlenmesini gerektirmeyecek kadar çağdaş ve laik bir gerekçeydi. "Flört, fahişelikle aynıdır" diyen Bakan'ı protesto etmek.

Ertesi gün işadamlarımız, tuttukları özel uçağa bindirerek yolcu ederken boşandıkları eşlerini, benim yapacak işlerim olduğundan orada bulunamadım. Boşanan kadınlar, Ankara'da yürüyecekler, çelenk koyacaklar ve defter yazacaklardı, yaptıkları çağdaş eylemin kabul edilmesi için huzura. Sanırım bu arada, işadamlarımız da kendilerine gerekli olan zamanı kazanmış olacaklardı. Ne de olsa artık boşanmışlar, hür ve bağımsız olmuşlardı. Gazetelerin, filan sanatçıyla yaşıyor diye yazmalarından korkmayacaklardı. Ben işte o saatlerde, arabanın ve dairenin satış işiyle uğraşıyordum. Yeni bir flört aramam için acele etmeme gerek yoktu. Nasıl olsa benim de çok zamanım vardı gayri.

Ankara'dan döndüğünde, yani boşandığım eşim Ankara'dan döndüğünde, doğru eve gitmiş. Evin satıldığını ve boşaltıldığını öğrenince, yazıhaneme bir gelişi vardı ki sormayın. Birkaç yıllık flört ve bir o kadar da süren evlilik hayatımda hiç görmemiştım onun bu kadar güleç olduğunu. Sanki her yanından görevini tam yapmış insanların mutluluğu ve alacağı başarı ödülünün sevinci fışkırıyordu.

- Yeni dairemiz, o semtte mi? İstedğim renkte bulabildin mi arabayı?

Ondan bu soruları beklediğim için cevabım çoktan ha-

75

zırdı. Gerçi o çok şaşırıldı. Galiba böyle cevaplar beklemiyordu benden.

- Biliyorsun ki artık ayrıldık. Bizi birarada tutan hiçbir bağ kalmadığına göre, benim dairemle ve arabamla ilgilenmene gerek yok. Hem sonra, kutlamalarına katıldığım arkadaşların, sabaha karşı getirmek zorunda değiller seni. Yani onlarda kalmanda benim için bir mahzur yok.

Sonraki günlerde, diğer feminist arkadaşları hastanede ziyaret etmişler ve güçlü olmasını söylemişler. Gerici donanımları olan toplumlarda, çağdaşlık yollarının laikliğe karşı mayınlarla döşeli olduğu için, bazı protestocuların parçalanmasının doğal olduğunu filan anlatmışlar. Ama o, hep aynı şeyleri tekrarlıyormuş durmadan.

- Evimin filan semtte, arabamın falan renkte olmasını istiyorum. Gazetelerde boy boy resimlerimiz çıkmalı, yaptığımız çağdaş boşanma dolayısıyla.

Artık o semtte oturacağını hiç sanmam. Çünkü doktoru demiş ki, ziyaretine gelen arkadaşlarım:

- Hayatının kalan kısmını burada tamamlayacak. Fakat üzülmenize hiç gerek yok. Çünkü burada yalnız değil. Daha bu sabah birkaç tane daha getirdiler.

İşadamlarının eski karılarından...

Bunları bana, onun birlikte feminist faaliyetler yaptığı arkadaşları gelip anlattılar. Ne de olsa artık biliyorlar. Boşanmış ve serbest bir avukat olduğumu. Yani bizimle flört eder misin meselesi... Elbette onları kırmayacağım. Evlilik müessesesine karşı olduğunu ispatlamış bir flörtçü olarak, benim de düşündüğüm, flört ederek çağdaş ve laik gelişmelere katkıda bulunmaktır.

Şunu da belirtmemde yarar var. Başta da söyledim ya...

Eğer birazcık gerici bir yanım olsaydı, o Devlet Bakanı'na çok dua ederdim. Hani şu soyadı gülcü mü, çiçekçi mi olan biri vardı ya? Her neyse, işte ona. Bana, yeni flörtler edinmem için ilham verdiğinden değil sadece; ünlü ve çok para kazanan boşanma avukatı sıfatını da kazandırdığı için.

Aşağı yukarı hergün demeçlerim yayınlanıyor gazetelerde: "Ünlü boşanma avukatı, şu konuda dedi ki... Ünlü boşanma avukatı bu konuda dedi ki..." gibi. Ya da haberlerim: " Ünlü boşanma avukatı, düzenlediği dokuzuncu boşanma turu için üye kaydına başladı" diye.

Yurdun dört bir yanından gelenlerin, kapının önünde kuyruklar oluşturduğunu görüyorsunuz. Bunlar, yıllarını mahkeme kapılarında harcamış insanlar, boşanma duruşmaları neticelenmediği için. Fakat siz, bu yaşadığımız olayı şöyle değerlendirmeyin: Nasıl ki insanımız hastane kapılarında, muayene olamadan ölmekteyseler, çobanlara gidip onlardan ilaç ummayı tercih ediyor idiyse, bizim kapımıza gelmeleri de böyledir. Hayır efendim! Çünkü bizim, boşanma davalarını sonuçlandırarak çağdaş, laik ve ilerici gerekçelerimiz var. Bu şudur: Flörtle fahişelik aynı sınıftandır diyen bir Devlet Bakanı'nın olması... Geçimsizlik demiş boşanamamış, ayrı yaşamak demiş boşanamamış, zina demiş boşanamamış, canıma kasteddi demiş boşanamamış.. Gelsin bana, onu, çağdaşlık ve laiklik adına bir yürüyüşten sonra hemen boşandırayım. Üstelik koluna da bir flört takarak gitsin memleketine. 'riSİ: ^'P'

.i;veîzoq quiAum

Abu;/'

ll

mtûuoîüo 9*]g

sonö el'ted iid ,"SV)% m lid hıkı ,on ;>dhK? içibsb

76

jLîîA

3lid

sinhsblfbstei

1

BİR MİSAFİRİM VAR ALMANYA'DAN

Almanya'dan mektup geldiğinde, ne kadar ümitlendiğimizi bir bilseniz. Her kafadan bir ses çıkıyordu ve herkesin gözleri ışıltılı oldu.

- Baba! Ben bir yazı takımı isteyeyim.

- Ben ağlayan bebek isterim.

- Yok, yok. Oradan birşey istemeyelim. Geldiğinde konuşalım, bir kooperatife gireceğimizi söyleyelim. Biraz yardım etsin.

Galiba en iyisini Köroğlu söyledi. Yıllardır hayalinde kadının, bir kooperatif sayesinde ev sahibi olmak.

- Hemen cevap yazalım baba.

- Sen yazma abla, ağbim yazsın.

Zarfı incelediğimde, cevap yazmanın çok geç olacağını anladım. Üzerindeki damgalara göre, bir hafta önce atılmıştı mektup postaya. Geleceğim dediği tarihe ise, tam bir gün vardı.

- Cevap yazmanıza gerek yok yavrurum. Artık getirecek-leriyle yetinirsiniz, istedikleriniz olmasa bile.

78

İkinci dereceden bir akrabamdı. Yıllar önce gelip gelip gitmiş, "Almanya'ya işçi olarak gönderiver" diye çok yalvarmıştı. Çalışmadığım kapı bırakmamıştım onun için. Memur olmamın avantajlarını da kullanarak Almanya sırasına sokmuştum, İşçi Bulma Kurumu 'nda onu. Sonra fazla beklememişti; birazda şansından olacak, birkaç ay içinde Almanya'da almıştı soluğu.

İlk yıl bir bayram tebriği göndermişti, değişik açılardan bakınca değişik görüntüler veren bir tebrik. Sonraki yıllarda ise, ne biz onu görmüştük, ne de o bize uğramıştı izin dönüşlerinde. Ve biz unutmuştuk, Almanya'da çalışan ikinci dereceden akrabamızın olduğunu. Ta ki, geleceğini bildiren mektubunu alana kadar. Biraz hal hatır sorma satırlarından sonra diyordu ki: "Bir iş icabı, birkaç günlüğüne İstanbul'a geleceğim. Buradan getirmemi istediğiniz bir şey varsa, hemen yazın." Bizim için önemli olan, mektubun son satırlarıydı. İstediklerimiz bir şeylerin olabileceğini düşündüğüne ve onları getirebileceğini söylediğine göre, aramızdaki akrabalık bağının hakimiyeti devam ediyor demektir. Ki biz, bu noktadan dolayı çok ümitlenmiştik.

- Ah! Keşke ne olur? Kendisi soruverse, niye bir kooperatife üye olmadınız diye. Toplu ödemelere yardımcı olurum derse, biz dişimizi sıkarak, kalanını öderiz. Öyle değil mi?

Dedim ya, Köroğlu'nun merakıdır hep, bir kooperatif üyesi olmak. Neredeyse İstanbul'da kurulmuş olan bütün kooperatiflerin şartlarını öğrenmiş ve hepsini tek tek ona anlatmışımdır. Fazla hesap kitap bilmez ama, sekizinci dereceden aldığım maaşın tamamının dahi karşılayamayacağını bilir, bir kooperatifin aylık aidatını.

||!|- Ne dersin? Belki unutmamıştır, onun Almanya'ya git-

79

meşinde senin emeğinin olduğunu. Sakın ha gururuma yediremedim de, söylemedim deme. Sorduğunda hemen söyle. Bir kooperatife üye olmak için hazırlık yaptığını.

Tamam kadını! Bırak artık uyuyayım. Hele bir gelsin, o zaman düşünürüz.

Uyuyayım diyorum ama ne mümkün? Doğrusu, bildiğim kadarıyla hiç sanmıyorum, bize yardımcı olacağını; lakin kime, nasıl söyleyeyim. İşin kötüsü, elleri hep boş gelirse, ki büyük bir ihtimalle öyle olacak, o zaman küçük kızımı nasıl avutacağım. Mektubu ilk açtığımda düşündüklerimi açıkça söylese mi idim? Belki o zaman, bu kadar hayal kur-mazlardı. Hiç düşünmeden, ben de birkaç kere okudum. Galiba suç bende.

Akşam işten döndüğümde, evde olağanüstü bir durumla karşılaşıyorum.

Mutfaktaki ocağın üstünde iki tencere birden kaynamış.

- Geldi mi?

- Evet baba! İşte valizi görmüyor musun?

- Aman uzak durun yavrum. Belki aceleyle çıkmış olabilir. Onun için size birşey getirmemiş de olabilir. Sakın ha sormayın. Şimdi nerede?

- Divana uzandı biraz. Uyandırmadık... Sen kaMâr, beri de yemeği hazırlayayım.

-f'h~rv

Yemekten sonra, bize Almanya'yı anlatıp na. Nasıl bir Almanya anlattığını

çocuklar nu yüzlerinden anladım. Ama ben anlıyordum, söyleyen kaynanaların yanında gelinlik. | |yajpaa&ınnşstek? ao* > lıyordum. .?.;|, ^iy&

|

at

80V

nefes almadan çalışıyoruz. Buradakiler de sanıyorlar ki, biz orada çok rahatız. Çok da para kazanıyoruz. Para bizde ne gezer. Her şey çok pahalı. Bir kilo muzla, bir kilo yaş üzüm götürsen eve, dünyanın parası.

- Evet öyledir. Almanın parası kıymetli olduğundan, harcamak da zor oluyor herhalde.

- Sizin burası iyi be akrabam. Burada her halükârda zengin olma ihtimali var.

Bakmayın, bizim oralarda süründüğümüze. El içinde laf olmasın diye dayanıyoruz. Yoksa verdikleri üç kuruş maaş.

- Geçim çok zor. Burada da pahallılık az değil hani. Üstelik paranın da değeri yok. Yıllardır bir ev sahibi olmak için düşünüyoruz...

- Memleketimiz gibi var mı akrabam. Burada ev sahibi olmak da kolay. Para bir çıktı mı?...

Ben lafı ne kadar kendi üzerimize çekmeye çalışsam da o, hep anlamazlığa vuruyordu, ya da başka konuları anlatıyordu.

- Para nerden çıkacak?

- Her yerden. Burada para her yerden kaynıyor.

Şaşırımtım. Gelir gelmez bizim yıllardır görmediğimizi görmüştü. Avrupa bir insanı bu kadar değiştirebiliyorsa, AT'a girelim diye yollara düşenler haklı galiba.

- Şaka yapıyorsun. O dediğinin sıkıntısını biz hep çekiyoruz.

- Seni bilmez miyim akrabam. Kusura bakma ama, girişimciliğin az. Biraz gayret göstersen...

Ona nasıl söylesem, geceleri de ikinci bir işte çalıştığımı. Ev kirasına katkı olsun diye, bir büfelinin hesaplarını

81

tuttuğumu; satışlarını kontrol ederek, yarım ne kadar sandö-viç ekmeği alması gerektiği hesapları yaptığımı.

- Yolda gelirken gördüm. İnsanlar öbek öbek toplanmışlar, boyuna arıyorlardı.

- Ne arıyorlardı?

- Ne olacak be akrabam! Para arıyorlardı tabii.

- Ha anladım! Sen yollardaki kazıların bir kısmının define aramak için yapıldığını sanıyorsun.

- Evet! Yollardaki kazıyanlar bizzat para arayanlardı. Yaklaşıp bende baktım.

Aslında çok güzel birşey. Ah, birde size çıkıverse...

Küçük kızım anlamış ne demek istediğini, beni meraktan kurtarıverdi.

- Baba! Amca diyor ki: Kazı-Kazandan çok para çıkıyor.

Daha uzun süre oturduk ve konuştuk. Yani o konuştu boyuna. Almanya'da çektiği sıkıntıları anlattı durdu. Bizim hayatımızın da imrenilecek boyutlara ulaştığını...

- Seni bilmez miyim akrabam? Aza kanaat ettiğin için çocukların da geleceğini tehlikeye atıyorsun. Şimdiye kadar çoktan araban filan olmalıydı.

Bizim umut grafiğimiz yükseldi gene. Arabamızın olmasını isteğine göre, bir bildiği olmalıydı. Gerçi, çok geçmeden onu da söyledi.

- Şimdi bir araban olsaydı, ne rahat olacaktı. Yarım birlikte dolaşarak, benim işlerin bir kısmını hemen halledivere-cektik. Gayri taksikle idare etmeye çalışacağız.

Hazırlıksız yakalanmadım. Almanya'dan akrabam geli-82

yordu ve benim bir takım masraflar yapmam gayet tabii idi. Onu için o ay ki maaşımı, avans olarak peşin almıştım. Fakat taksilere ben ödeme yaparsam, yarımın akşamı biraz zor olur.

- Bizim burada bir ev sorunu var ki, hiç sorma. Ev fiyatları çok hızla yükseliyor. Eğer bir kooperatife üye olabilirsek, sanırım eşin-dostun yardımıyla..

- Bu konuda hiç şüphelen olmaStn akrabam. Ben sana yardımcı olur, yol gösteririm.

Çok araştırma yaptım orada. Çok eve girdim, çıktım. Mesela bu oturduğunuz ev biraz sağlıksız gibi. Demin girdiğimde gördüm. Tuvaletinizin alaturka olması bir yana, banyuyla bir. Üstelik şofben sorununuz da var.

Bunların köydeki evlerini bilirim. Fakirlikten olacak herhalde, tuvaletleri evlerinin ne yanındaydı, hatırlamıyorum ama, bir iki baş hayvanlarıyla aynı yerde yatıyorlardı. Avrupa insanı ne kadar değiştirmiş. Yoksa haklı mı, illa AT'a girelim diye yalvar yakar olanlar. Baksanıza adam, banyo-tuvalet bir İstanbul evlerini beğenmiyor.

- Şofben alacaktık ama, dediler ki: Doğalgaz gelecek; ona ayarlı olsun istedik. İki masraf olmasın, dedik. Suyumuz ara sıra akıverse ah! Kendi evimiz olana kadar böyle idare ederiz.

Köroğlu'nun cevabı hoşuma gitti. Şofbenimizin olmamasını ne güzel izah etti öyle. Suç bizim değil, hâlâ doğalgaz boru hattını döşemeyen belediyenin...

- Ev dediğiniz, geniş ve büyük olmalı be akrabam. Çocuklar için ayrı oda olmalı. Musluklarından sıcak su, soğuk su hep akmalı..

Ne diyor bu adam yahu. Haddimizi bildiğimizden, ha-

83

yalimize dahi almadığımız evlerden bahsediyor. Umutlanmakla iyi mi ediyoruz bilmem?

Ertesi günü öğlene kadar birkaç yere götürdüm onu. Doğal olarak, otobüsle götürdüm. Yıllardır İstanbul'daydım ve biliyorum; hangi otobüs hangi duraktan, ne zaman geçer? Önce biraz nazlandı. "Taksiye binseydik" filan dedi ama, bende hazırlıklıydım bu konuda. Gece yatarken düşünmüştüm. Cevabım kesin ve netti.

- Otobüsle seyahat ederek, bizi destekle. Yani İstanbul halkını. Şehir, taksicilere karşı toplu eylem yapıyor. Diyor-larmış ki: "Taksimetrelerimiz döviz kuruna göre ayarlınsın." Toplu eylem yapmak suç ama, bütün İstanbul halkını tutuklamayı göze alamadıkları için, şimdilik kimse ses çıkarmıyor buna.

Akşam dönerken, sokağın başındaki kuru yemişçiye uğradım. Adam önce şüpheyile baktı bana. Ziyaretim ona sürpriz olmuştu. Yıllardır aynı sokakta oturmamıza rağmen, ilk defa girdiğim için dükkanına. Ben bu durumu, kuruyemişin insanlara o kadar faydalı olmadığını anlatarak geçiştiriyordum evde ama, kuruyemişçiye izahım başka olmalıydı.

- Sık sık görürüşemediğimiz için darılma komşu. Almanya'dan misafirim varda, ufak yollu bir şey alayım dedim. Yeşil Burgaz toptancısında arkadaşım var.

Arasıra oradan toptan alıyoruz.

Yemekten sonra TV'nin karşısındayız. Bugünkü konumuz: Misafirimizin yaptığı masraflar.

- Çok pahalı... Birkaç parça bir şey alayım dedim çocuklara, Almanyalı olduğumuzu anladıklarında, fiyatlar fırlıyor hemen.

- Siz yine iyisiniz. Hiç değilse müşteri muamelesi görü-

84

yorsunuz. Bizler tezgahlarına yaklaştığımızda, eğer biraz belli edersek dar gelirli olduğumuzu, ilgilenmeyi bırakıveriyorlar, işportacılara filan baksanıza, diyorlar.

- Yahu akrabam!
- Buyur.
- Sen niye gelişmeleri takip etmiyorsun? Fırsatlardan yararlanmıyorsun? şu reklamları bile iyi izlemediğin belli.
- Reklamlardan bize ne yahu. Paramız var da, banka kartımız mı eksik?
- Başkaları da var. Mesela gazete reklamları. Galiba sen bu gazeteleri de almıyorsun. Resimsiz, kuponsuz bir gazete almakla, çocukların istikbaline de mani oluyorsun.
- Ne ilgisi var?
- Olmaz mı hiç akrabam. On kupona araba veriyorlar, ev veriyorlar, market veriyorlar. Yani sen zengin olma şansını hiç kullanmıyorsun. Ayrıca bu gazeteyi almakla da, fişinizin olumsuz yazılmasına razı oluyorsun.
- Bana baksana! Bizim fişimizi yazan yazmış. şu gazeteyi okuyor diye yazsalar ne olur, bu gazeteyi okumuyor diye yazsalar ne olur?
- Daha ne olsun? Kira köşelerinde böyle sürünürsünüz. Kaç yıldır İstanbul'dasınız, daha bir evin bile yok. Gerçi bana ne ama, akrabamsın diye üzöldüğüm için söylüyorum. Yardım etmek istediğim için söylüyorum. Patlamama Köroğlu'nun bakışları mani oldu. Yoksa elimden kaza filan çıkardı. Hem misafir, hem akraba.. Yardım kelimesi de elimizi kolumuzu bağladı yine.
- Sormak ayıp olmasın ama, hangi yağı kullanıyorsunuz mutfakta? Sizin burada herşey çok ucuz, lakin siz değerlen-

85

dirmiyorsunuz. Bakkaldan bir yağ almakla kalmıyorsunuz, yanında otomobil kuponu veren yağ var; genç kızlara çeyiz veren yağ var. Maşallah , kızım da büyüyor. Çeyizini daha şimdiden düşünmelisiniz.

Sabahleyin ne edip etmeli, işten kalmamalıydım onun için. Bir burukluk vardı içimde. Küçük kızım ise hâlâ umutluydu. Kulağıma eğildi:

- Hediyeimizi galiba giderken verecek.

Ona, istediği ağlayan bebeği benim alacağımı söyledim. Eğer getirmemişse, üzölmemesini, Almanya'dan hediye getirmenin yasaklandığı için hediye getirememiş olabileceğini söyledim. Galiba anladı ne demek istediğimi.

- Zaten ben de büyüdüm artık, dedi.

Yüz hatlarım iyice gergin olarak dönüyordum eve akşamleyin. Söylediğine göre bir gecesi kalmıştı. Yarın sabah tekrar dönecekti. Bir gece daha dayanırdık dayanmasına da, en çok Köroğlu'nun hayallerinin yıkılmasına üzölecektim.

Sokağa dönerken dükkanının önünde karşıladı kuruyemişçi beni.

- Senin Almanyalı misafir biraz alışveriş etti. Çocuklara birşeyler aldı.

ışını.

Anlaşılan kuru yemişle geçiştirecekti, çocukların hediye i.

- İyi ya işte.

... | | . _ j j j : j j ^ j j : j j i V . j : j j : j f

- Yalnız parasını ödemedi. |. _ . . i :-> - ' ; - | | | |

- Bozuğu mu yokmuş? ':

- Hayır. Sizin vereceğinizi söyledi. Ben verirsem alınabilir, dedi. Bir kaç lira için üzülmesin istiyorum, dedi. Yoksa sizi takmamış olurmuş, eğer kendisi öderse.

86

- Ne kadar tuttu?

Kuruyemişçinin söylediği miktar neredeyse benim yarı maaşım kadardı. Adımlarımı gayet yavaş atıyordum. Eve varana kadar, niçin böyle yaptığımı çözmeliydim. Eğer benim düşündüğüm gibi değilse niyeti, yani bize bir kooperatif üye olmak konusunda yardımcı olmayacaksa, açık açık söylemeliydim, kuruyemişçinin parasını vermesini.

Kapıda karşılayan küçük kızımdı. Kapıyı açıştaki cansızlığı bir şeyler olduğunu anlatıyordu.

-Gitti!...

- Gitti mi? Ama yarın gidecekti.

Bizim için, "Kusura bakmasın," demiş. "İşimi bitirdim, daha fazla yük olmayayım," demiş; ayrıca, ondan bir isteğimiz olursa çekinmeden yazabilirmişiz.

Yazmaz mıyım? Şimdi sıra bendeydi. Yazacaktım, hem-de çekinmeden yazacaktım. Öyle bir yazacaktım ki, bizim doğduğumuz köyde darb-ı mesel olacaktı. Ondan sonra girebilecek mi bakalım bir daha Alman plakalı arabasının kornasını çala çala köyümüze?

Ne dersiniz, yazayım mı?...

ı • |'/.!! • '| ';;. |';11;/î t: i'

87

DOKTOR RAPOR YERMEZ FLÖRTE KARŞI İSEN

Duydunuz mu? Yargıtay'dan dönmüş işte. Flört ahlaksızlık değil, bilakis günümüzde yaşadığımız atlanmış çağ ahlakıdır. Gayri almışlardır hakettikleri cevabı, ikide bir flört ahlaksızlıktır diyenler. Koskoca Yargıtay'ı meşgul ettikleri yanlarına kar kaldı. Herhalde bundan sonra karışmazlar kızlarımızın flörtüne. Yoksa dayayıveririm suratlarına, Yargıtay'ın koca kararını. Zaten dün birine gösterdim. Adam, mosmor dönüp gitti.

Akşam akşam dayanmış kapıma. Neymiş efendim, benim kız yüzünden, aşağı sokaktaki delikanlılar birbirine girmiş. Diyor ki: "Söyle de kızın biraz evde otursun, yoksa çocuklar katilcilik oynayacaklar." Dayak yiyen oğlanın babası ne olacak. Tabi ben meseleyi hemen anladım. Benim kızım bunların oğlanlarıyla flört etmiyor ya, buna bozuluyor oğlanlar. Birbirine girmişler sonunda "Yok senin yüzünden", "Yok senin yüzünden" diye yani.

Bu konuda kızıma hak verdim. Gerçi her konuda hak veriyorum. Ama zaten o, ben vermesem de bütün çağdaş haklarını kullanıyor. Dedi ki bana: "Ay baba! Aşağı sokağın oğlanlarıyla neden flört edeyim ki? Hiç biriyle zevklerimiz uymuyor. Hem

birbirleri ile kavga edecek kadar ilkel bir kıskançlık duygusu taşıyorlar. Ben onlarla nasıl uyum sağla-88 rım?"

Benim kızım diye söylemiyorum, yanlış anlamayın ama, bu konuda yani zevklilik konusunda, bütün çağdaşlarıyla yarışır. Geçen yıl flört ettiği bir çocuk vardı, daha ikinci haftasında, hemen ayrıldı ondan. Sebebi de gayet mantıklı ve sanatsal. Oğlanın yeni çıkan dasları kavrama kaabiliyeti pek yokmuş. Diskoda hep tutturmuş illede çarliston diye. Bu devirde çarliston mu kaldı? Bu ne gericilik. Kimsenin şunu sanmasını istemem. Kızına çok düşkün bir baba olduğumdan, hep onu övüp durduğumu. Hayır, hayır! Ben bütün çağdaş hareketleri desteklerim, onlarla gururlanırım. Mesela dünkü gazetelerde gördünüz mü bilmem? Çok büyük zenginerimizden birinin kızının düğünü vardı. Gazeteciler sağ olsunlar renkli renkli resimlerle boyayıver-mişler gazeteyi. Herhalde düğün yemeğinden de yeteri kadar yemişlerdir.

Ben çağrılmadım ama resimleri görünce öyle bir sevindim ki, doğrusu çağrılmış gibi oldum. Kızım geçen ayki flörtünden ayrılmasaymış oğlan götürecekmış ama, kot pantolon markasında anlaşılamadıklarından ayrılmışlar işte. Zevk meselesi, ben karışmam.

Düğünü anlatıyordum ya, şey yani gazetelerdeki düğün resimlerini. Anlayın işte canım. Ne vardı resimlerde? Dans eden insanlar. Kimin kiminle dans ettiği pek belli olmuyordu fakat, tanıdık bir iki simayı hemen seçiverdim. Onlar unutulacak insanlar mı? Birisinin eski, diğerinin yeni Cumhurbaşkanımız olduğunu anladınız herhalde.

Adamların birinin bizi anarşiden, diğerinin bilumum geri düşüncelerden kurtararak çağ atlattıkları düşünülürse, kolay kolay unutulmayacakları belli. Üstelik adamlar, sadece kurtarıcılıkla yetinmeyip, çağdaşlık konusunda da millete örnek 89

oluyorlar. Yani o yaşlarında ortaya çıkıp eşleriyle ya da or-dan buldukları karılarıyla dans etmeleri yok mu, doğrusu beni bile bu yaştan sonra flört yollarına düşürecek. Laf aramızda, hanımın sosyal konumunu düşünüyorum. Yoksa ondan çekindiğimden, korktuğumdan değil, yanlış anlamayın ha... Şimdiye kadar ona hiç azarlatmadım kendimi.

Yani efendim, o iki Cumhurbaşkanımızın, kucaklarında kadın kişilerle, orkestraya ayak uydurarak dans ettiklerini gösteren o resimler, bütün gençleri psikolojik olarak flört yapmaya teşvik eder. Ne güzel uygulama, ne güzel yol gösterme değil mi? İnsan çağ atlayan bir ülkede yaşayınca, neler görüyor neler. Mahkeme kararıyla sağlanan serbestlikler yetmeyebilir icabında. Büyüklerimizin böyle kıvrımları sahnelerde, ben diyeyim yüz, siz deyin iki- bin batılılaşmaya bedel. Yetkili kuruluşların başında ben olsam, bunlara birer dansetme fahri doktorluğu diploması veririm. Bilmem bu anlattıklarımı duyup da, yetkili kuruluşların başına bir zahmet

beni atama yaparlar mı? Keşke öyle olsa, hiç esirgermi-yim diplomaymış, şiltmiş filan yani.

Bazan kızıma söylüyorum. İki hafta önce yeni bir flörtle eve geldiğinde söyledim. Siz dedim, şanslı kuşaksınız. Buldunuz çağ atlayıp duran cumhurbaşkanlarımızı, flört flört geziyorsunuz boyuna. Bizim zamanımızda böyle şeyler nerde? Kızlar okuldan doğru eve gelirlerdi. Üstelik kiminin yanında da ağbisi filan oluyordu. Sıkı mı öyle yaklaşasın da eller omuzda dolaşasın. Biz de mecburen, elde sopa heykelleri beklerdik. Gerçi o zaman, çağ atlamak o şekildeydi.

Bana tanıştırdığı oğlanı, yani geçen ayki flörtünü bayağı gözüm tutmuştu. Zevk sahibi, gayet Avrupalı gibi bir gençti. Caddeden geçen araba kornaları, ya da televizyon haberlerinin başlama müziği bile yetiyordu oğlanın fırlayıp, zıplayarak dans etmesine. Dans ederken o kadar kendinden geçi-yordu ki, vitrindeki vazoları, sehpanın üzerindeki sürahiyi kırdığı bir yana, bir kere de bana sarılıp öptü. Sonra sordum kızıma, neden bu kadar güzel flört ettiğin oğlandan ayrıldın diye.

"Aman baba!" dedi. "Hamburger kültürü o kadar gelişmiş değil, üstelik garsona dedi ki: Kola ya da ayran farket-mez. Düşünebiliyor musun, bu çağda ayran gibi gerici bir içkiyi içme taraflısı. Ben ne yapayım böyle flörtü?" Tabi kızım böyle deyince, ben ne söyleyebilirim.

Gazetede resimlerini gördüğüm düğünün sahibi oğlan ve kız da, birbirini flört ederek bulmuşlar. Ne güzel değil mi? Ailelerine hiç yük olmadan, zevk birliği sağlam, mutlu bir evlilik yapıyorlar. Yoksa eski usul olsa, oğlan babası kalkıp gidecek, o kadar işini bırakıp da yani. Gazetelerin yazdığına göre, büyük işadamıymış. Kız babası dersin, onu herkes tanıyor. Adamın gece gündüz fabrika açmaktan, görücüye kız hazırlamaya vakti mi olur? Ondan sonra da efendim geri kalıyoruz. Tabi geri kalırız. Sen kazık kadar olmuş oğlanı evlendirmek için kapı kapı görücülük yaparsan, birde ileri mi gidecektik bu kadar vakit israfı karşısında? Zenginin çocuğu da akıllı olur. Aileleri demişler ki, bizim hiç aklımızda yoktu. Çocuklar flört ede ede birbirini bulmuşlar. Kısmet işte, yani flört işte. Orta halli bir fabrikatör, zayıf halli bir ihracaatçı çocukları da çıkabilirdi karşılarına. Aile dediğin böyle olmalı. Çocukları flört etmeye bırakmalı; sonra da flörtüne çıkan flörtleriyle evlendirmeliler. Yoksa uzun uzun araştırmamalılar. Oğlanın ailesinin, bahçıvanları zengin mi, aşçıları zengin mi, uşakları zengin mi, şoförleri zengin mi diye yani. Memleket hali bu. Nice zengin fakirler var, uşakları da fakir olan, bahçıvanları da fakir olan, şoförleri de fakir olan.. Hele günümüzde... Zenginlerimizin iki yakası bir araya gelmiyor ki, vergi borçlarını öde-

91

sinler ya da yeni bir ihtilal planlatsınlar.

Ben kızıma hep söylerim. Flört ederken maddi düşünme diye. Çünkü ben onun o problemini hallettim. Çantasında, o günün modası hangi banka kartı ise, ondan

var. Durumumuz fena sayılmaz. Birkaç kooperatife başkan olarak memlekete hizmet etmişliğimiz olduğundan yani.

Fakat kız çocuğu değil mi, biraz hassas oluyorlar. Diyor ki: "Reklamı yapılmayan ayakkabı giyerse bir erkek, ben ne yapayım böyle flörtü?" Doğrusu, düşününce hak veriyorum. Zevklerin uyumu önemli. Onun için bırakmış esmer oğlanla flört etmeyi.

Ah! Şimdi ben de genç olacaktım ki, hele başımızda böyle Cumhurbaşkanları varken. Düşünebiliyor musunuz, halka ne kadar yakınlar. Adam koskoca Cumhurbaşkamıym demiyor, üstsüz üstsüz dolaşüyor plajlarda. Zengin ne kadar zengin olduğunu araştırmadan koşuyor düğününe. Sonra çıkıyor ortaya, romantik romantik, çağdaş çağdaş dans ediyor. Gazetecilerin yazdığına göre, iki Cumhurbaşkanı dans yarışması filan yapmışlar. Yenisini, eskisine ne demiş biliyor musunuz, yarışmanın sonunda: "Siz avantajlı başladınız. Dans ettiğiniz kadın kişiyi kendiniz seçtiniz. Oysa ben elim-dekini kullanmak zorundaydım." Ne kadar içli bir durum değil mi? Yani üzüldüm adama. Eskisine fark atamaması çok koymuş. Gerçi eskisi de kaçın kurası siz bilmezsiniz. Ne hırtlarla dansetmiştir o. Atladığımız çağın gereği olarak, ben kızıma demiyorum: "Otur oturduğun yerde" diye. Adam neyine güveniyor bilmem, toplamış gazetecileri başına, "Cumhurbaşkanıysan otur oturduğun yerde" diyor. Bu ne cesaret, bu ne gericilik. O oturacak, bu oturacak da, kim dans edecek pistte? Böyle adamların altlarındaki her şeyi alıp, ayakta bekleteceksin. Onlar bunu istiyorlar. 92

Eski tas, eski hamama alışmışlar, hiç yenilik taraflısı değiller. Aslında bu konuda herkes üzerine düşeni yapmalı. Mesela benim kızım, bazan o kadar yenilikçi oluyor ki, akşam flört ettiği oğlan başka, gece yarısı eve dönerken getiren oğlan başka.

Bazan çok karamsar oluyorum, Yargıtay'ın flörtü serbest bırakan kararı olması, plaj plaj, otel otel, dans pisti, dans pisti dolaşan Cumhurbaşkanımız olmasa, bıkmadan usanmadan zevkine göre flört edebileceği oğlanı arayan benim kızım olmasa, bu memleketin hali ne olur bilmem? Ben ki, üç beş kooperatife başkan olarak ülkesine hizmet eden biriyim, bazan çok üzülüyorum. Gerçi şunu da biliyorum. Bir ben değilim üzülüp duran. Bizim kooperatifin üyeleri de hala üzülüp duruyorlarmış. Ama kabahat benim değil ki. Başkan olduysam, inşaatları da ben mi yapacaktım?

Kız çocuğu hassas olur dedim ya.. Baktım geçenlerde o da üzülüp durur. Yüreğim parçalandı yani. Sebebini sorunca, üzülmede haklı olduğunu anladım. "Hepsinin bir kusuru var" diyor. O günkü flörtüyle biraz atışmışlar. Gözlerinin altındaki morlukları, yüzündeki çizikleri makyaj modası sanmıştım ama, değilmiş. Flörtü yapmış. Kızım: "Seninle artık flört edemem. Moda olduğu için giydiğin bu şalvarı, pancar işçilerinin çalışırken giydiği şalvara benzetiyorsun" dediğinde. Oğlandaki gericiliğe bakın. Moda başka şey, Anadolu'da işçilerin giydiği başka şey. Hem

kılık Kıyafet Kanunu'na göre, onların giydikleri şalvar yasak; çağdaş bir kıyafet olmadığı için. Hem bunu bilmiyor oğlan, hem de benim çağdaş kızımın flört etmeye kalkıyor. Kızım onu terketmekle ilerici ve çağdaş bir ders vermiş, yüzünün şekli bozulması pahasına. Doğrusu helal olsun. Benim kızım diye söylemiyorum, kim olsa takdir ederim. Cumhurbaşkanı'nın harıl harıl dans ettikleri bir ülkede, hala nasıl gençler var, görün iş-

93

te.

Eyvah doktor geliyor. Yine alıp yırtacak bu yazdıklarımı. Beni buraya kapattıkları günden beri, hep öyle yapıyor. Keşke okusaydınız bu yazdıklarımı, doktor bey kapıp yırtmadan.

Güya ben, tam evlilik çağında, flört ederek yapılan evlilikler, göstermelik evlilik olur demişim de.. Böyle çağdaş bir kurumu inkar ettiğim için karakolların yedinci katlarında çok kalmışım da.. Yargıtay bile flört, çağdaş bir kurumdur diyor, ben nasıl karşı çıkarım? Hepsi yalan.. Siz doktorun öyle dediğine bakmayın.

Karakolda ayağım kaymış düşmüşüm filan.. Ben hiç hatırlamıyorum. Doktor beyin dediği bu kadarla kalsa iyi, üstelik kooperatiflere para kaptırmışım. Onun acısı da binince üstüme.. Varın anlayın ne demek istediğini. Külliye yalan! Bir kere kooperatifler kurulsun diye ihtilal yapıldı ülkede. Her kooperatif ev yapsın diye yapılmadı ki.

Bu doktor çok kötü doktor. Geçen gün, flörtçü bir hemşireyi de kapattı bizim yanımıza. Diyor ki: "Sen flört ettiğine göre, aklın noksandır." Gerici doktor, ne olacak. Bari şu yazdıklarımı, yırtmadan, siz okuyuverin. Hemşire ağlayıp duruyor boyuna "Flört ederken, karşıma bir zengin çocuğu çıkarsa, ben o doktora gösteririm" diyor. Duydunuz mu? Yani okudunuz mu bu yazdıklarımı...

GİRİNTİ AİLESİ KIRILMAYAN İLİŞKİLER

Resmî kanal TRT, halkı eğitmek için aile dizileri yayınlar

İç avrupaî mobilya döşeli bir salon; içine girmediyse-niz de her hafta görmeye mecbur bırakıldığımız bir salon... Hani canım her hafta karşısına geçip oturduğunuz, Hüsnü beylerin salonu. Hüsnü bey ve biricik karısı işte yine karşınızda.

- Hüsnü diyorum ki!..

- Başlama yine, kız gitmeseydi diyeceksin değil mi?

- Tarık'a ne diyeceğiz Hüsnü! Bilmez misin oğlan çok meraklı.

Tarık, Hüsnü beyin kızının kocasıdır. Rol icabı doktorluk yapmakta ve bir hastanede çalışmaktadır. Hastanelerimizde eşine ender rastlanan doktorlardandır, rol icabı dahi olsa. Ayrıca sizin de bildiğiniz gibi çeneden sakallıdır.

- Niye merak ediyor canım! Alışsın...Devir değişti. Artık kadınlar, kocalarından müstakil..

- Bağımsız, bağımsız..

- Şiştım diyeceksin Hüsnü.
- Şiştım, piştım... İkisini de oldum işte.
- Kadınlar niye sokağa çıkamasın? Şimdi ben bir sürü sokaktan geçerek geldim. Ortalık gayet sakindi.
- Seni kim ne yapsın hemşire? Enişte bey bile soluğu

91

Avrupa'da aldı.

- O iş için gitti Hüsnü.
- Aman ne iş, aman ne iş. Emekli adam... Yoksa işçi olarak bir fabrikaya atmasını kapağı? Seninle olmaktan iyidir.
- Hüsnü!

Seyirci yine kameranın zomunda, Hüsnüye hanımın gözlerini görmüştür. Amma sıkıcı diyecekleri sırada, zil sesi sessizliği bozar.

- Galiba kız geldi.

- Daha neler... Yeni gitti ayol. Kapıya bakıver kızım.

Açılan kapıdan, açık ağızından akan salyalarını toplaya toplaya Hatemi bey girer.

- Rahatsız etmiyorum ya.. Şöyle bir uğrayayım dedim. Malumunuz yalnızlık.

Hüsnü Bey'in piposu ağızından düşer:

- Ne o? Yoksa hamfendi terketti mi sizi?

- Ne münasebet canım efendim. Benim sevgim engeldir onun beni terketmesine.

Aa! Hemşire de buradaymış.

- Her zamanki gibi. Anlatsana Hatemi bey, meraktan atlatacağım.

- Atlatacağım değil Hüsnü. Çatlatacağım ya da patlatacağım.

- Aman efendim, siz durun. Zaten yeteri kadar çatlayanlar var.

Salondakilerin gözleri ve kamera Hatemi beyin üzerindedir. Hatemi bey anlatacak, lakin salyalarını bir toplayabil-

se.

98

- Kıskanıyorlar efendim. Genç ve güzel karımı kıskanıyorlar. Gezip eğlenmesine karşı çıkıyorlar? Her yere yalnız gidiyor diyorlarmış. Ne var bunda canım? Onlara ne efendim. Genç kadın, gezmek onun da hakkı. Ben onu beklerim.

- Vallahi bravo Hatemi bey! Gerçek bir batıcı, gerçek bir çağdaş uygarlıkçı laik gibi konuştunuz. Sen gel de bunlara anlat. Gerici midirler nedir? Tarık'ın haberi olmadan gezmeye gitmesini bir türlü hazmedemiyorlar.

- Sindiremiyorlar Hüsnü!

- Ha bak, sindiremiyorlar dedin de aklıma geldi. Bu milleti sindirmezsene adam olmaz azizim. O kadar Avrupalı olalım baskısına rağmen.

- Karşın Hüsnü...

- Baskısına karşın, hâlâ sindiremediler, sindirilemediler. İşte bizim hemşire. Kendisi sokaklardan içeri girmez, bizim kızım eğlenmesine karşı.

- Merak buyurmasınlar efendim. Bakın ben hiç merak ediyorum mu? Nasıl olsa sabaha karşı dönecek. Ben onu kapıda karşılıyorum. Eve kadar getirme zahmetinde bulunan arkadaşlarına teşekkür ediyorum.

- Arkadaşları erkek mi?

- Hemşirenin sorduğu soruya bak. Dışarda gezmekten hiç oturup film filan seyretmediği nasıl belli. Tabi ki erkek bırakır eve. Çağdaş görgü kuralı böyledir hemşire!.

- Sonra efendim, bir güzel soyuyorum ve yatağına yatırıyorum. İçkiyi fazla kaçırdığında, oraları batırıyor ama, temizlemek benim için zevk.

- Duydun mu hemşire! Gelir gelmez ortalığı velveleye veriyorsun.

99

- Telaşa diyeceksin Hüsnü.

- Telaşlanmayın efendim. Gezmek eğlenmek onların da hakkı. Merak buyurmayınız döner.

- Ayol birazdan Tank gelir, ona ne diyeceksiniz? Haberi var mı?

Kapı bir daha çalar. Herkes merakla kapıya bakar. Eğer oysa, neden bu kadar erken döndü? Bu filmin hiç heyecanı olmayacak mı yoksa, Hüsnü beyin piposundan başka.

- Aa Tarık hoş geldin!

- Hoş bulduk. Bizimki nerede?

i Hüsnü Bey, şefkatli kayınpeder

havasındadır.

- Çok merak ettik Tarık. Gözlerimiz yolda kaldı. Neden bu kadar geç kalıyorsun. İnsan hiç değilse bir telefon eder.

- Doktor rolü yapıyoruz ya baba. Fedakar olduğumuzdan eve hep geç gitmeliymişiz ki, heyecan olmalıymış.

- Biz de çok heyecanlandık Tarık. Kim söyledi öyle olacak diye?

- Dizinin yönetmeni. Ayrıca yemekten önce hafif içkiler de almalıymışız. Hüsnü beyin piposu yetmez dedi Avrupalı görüntüsüne.

- İyi iyi! Kızım bize içki getir.

Hüsniye Hanım, hemşireye fısıldar: i i

- Acaba söylesek mi abla! vn'

- Biraz daha bekleyelim alışsın. ' Hâlâ aynı havadadır Hüsnü Bey.

- Ne demek alışsın? Tarık erkek adamdır. Aldırmaz 100

böyle şeylere. Bizi merakta bıraktın yavrucuğum. Allah göstermesin, yolda birşey filan olur, yani arama falan... Aklıma kötü ihtimaller geldi.

- Olasılık diyeceksin Hüsnü. Tank, tedirgindir.

- Yoksa birşey mi oldu? Bizimki nerede?

- Merak etme Tarık. Zaten bizi çok merakta bıraktın.

- Ya ya çok merak ettik.

Hatemi bey, salyasına rağmen, asriliğinden bir şey kaybetmez.

- Ben Tarık beyin modern görüşlü olduğuna inanıyorum. Aldırmaz. İsterseniz yavaş yavaş söyleyin efendim.

var?

- Ne söyleyeceksiniz, Hatemi bey! Kara haber filan mı

- Daha neler?

- Ne bileyim yani. Heyecan olsun diye, senaryoya yeni bir şey ilave edilmiş olabilir. Biz oynamaktan, millet oynatılmaktan bıkmış olmalı.

- Söyle de kurtul Hüsni.

- Tahmin etmiştim. Bu gün benden birşey saklıyorsunuz, Yoksa memleketteki anneme, babama birşey mi oldu? Geçen sene hasta olduklarımı duymuştum. Biliyorsunuz mezun olduğumdan beri gidemedim. Onların hasretini sizin sevginizle karşılamaya çalıştım. Yoksa onlar morga mı kaldırılmışlar.

İç güveyisi doktor Tarık'ın ailesini hatırlamasını hemşire engellemek ister.

101

- Ne oluyor Tarık? Bu kadar hassas olma. Onlara bir şey olmaz. Hem biz nereden bilelim?

- Öyleyse benden ne saklıyorsunuz?

- Saklayan kim ayol? Herşey gün gibi aşikar. Sen bizim hemşireye bakma. Heyecan arıyor işte.

- Ablamı rahat bırak Hüsni? Bak Tank, kız gezmeye gitti.

- Nereye?..

- İçim sıkılıyor dedi. Biliyorsun bu dizi kızcağızı çok sıktı. Seninle evli olmasını da gözönüne alırsan, çıksın dolaşsın kızcu ^:" Galiba şöyle bir Beyoğlu yapacak.

- Ama anne, ya eloğlu birşey yaparsa. Evli kadın.

- Eloğlu değil oğL.n, Beyoğlu. Hem ne korkuyorsun? Biz kızımızı çağdaş ve cesur yetiştirdik ayol. Geçenlerde Feministlerin yürüyüşüne bile katıldı da, yine birşey olmadı. Sen merak etme.

- Yalnız başına..

Damadının endişelerinin çağdaş laik kategoriye girmemesi üzerine, Hüsni Bey şark kurnazlığını sahneye sürer.

- Tarık çok merak ettik seni. Yalnız başına hastaneye gidip geliyorsun. Bunca yol, aman çok dikkatli ol, bu zamanda.

- Ben erkek adamım baba! Beni ne merak ediyorsun?

- O nasıl söz Tarık. Neden merak etmeyelim. Ya dönmezsen, doktor iç güveyliğine dayanamadı dedirteceksin millete.

- Aman Hüsni! Senin de düşündüğün şeye bak. Hiç olur mu? Tarık bizim oğlumuz. Değil mi abla?

102

Bu hafta da birşey yokmuş, boşuna seyrediyoruz deyip kalkmaya hazırlanırken ekran karşısından millet, acı bir fren tekrar oturttu onları.

Tarık, pencereden bakmaktadır.

- Baba, geldi galiba!

- Gelir yavrum, bu kadar üstüne düşme.

- Yanında iki adam var.

- Olsun yavrum. Benim kızım erkeklerle boy ölçüşecek kapasitededir.

- Ama baba! Adamlar daha uzun boylu, izbandut gibi. Koluna girdiler.

- Bu memlekette kadınların işi çok zordur. Bunu hep derim. Lakin biz kızımızı iyi yetiştirdik.

- Sallanıyor, yürümekte zorluk çekiyor.

- Desene hâlâ eğlenmeye devam ediyor.

- Adamlar apartmanın kapısına kadar getirdiler.

- Şimdi çıkar gelir, sen merak etme.

Uzun bir sessizlik. Herkes birbirine bakmaktadır. Sessizliği bir kadın narası bozar. Dışardan, merdivenlerden gelen bir naradır bu.

- Heyyt! Dağıtırim ulan burayı!

Hüsnü beyin piposu elinden düşer, Hatemi beyin salyası hâlâ akmaktadır.

Hüsniye hanımın gözleri yine birleşmiştir. Ve Tarık çenesindeki sakalını yolarken, film biter.

103

VARMİŞİNİZ?

BİR ÖDÜLLÜ GAZETECİ

TANIMAYA

Fıkra diye anlatırlar ama ben gerçek olduğunu bilirim. Derler ki işadamımız veya bürokratımız oğlunu tutmuş getirmiş gazete patronu arkadaşının yanına.

- Birçok işe girdi çıktı, dikiş tutturamadı. Adam olacağı yok bu itin. Senin yanında gazeteci olsun bari.

Şimdi en meşhur gazetecilerimizdir bunlar. Bunlar diyorum çünkü sayıları epeyce kabarıktır. Birçok gazetenin köşe başları bunlar tarafından tutulmuştur. Kim olduklarını kolayca tahmin edersiniz ya da sık sık yaptıkları gibi kendileri açıklarlar bunu. "Benim babam filan vilayetin bir numa-rasıyken..." veya "Ben, çocukluğumu yalılarda köşklerde geçirmiş biri olarak..." şeklindeki cümlelere çok rastlanır satırlarımda.

Gazetecilik sakın yaşamak mesleği olmadığından, ma-

104

ceracılık da bunların ruhunda var; siz sanıyor musunuz ki ülke bir gün huzura kavuşacak? Anarşi yoksa bile, ihtilal için bir sebebi mutlaka bulur bunlar. Önce trafik denetiminin çok yoğun ve gereksiz olduğunu yazarlar bir süre, sonra kazaların artmasını ihtilal için yeterli şart sayarlar. O günkü manşetleri de hazırdır: "Trafik kazalarında ölmek için madem ki sokağa çıkamıyoruz, ihtilal olsun da kurtulduk diye sevinelim hiç değilse."

Şunu sanmanızı istemem. Gazeteci değil mi? Mutlaka birileri için olumsuz şeyler söyleyecek ki, kendisinin iyi insan olduğu ortaya çıksın bütün çıplaklığıyla. Yok benim böyle bir iddiam. İyi insan olsaydım ne işim olurdu gazetecilikte. Hem ben çıplak filan değilim. Kaç kat elbisemin olduğunu inanın bilmiyorum.

Onlardan bahsetmenin sebebi, kendimi anlatmak içindir. Yani sizler merak etmişsinizdir beni diye anlatıyorum. İnsan merak etmez mi, geçen gün TV haberlerinde gösterilen yılm gazetecileri ödülünü alanların kim olduğunu? Sizin de TV haberlerine yansıyan törenlerde gördüğünüz gibi, ödül almak sırası bu yıl da bizdeydi.

Herkesler, bilhassa babalarının elinden tutup getirerek gazeteci yaptıkları bir kaç kere almalarına rağmen bu ödülü, daha ben ilk kez alıyordum; sizin de gözlerinizi dört açarak TV'de gördüğünüz gibi.

Adliye muhabirliği ile başlamıştım gazeteciliğe. Hep öyle olurmuş, gazeteye babaları tarafından getirilmeyenler, adliyeye gönderilmiş önce. Bana da o gün adliyeye gideceksin dediklerinde, şaşırmıştım.

- Benim sabıka kaydım yok. Daha bu gün başlıyorum işe. İhracatçı işadamlarından da işadamı bakanlardan da dostum yok henüz.

105

Meğer ben Adliyede işlenecek cinayetleri yerinde gözleyerek haber yapacaktım. Nereden bileyim. Sonra işin kurdu olduk tabii. Baktım ki cinayetler o yıl sokaklarda moda; ben de daldım boşanma davalarına.

Hakim soruyor şiddetli geçimsizlikten muzdarip karı-kocaya

- Neden boşanmak istiyorsunuz?

- Neden diye sorulur mu ayol hakim bey! Bu adam beni kandırdı. Bir memur maaşıyla geçinecek kadın mıyım ben? Beni ne doktorlar ne mühendisler istemişti de annem zorla beni bu adama vermişti. Evde kalacaksın kız, hem adamın memur da olsa bir işi var diyerek.

- Kocan memur değil miymiş?

- Keşke olmasaymış, öyleymiş ayol hakim bey.

- Peki, neden kandırmış oldu seni?

- Daha anlamadınız mı ayol hakim bey? Hele sabret, maaşımıza zam yapacaklar deyip durdu kaç zamandır.

- Kocan yapılan zamdan faydalanmadı mı? Sicili mi bozdu yoksa?

- Ay siz ona zam mı diyorsunuz ayol hakim bey! Mağazayı geç, işporta tezgahında satılan Avrupa bir rujun fiyatını bilmiyor musunuz siz?

Duruşma hakiminin tahammülünü bir kenara bırakarak, hemen yazdım haberi:

"Memur maaşlarının yetersiliği, boşanmaları artırdı."

Yazdığım haber bomba gibi patlamıştı kamuoyunda. Hükümete muhalif bir haber olmasına rağmen, hükümet bile sevinmişti, o gün haberimin yayınlanmasına. Bir bakan telefonla kutlamış müdürümüzü. "Sayenizde işyerlerine, hava-106

alanlarına, bankalara konulan bombaları unuttu millet bu gün" demiş. Ömrümüz adliye koridorlarında duruşma takip etmekle geçecek değildi elbet. Gazetenin haftalık sohbet röportajlarını üstlendiğimde, diğer arkadaşlarımın gözünden okuyordum; geleceğin en çok ödüllü gazetecisi olacağımı. Fakat benim şanssızlığım, bizim piyasada babaların getirdiği gazetecinin çok olmasıydı. Kim bilsin bunu?

Yıllarını verdiği sinema kapılarından, sokaklara dönmek zorunda kalan, "Her şey olabilirsiniz ama sanatçı olamazsınız" iltifatının aksine, sanatçı da olmuş bir kadıncağızım, her şey oldum bir de belediye başkanı olayım demesini yadırgayanlara karşı, gittim onunla röportaj yaptım.

Başka gazetelerdeki meslektaşlarımın sürekli yazdıkları rüşvet ve yolsuzluk haberlerinden bıkmış olacak ki, beni görünce hemen ağlayıverdi garip.

- Ben yanmışım ağbi!

Halbuki ben yaktığı ocaklar üstüne hazırlamıştım sorularımı.

- İtfaiye teşkilatımızın çalışkanlığını gözardı edemezsiniz herhalde dedi.

Yaptığım araştırmaya göre doğrudu, yalnız emrindeki itfaiye teşkilatı değil, zabıta teşkilatı da ocaklar söndürüyordu.

"Ben öldüğümde, gömülmek istemiyorum; yakılmak istiyorum." Röportajımın başlığına ben bu cümleyi koymuştum; başka gazeteler "Bundan sonra bakan olmak istiyorum" dediğini yazarlarken.

Bu röportaj dolayısıyla o gün tam üç baskı yaptı çalıştı-

107

ğım gazete. Akşama kadar telefonlar "İsterse şimdi yapalım o işi," cümlelerini taşıdı kulaklarımıza. Kimileri de noterlere götürmüşler gazeteyi. "Bu işi yapmaya ben gönüllüyüm. Sonradan vazgeçmesin," diye tesbitler yapmışlar.

Benim bu röportajım dolayısıyla, kadının süksesinin artması bir yana, kriz içinde kıvranan sinemayı da ben canlandırdım. Biz geri kalmış bir ülke olduğumuz için,

küçük Amerika olmamıza rağmen, biz de konu yoktu film olabilecek. Zengin oğlan, fakir kız aşklarından herkes bıkmıştı. Bir güney kuzey savaşının

olmamasından yakınan, devletimizin Vietnam'a asker göndermemesinin

talihsizliğini yaşıyan senaristlerimiz balıklama daldılar benim bu röportajıma.

"Sonunda yakıldı kadın" "Külleri siyahtı o kadının" "Hayallerim aşkım ve senin

küllerin" "Senin küllerini seviyorum Roza" "Külünü kavanoza koyayım anam"

filmlerinin konusu hep benim o röportajımdır. Her gün TV'de seyrediyorsunuz

ama, belki bilmiyorsunuz diye söylüyorum. Hatta "Aşkından dolayı kül olan

kadın" filmine Avrupa'da ödül filan vereceklermiş; eski solcularımıza destek olsun diye.

Kim söylemişse söylemiş patrona, ben eşkiyaların bastığı köylere gidecekmişim

de, oradan canlı haberler gönde-recekmişim. Patrona peki dedim ama, bende oraya

gidecek göz var mı? Hem canlı haberi nereden bulayım o kadar kadın ve çocuk ölüsü arasında.

Sizin TV'de seyrettiğiniz o başarılı gazeteci ödülünü almamam için birileri tezgahlamıştı, yakılan yıkılan köylere gitme işimi. Akıllarınca bana öldükten sonra ödül alan gazeteci sıfatını takmak istiyorlar. Yemedim bu numarayı tabii. Fakat yine de kaldığım otelden, oraya gitmiş gibi haberler yazdım gazeteye.

"Baskında bütün ailesini kaybeden adam dedi ki: Vatan 108 sağolsun! Biz bu acıya dayanırız. Yeter ki bizim yüzümüzden konserler filan iptal edilmesin. Hem sonra zaten biz köylüyüz. Köylülerin de devlete yük olmaya başladığı filan tartışılırken, bize söz mü düşer. Vatan sağolsun dedik ya!" Oralardan yazıyor gibi olduğum haberler bu kadar değil elbet. Hatta yaralı olarak şehrin hastanesine kaldırılıp yoğun bakım servisine yatırılan muhtarı bile konuşturmuştum. "Nihayet köyümüz gazetelere ve TV'ye haber oldu. Yıllardır haber olmayı bekliyorduk. İlçe olmak için yaptığımız müracaatı, sizin köyünüz o kadar meşhur değil, yanında bir Fra-sız tatil köyü bile yok diye geri çevirmişlerdi. Şimdi haber olduk ama, nüfusumuz azaldı. Üç beş kişi kurşunlara rast gitmeyip yaşıyor diye, gayri hiç ilgilenen olmaz herhalde."

Ben tahmin ediyordum ödül alacağımı, çünkü her yıl bekliyordum? Birisi daha varmış, benim ödüllü gazeteci olacağımı bilen. Kaç gündür hep telefonla arıyor. "Benimle bir röportaj yapmak için ne istersin," diye soruyordu. Halbuki benim hiç niyetim yoktu. Yıllardır diyeceğini demiş, hep dediklerinin aksi çıkmış bir yazarı kim ne yapsın? Yıllar önce bir gazeteciye dediği "Her sabah domuz eti yerim" cümlesi, yayınladığı kitaplardan daha meşhurdu.

Yine bir telefon ettiğinde dayanamadım: "Artık ne diyeceksin ki sen? Aykırı yaşantın filan varsa, o başka. Yoksa dikkat çekecek durumda değilsin" deyince, "Sen hele karar ver, milletin enayi olduğunu söyleyeceğim, domuz eti yemediğimi fakat herkesin yemesini tavsiye edeceğim." Demesin mi?

. Gönül rahatlığıyla yayınladığım bu röportajdan ötürü, içimde milletime karşı bir borç ödüyormuşum gibi bir duygu canlandı. Öyle ya, yıllardır yayınladıklarımı alıp onu meşhur yazar yapanlar, enayi olduklarını onun ağzından duyunca, hatalarım anlamışlardır herhalde.

109

Domuz yemedim meselesine gelince, gazetecilerin arasında anlatılan ve onun yaşadığı bir olayı anlatayım da benden öğrenin işin aslını.

Bu meşhur yazarımız ve bir grup arkadaşı domuz avına giderler bir hafta sonu. Bilirsiniz yabani domuzlar tehlikelidir. Saldırır avcının üstüne. Nasıl olmuşsa olmuş, bunun siper olduğu yere hücum etmiş iri bir siyah domuz. O kadar sıkılan kurşundan hiçbiri isabet etmez mi? Etmemiş işte. Eyvah demiş arkadaşları, büyük yazarımızı bir domuz parçalayacak. Korkuları, onun bir domuz tarafından öldürülmesinden ziyade, hani derler ya, su testisi su yolunda kırılır misali, çıkacak

lafların altında kalmak. Onlar bu korkuyla başlarını çevirmişler. Yazarlarının domuz tarafından parçalanışını görmek istemiyorlar. Aradan bir saate yakın bir zaman geçtikten sonra varmışlar oraya, yazarın kalan kemiklerini toplayıp götürecekler, cenaze töreni için gerekli olduğundan. Bir de ne görsünler, bu meşhur yazar oturduğu yerde yalanıp duruyor. Kucağında ise, hücum eden domuzdan kalan birkaç parça kemik. Hiçbir şey olmamış gibi arkadaşlarına demiş ki:
- Ben öğle yemeğimi yedim, fakat kumanyamı kimseye vermem. Giderken götüreceğim.

Yayınladığım röportajda "domuz yemedim" derken ben gülünce "sen öyle yaz" demişti. Ben yazarım, icabında böyle de yazarım.

Şimdi anlamışsınızdır herhalde. TV'de seyrettiğiniz ödül töreninde bana verilen ödülü alırken kameraya bakıp bakıp neden güldüğümü. Hakkım değil mi ama? Bu kadar habercilik ve röportaj kabiliyeti olan bir gazeteciye ödül verilmez de, hep babası olan gazetecilere mi verilir?

II O

BİZ YAPMADIK Kİ!

Kahvenin en karanlık köşesindeki masada oturuyordu. Masanın üzerine yaydığı gazeteye o kadar dalmıştı ki, birkaç masa ilerideki gurubun gözlerinin kendi üstünde olduğunun farkında değildi.

- Seninki yine okuyor.

Kafa dengi dört kişiydiler. Üstüne gittikleri birini, dillerine doladıkları birini, kolay kolay bırakmazlar, en azından yıllarca içinden atamayacağı bir korku, yahut doktorların psikolojik rahatsızlık dediği türden birşeyler bırakırlardı hayatına. Mahallede dalgaya alacakları birşey yoksa o gün, televizyondan veya gazetelerden bir konu çıkarırlardı. Kendi kendilerine roller üstlenirler ve hemen oynarlardı. Kahvenin müdavimleri de katılırdı bazan bu oyunlara. Ama herkes dikkatli.. Kafadarların kendi üstüne gelmesine izin vermiyor.

- Olacak mısın? Büyük şehirde memur olacaksın.

Konu, son günlerde gazetelerin birinci sayfalarında yer alan bir haberdi.

Maaşlarına yapılan zammı yetersiz bulan memur yürüyüşleri. Söz bir kere açıldı ya, arkası nasıl gele-

III

cek diye bir merak herkeste.

- Bu kadar da az zam olmaz ki.

- Sen zammı bahane et. Gün boyu masada oturup durmak adamı yormaz mı? Yürüyün de rahatlayalım.

- Amma zam da çok az birader. Nasıl geçineceğiz.

Cevabı veren, sanki memur ya da yürüyen memurların sözcüsü. Lakin arkadaşımın gelen sorusu biraz daha zor.

- Zamdan önceki maaşınla geçiniyordun kuzum da, az da olsa zamlı maaşla niye geçinemiyorsun?

Oyuna başkaları katılmayınca, yani diğer kahve sakinlerinden katılma olmayınca, oyuna yavaşça son verilir. Şimdi olduğu gibi. Nüfus memurluğundaki odacı Hulusi, ah bir söze girseydi. Zaten onu konuşturmak için açıldığını bu konunun, herkes anladı. Hulusi efendi ise baştan anlamıştı.

Bir bayram günü, kahveye bayramlaşmaya gelen Ayhan'ı nasıl alaya aldıklarını herkes biliyor. Zavallı Ayhan, bayramının zehir olması bir yana, uzun müddet ortalıkta da gözükmemişti.

- Bayramınız mübarek olsun!

i - Senin de Ayhan'ım. Oo! Bu ne değişiklik. Ayhan'a bakın!

- Vay Ayhan! Ne iş? Haberimiz olsun.

- Gerçekten çok yakışmış. İyi akıl etmişsin Ayhan.

Ayhan, anafurun ortasına düştüğünün farkında değil hâlâ. Birazdan susarlar diye bekliyor. Lakin ne mümkün..

112

- Ayhan'a bakın. Delikanlı dediğin böyle olur.

- Niye kıskanıyorsunuz çocuğu? Sizin içinizde kaldı değil mi?

- Ne demezsin. Hiç birimiz Ayhan kadar olamadık.

- Bunu almak için çok mu gezdin Ayhan?

- İstanbul işine benziyor. Buralarda satılmaz.

- Bunun aynını geçenlerde Meclis başkanının boğazında gördüm. Adamı çok yakışıklı gösteriyordu.

- Ayhan, bir yere kaybolma da, seninle bir fotoğrafçıya gidelim.

- Ayhan kadar olamadık. Nasıl akıl ettin Ayhan?

- Kravat dediğin böyle olur. Mal müdürünün ki de kravat mı canım.

- Doğrusu kravatıyla mahalleye ayrı bir hava veriyor.

Ayhan, önce aldırılmaz takımlara; birazdan sinirlenecek. Sonra iyice tedirgin olacaktır. Bin kere pişman olmuştur, kravatı taktığına da kahveye geldiğine de.

Kendisinden başka hiç kimsenin kravatı yok ama, hiç düşünmemişti kravatına gülüneceğini. Kahveden çıktığında, yani eve dönerken Ayhan, boynunda kravatı yoktu; gömleğinin yakası ise, yoluk yoluktu. Fakat biliyordu ki ertesi günlerde de takımlar sürecektir..

- Vay Ayhan! Kravatın hani?

- Çok yakıştıyordu sana.

- Yoksa fotoğrafçıya mı bıraktın? Millet resim çektirsin diye..

O gün kahvenin en karanlık köşesinde, önüne yaydığı gazeteden Milli Piyango listesini incelediğini herkes biliyordu. Milli Piyango'nun her çekilişinde bilet alırdı. Hayalleri ve bileti çok konu olmuştu kahvedekilere. Karakteri icabı,

hiç aldirmiyordu kendisine gülmelerine.

- Siz şimdi gülün bakalım. Bir gün sıra bana da gelecek, derdi hep.

Anasız büyümüştü. Tek hayali, Milli Piyango'dan büyük ikramiye çıktığında bir araba almak, mahallede herkese göstere göstere dolaştıktan sonra, doğru büyük bir şehre gitmekti. Defalarca herkese anlatmıştı bu hayalini. İnşaat işçisi babasına ise, birşey vermek istemiyordu.

- Biraz önce aşağı caddeden bir araba geçti. İçindeki farkedemedim ama, herhalde bu bizim Selim'dir dedim. Aynen senin sürmek istediğin gibi kullanıyordu arabayı.

Selim'e takılma cümlelerinden biri de buydu. Lakin Selim'e takılmanın, onu alaya almanın artık tad vermemeye başladığı günlere ermişlerdi. Ne Selim vazgeçiyordu bilet almaktan, ne de bir ikramiye çıkıyordu aldığı bilete.

O gün, Selim'i yine kahvede Milli piyango listesini incelerken gördüklerinde, iş yokluğundan ilgilenmek zorunda kalmışlardı. Birisi kalkmış, Selim'in yanına kadar gitmişti.

- Yine mi yok bir şey? | ^ 1 (;1

- Yok ya! Amorti bile yok.

Selim, hep yaptığı gibi bileti yırtıyor yine. Tepesinde dikilen sanki birşey görmüş gibi..

- Dur! Ne yaptın? Büyük ikramiyeye bakmamış mıydın yoksa? Numaralar tutuyor.

Yerden yırtılan biletlerin parçasını topluyor; yan yana getiriyor.

- Baksana! Şu üç numara aynı. Nerede biletin diğer numaraları.

Selim'de ilk defa bir telaş gözleniyor. Yerden aldığı iki parçayı da birleştiriyorlar.

- Baksana büyük ikramiyenin bileti bu. Kalan parçaları nereye attın?

Eksik parçalar, bütün aramalara rağmen bulunmaz. Selim de anlamaz, o parçaları kendisini telaşa verenin yok ettiğini. Selim bozulup kızardığına göre, artık herkes konuşabilir.

- Ah Selim ah! Sen ne yaptın?

- Büyük ikramiyeyi buldu ama, bileti de yırttı.

- Bari diğer parçaları bulunsaydı.

- Ne olacak ki? Yırtık bilete ikramiye verilmez. - Verilir de Selim gibi garibe verilmez.

Akşama doğru herkes duymuştur, Selim'in ikramiye-çı-kan bileti yırttığını.

İnanmayanlar dahi, laf olsun diye takılmaya başlarlar.

- Bu fırsat bir daha ele geçer mi Selim?

- Ne güzel olacaktı. Seni, son model arabayla tur atarken görecektik.

Selim'in üzüntüsü büyük. Kendini savunmakta çaresizlik içinde.

- Bilemedim. Büyük ikramiyenin ^ numarasına baktım sanmıştım. Dalgınlık işte. Oayri herkes yol gösterebilir, özellikle büyük ikramiye bulunduğunu yayan makaracılar. Selim iyice tavlandı.

- Bir dilekçe versen. .... .. ! .

- Kabul ederler mi? <

115

- Bakarsın ederler. Hepimizi şahid diye yaz.

- Zaten senden başka büyük ikramiyeye talip çıkmayacağına göre.

- Ah! Selim'in arkası kuvvetli olacak. Bak o zaman nasıl alır.

Sonraki günlerde, Selim birkaç kere vilayete gidecektir. Elindeki yırtık bileti göstererek, büyük ikramiyenin kendisine verilmesini isteyecektir. Her seferinde ise, eli boş dönecektir mahalleye. Bir türlü inanmak istemez, memurların söylediklerine.

- Dediler ki: büyük ikramiye buraya çıkmadı. O bilet İstanbul'da satılmış. Hem buraya çıksa bile, yırtık ve numarası eksik bilete ödeme yapılmaz. Hep böyle söylüyorlar.

Kahvedekiler ve olayı her zaman olduğu gibi ilk başlatanlar teselli ediyorlar Selim'i.

- Kandırmışlar seni. Baktılar ki garibin birisin. Ne yapacak bu, büyük ikramiyeyi dediler.

- Tabii ya! Sana yakıştıramadılar.

- Sonunda kendileri yiyecekler. Kimse gelip almadı deyip..

Birgün Selim'in babası çıkıp gelecektir kahveye. Hiç gelip oturmadığından, ayakta söyler diyeceklerini. Lakin dınteyen kim?

- Bırakın benim öksüzümü, Biliyorum çok zayıf. Yeter gayri alay ettiğiniz.

Durumu çok kötüleşti. Sabahlara kadar ikramiyemi verin diye sayıklıyor? Başka birini bulun kendinize.

- Yahu Selim! Sen ne biçim delikanlısın. Hakkın olan ikramiyeyi alamadığın gibi, bir de babanı gönderiyorsun üs-116

tümüze.

- Biz sana ne kötülük yaptık. Yardımcı olalım istedik. Sen alacağın arabaya bizi bindirmesen de, biz seni severiz.

- Sana şahidiz demedik mi? Kazayla yırttığın biletin ardından üzülmelik mi?

- İkramiyeyi alamıyorsan, bu senin beceriksizliğin. Bizim suçumuz ne?

Selim birkaç kere daha gider gelir vilayete. Arzuhalcilere yazdığı dilekçeleri de verir, ama mahalleye her dönüşünde morali daha bir bozuktur.

- Vermiyorlar! Vermiyorlar! İkramiyemi vermiyorlar!

Bu ikramiye işinin, artık herkese tad vermemeğe başladığı günlerde, Selim birkaç gün evden çıkmaz. Mahalleli neredeyse unutmaya başlamıştır. Kahvede ise, konuşulacak yeni şeyler aranıyor.

Bir ikindi üstü, herkesin tembelliği üzerindeyken, içeri giren bir çocuk, ürkütücü bir cümle söyler kahvedekilere.

- Selim kendini asmış. İkramiyemi vermiyorlar diye bir mektup bırakarak.

Bir ay kadar ancak olmuştu, Selim'in o işi yaptığından beri. Önce kimsenin ağzını bıçak açmamış, sonra herkes kendini temize çıkarmaya başlamıştı.hâlâ da öyleydi ya.

- Biz ona çok dedik. Yapma Selim dedik.

- Şakaydı dedik.

- Seni seviyoruz dedik.

- İstediyin arabaysa biz alalım dedik.

117

- Durup dururken niye yaptı ki? Bir türlü anlamıyorum.

Selim gitti ama, mahalle ve mahallenin kahvesi yine kendi hayatını yaşayacak.

Yine bulacaklar takılacakları birini. İşte şu, neden olmasın?

- Vay Saffet! Üniversiteyi kazanmışsın ha?

- Büyük adam olacağı belli bunun.

- Açık öğretim olsun varsın. Orası üniversite değil mi?

- Ben zaten biliyordum, sende kafa olduğunu.

118

BURCUN VAR MI? DİRDİN VAR!

Yok be annem! Sen inanma! Mahallelinin, evde kalmış kız kurusu dediklerine bakma. Ben isteseydim çoktan evlenirdim kız. Kimler istemedi ki beni? Hatta bir keresinde eczacı kalfası bile istedi. Fakat burçlarımız uyuşmadı. Oğlak burcundan değil de, akrep burcundan olsaydı, şimdi evliğimizi herkes kıskanır olurdu. Ama olmadı annem.

Kaç kere geldiler gittiler eve kız. Ben de o sıralar yirmi üç yaşına yeni girmişim. Sokağa bir çıksam, herkesin gözü benim üzerimde oluyor. Neler demiyorlar ki annem! Herkes kıskanıyordu. Nereden buluyor bu kadar boyayı diyorlardı. Bu kızın kokusu çıktı diyorlardı. Halbuki televizyonda benim gibi kokan kızlara, nefes nefese kalan oğlanlar çiçek getiriyorlardı. Fakat bizimkilerde nerde o görgü annem? Eczacı kalfası oğlanı reddetmemi, onu küçük görmemden sandılar. Bir atmış yükseklik ideal bir boy değil ama, ben istedim işte kız. Şimdi bakma kalfa olduğuna, ileride usta olur diyorlar, fakat ben hep hayır diyorum. Sebebini sen biliyorsun annem. Burçlarımız uyuşmuyor bir kere.

Kafasını burçlara takmış diye düşünme sen de kız.

119

Burçlar önemli olmasa, her gün gazetelerde yazılır mıydı? Hangi gazetenin yok annem süslü süslü burç köşesi. Demek ki, burç her insana lazım. Benden duymuş olmazsan kız, bak sana ne diyeceğim. Hani televizyonlara filan çıkan bir yazar vardı. Mavi gözlü, yakışıklı olan annem. İşte o! En son transfer olduğu gazetenin

patronu ona ne demiş, biliyor musun kız? Başyazılarında isabet yok. Siyaset yapmayı bırak da, fal köşesini bari yaz demiş. Şimdi ben onun çalıştığı gazeteyi alıyorum kız. Doğrusu çok iyi oluyor. Yoksa kim bilebilirdi annem, size bugün bir yerden para gelecek dediği gün, elektrik parası kağıdının geleceğini.

Nüfus cüzdanı sureti getirsin de bir bakayım dediğimde kız, herkes şaşırmıştı. Altı resimle bir de ikametgah senedi isteseydin, filan dediler. Başka türlü nasıl öğrenecektim annem, eczacı kalfasının hangi burçtan olduğunu. Nüfus cüzdanını ver desem, ayıp olmaz mıydı kız?

Doğum tarihine bakınca, tepemden kaynar sular döküldü sanki. Yok annem, fazla yaşlı değildi. Aramızda on yaş vardı ama, bu değildi beni üzen. Yaşlı erkekler şefkatli olur demelerine filan aldım kız. Kova burcundan da olsa aldırmayacaktım. Fakat ben ne yapayım oğlak burcunun erkeğini? Üzülür diye oğlana söylemedim kız. Hem onun bu hatası birçok kimsede vardı.

Geçen gün bizim bakkal açık açık söyledi annem. Sen kültürlü bir kızsın, niye evlenmiyorsun kız dedi. Kültürlü olduğumu bizim bakkal bile takdir ediyor da, alt katta oturan emekli amca etmiyor. Hergün gazete, haftada iki dergi alırsan falları en iyi yazanından, sen de kültürlü olursun kız. Kolay mı, burçları yakından takip etmek.

Gazeteyi almış dönüyordum, kapıda karşılaştık emekli amcayla. Bugün liste veriyorlarmış, bak bakalım benim maaşıma ne kadar zam yapılmış demesin mi kız. Ayıp olmasın 120

diye annem, gazeteyi şöyle bir tuttum. Orada bir rakam vardı, ben de onu söyledim kız. Adam ne dese beğenirsin, senin hesabına göre zam değil, kesinti olmuş bizim maaşta. Bana ne kız elin maaşından. Adam söylene söylene gitti. Maaş cetveline bakmayı bilmiyorsam, niye gazete alıyormuşum? Sanki ben gazeteyi onun maaşı için alıyorum.

O gün falımı okuyunca öyle bir şaşırdım ki annem! Yani bu kadar bilinmez kız. Hayret doğrusu. Bugün size bekar birisi kur yapacak yazıyordu. Gerçi emekli amca bekar değil duldu ama, fala da dul yazılmaz değil mi kız? Adam bana niye maaşını söyledi, durup dururken. Anlaşana anne.m! Bana kur yapıyor işte. Akli sıra beni kandırarak kız, gözümü üç aylığıyla boyayacak.

Bazen düşünüyorum da annem, kendi kendime diyorum ki: Neden herkes burcunu bilip, yakından takip etmiyor kız. Benim dediğim gibi olsa, herşey çok güzel olur. Pahalılık olmaz, anarşi olmaz, boşanmalar olmaz, hatta işsizlik bile olmaz kız. Ben böyle oturup memleket meseleleri düşünürken, komşular diyorlarmış ki: Kalfa oğlanı hem almadı, hem de on yıldır unutamadı.

Yok be annem! Şimdi nereden çıktı o eczacı kalfası. Oğlak burcundan olduğunu demişim ya, o günden sonra okuduğum bütün gazetelerde, dergilerde benim oğlak burcuyla anlaşamayacağımı yazdılar kız. İyi etmişim ki, oğlana hayır demişim.

Böyle oturup durmak, herhalde iyidir; boşanacağım diye mahkeme kapılarını beklemekten. Değil mi annem!

Burçların uyuşmazlığı adamı boşandırır kız. Bizim burada bir Fahriye Abla vardı; taşınmadan önce boşanmıştı. Kocasını görmüş annem, çiçekçiye sık sık gittiğini. Kıskanç herif tuttu boşadı, koskoca Fahriye Abla'yı. Zaten boğa burcu çok kıskanç olur. Fahriye Abla'ya da söyledim. Çiçekçi-

121

nin alçalan burcuyla, Fahriye Abla'nın burcu uyuşuyordu. Mahkemedan döndüğü gün Fahriye Abla'ya söyledim kız. Bak annem, dedim. Burç araştırması yaptın mı? Bana ne borçtan harçtan. Kendisi ödesin, dedi. Bana öyle bir kızdı ki, bir daha ağzımı açmadım kız. Ne olacak boşanmış karı. Vaktiyle okusaydım, bunlar başına gelmezdi kız, dedim. Cahillik işte. Halbuki babam çok uğraştı, seni paralı kolejlere yazdırayım, ne yapacaksın bu Erzincanlı adamla evlenip de. Cahillik ettik, evlendik, dedi. Öyle deme annem, adam Erzincanlı ama; boğa burcundan. Okumamış annem, okumamış. Bu kadar da hata yapılmaz ki kız. Ben öyle miyim? Ne yaparsam, burcumu okur, öyle karar veririm. Eczacı kalfasına ben niye hayır dedim. Herhalde bir bildiğim vardı. Oğlak burcundan olduğunu biliyordum onun. Burçlarımızın uyuşmadığını okumazsam şimdi ben de evli olacaktım. Ben hata yapmam annem, Fahriye Abla gibi. O yapmış. İnsan hiç değilse bir araştırır, bir sorar. Adam yakışıklı diye hemen evlenilmez ki. Beni isteyen kalfa da saçlarını biryantınlıyordu, hep kravattakiyordu kız. Fakat oğlak burcu bana gelmez annem! Bak bu gün ne yazıyor: Alışverişe çıkmazsanız iyi olur. Şanssız bir gününüz, tezgahlardan kazık yiyebilirsiniz diyor kız. Öteki mevsimde de indirimli satışlar olur. O zaman alırım kız. Bile bile tezgahlar kazığı yiyemem doğrusu. Bak aklıma ne geldi kız. Biz bugün alışverişe çıkmıyoruz ya, herkes bizim gibi yaparsa indirimler artmaz mı? Buna burçların ekonomiye katkısı derler, annem. Düşündükçe neler düşünüyoruz kız. Ama yine de iyi, tezgahlar kazığı yiyip düşünmekten.

Aileleri bilinçlendirmek gerek annem! Rastgele, hangi gün doğarsa doğsun diye çocuk yapılır mı kız? Yapılırsa

122

böyle olur işte. Memlekette anarşi de olur, işsizlik de.. Halbuki başak burcumu tercih etseler çocuklar hem zeki, hem verimli olur. Eczacı kalfasıyla o zamanlar evlenseydim, üç-dört başağımız olurdu kız. Fakat o oğlak burcundandı. Benim burcumun hiç anlaşamadığı burç, oğlak burcudur, Ben bunu bilir, bunu söylerim annem.

Ağzı var, dili yok, daha ne istiyorsun al şu oğlanı dediler kız. Yeni kanunlara göre evin reisi de sen olacaksın, çocuk şimdiden söz veriyor her aybaşı maaşını sana getirip vermeye dediler kız. Ben hayır dedim annem! Ben ne yapayım oğlağı

dedim. Oğlak değil o, oğlan dedilerse de boşuna. Nüfus cüzdan suretini gördüm kız. Bal gibi oğlak çocuğu idi.

Çekemediklerinden diyorlar annem. Bana evde kalmış kız kurusu diye. Ben isteseydim çoktan evlenirdim. Hem daha yaşıım ne ki kız. Yirmi yedinin içindeyim. Boyu boyuma, burcu burcuma uyan, burcu burcu deodorant kokan biri benim de karşıma çıkar kız. Acelem ne annem! Beni nice doktorlar, nice mühendisler isteyebilirler. Ah şu dedikodu bir kesilse. On yıl oldu kız beni o eczacı kalfası isteyeli, hâlâ niye almadı diye dedikodumu yapıyorlar. Belki de kız, doktorlar, mühendisler filan, eczacı kalfasının almadığı kızı biz mi alacağız, diye gelmiyorlar. Hep bu dedikodular yüzünden.

Sonra çok geçti annem, o kalfanın çalıştığı eczanenin önünden demişler. Elin adamı bekler mi, başkasını almış demişler. Yalan kız, sadece haftada bir kere yürüyüşe çıktığımda geçtim. Durup uzun uzun bakmadım bile, şöyle bir baktım kız. Burcumuz anlaşıyor, biz anlaşsak olur mu?

Zilin sesini duyan kadın, yavaşça kalktı yerinden, örgülü terliklerinin ses çıkarmayan yürüyüşüyle, vardı kapıya.

123

- Kim o?

- Benim! Süheyla evde mi?

- Gel kızım.. İçeride oturuyor.

- Bugün nasıl?

- Her zamanki gibi. Camdan dışarı bakarak düşünüp duruyor.

Gelen kızla kadın, birlikte geçtiler, Süheyla'nın penceresine oturup, dışarıya baktığı odaya.

- Süheyla! Bak kim geldi?

- Aa! Sen misin Meral kız? Hoşgeldin şöyle otursa-na..Bak sana neler anlatacağım annem.

- Anlat Süheyla'cığım anlat! Ben dinlerim.

- Bugünkü burcumuz ne yazıyor biliyor musun? Çok düşünceli ve uyumlu insanlarmışız. Hep birbirimize benzer-mişiz. Tıpkı seni ve beni anlatıyor kız.

- Bunu nerden çıkardım, Süheyla?

- Aynı ayda doğmuşuz annem. Aynı burçtan olacağız elbette kız.

Kadın, yani Süheyla'nın annesi karıştı söze. Yoksa ka-rışmasa mıydı?

- Fakat kızım, siz aynı ayda doğmadınız ki! Sen üç ay küçüksün Meral'den. Hatta ikinizin de kaydı bir ay sonra yapıldı nüfusa.

- Sen ne diyorsun anne? Sen ne diyorsun? Hayatımı mahvettin! Burcumu mahvettin kız!

Kadın yani Süheyla'nın annesi, hiç bir şey anlamadı, kızının tepkisinden. Halbuki o, arkadaşından küçük olduğuna 124

sevinir diye öyle söylemişti. Yoksa Süheyla'nın Meral'den üç ay büyük olduğu gerçeğini unutmamıştı.

- Sen ne diyorsun anne? Neden daha önce söylemedin bunu. Neden söylemedin eczacı kalfası istediğinde. Hayatımı mahvettin kız.

Sonra ne mi oldu? Elleri bağlanan Süheyla, bir taksiye konarak götürüldü, en yakın hastanenin acil servisine. Bağırmasından hiç kimse bir şey anlamıyordu ama, o çok şey anlattığını biliyordu.

- Burcum ne benim anne? Burcum ne kız? Mahvol-dum... Yanlışburçta yaşadım... Kurtar beni doktor! Burcumu ver bana!...

"it • |

125

FESTİVALLERE HAZIRLANIRKEN

Belediyeler "Emin Ellere" geçmeden oluyordu bunlar.

Sıcaklar mevsimi geldi. Gayri benim Anadolu'ya çıkma zamanımdır. Şehir şehir dolaşmak, şehirleri festivallere ayarlamak, yapacağım iş bu. Ülkemiz şehirlerinde, yıllardır gelenekselleştirme çalışmaları sürüyor. Her şehir kendine uygun bir festival bulup, harcamalarını o festival üzerine yoğunlaştırıyor. Yani biraz da biz istifade etsek bu festivalci-likten. Çok mu görür sünüz?

Atandığı şehrin, bir festivalinin bile olmadığını, yaptığı araştırmada anlayan bir memur; tayinini durdurmak, olmazsa, fesüvalli bir şehre atanmak için, kırk gün beklemişti bakanlık koridorlarında. Güya, uyanık geçiniyor. Halbuki daha iyi ya. Git o festivalsiz şehre, orada festivalciliği sen başlat.

126

Hem şehrin tarihine geçersin hem de... Niyetin neyse yani. Devlet memuru değil mi? Kafası o kadar çalışır. İlla daha önce başkalarının kurduğu bir düzen olacak. İnsanımıza bakıyorum da, hayret ediyorum. Bazan tereddüt ettiğim bile oluyor. O ataların çocukları biz miyiz diye? Hasbelkader biz de okuduk. İlk okulu yani. Atalarımızın kahramanlığı üzerine, neler dinledik neler. Bir ordunun üzerine, tek başına saldıran yiğitler... Yedi şehrin haracını yiyen efeler. Bilmem şimdi neredeler? Hepten pısrık olduk, hepten korkak olduk. TV'de gösterilen Amerikan dizilerindeki polislerin cesaretini bırakın, hapishanelerindeki mahkumlar kadar cesur değiliz. İşte ben bunu anlayamıyorum.

İlkokul mezunu olduğumu duyunca, hemen aklınıza "Cahil cesur olur" diye bir laf geldi değil mi? Niye tersini düşünmüyorsunuz? "Cahilleri böyle olursa, okumuşlarına derman mı yeter?" Böyle düşünmelisiniz. Çünkü yetmez.

Başımızdaki hükümete baksanıza, satılacak ne bıraktı memlekette. Herhalde hükümetinizi de cahillikle suçlayamazsınız? Başımıza bakacak hal mi kaldı bizde? İhtilallerden başımızın döndüğü bir tarafa, sanat haline getirdik birbirimizin ayağına bakmayı diyorsanız, gayri siz bilirsiniz. Yalnız bana cahil filan demeyin.

Alınırım. Çünkü benim bu ülkeye yaptığımı, değme okumuşlar, yani diplomalılar beceremezler. Hükümet üyeleri, papatya dernekleri, ihtilal artıkları hariç tabi. Geçtiğimiz baharda, birkaç kişi aldım yanıma. İnşaat işçilerinin pazarından. En umutsuz bakışlarla yaşıyan birkaç kişi seçtim. Hepsinin de elinde baltası var. Şehrin en son gecekondu mahallesine götürdüm. En geniş sokağının kenarından kazmalarını söyledim. Yövmiyeleri ne ise vereceğim. Gecekondulara su taşıyacak borular için kazıyoruz sanki. Yanımıza gelen çocuklara böyle söyledim. Birazdan duyma-

127

yan kalmasın gecekondu sakinlerinden diye.

Daha yarım metre kazmamıştı ki benim işçilerim, sevinçlerini belli ede ede, iki ihtiyar kadın yaklaştı yanımıza. Bize kolay gelsin diyorlar. Onlara kısaca bu semte su getirmek için burada olduğumuzu ve işçilerin çabuklaşmasının biraz da kendilerine bağlı olduğunu söyledim. Belediyenin o kadar çok işi var, aslında buranın su işi programda bile yoktu dedim. Bizden yana kolay diyerek uzaklaştı kadınlar.

- Kendinizi çok yormanıza gerek yok.

Öyle canla başla çalışıyorlar ki işçilerim, ikaz etmek zorunda kalıyorum.

Bilmiyorlar birkaç gün sonra doldurulacağını kazdıkları yerlerin. Akıllarınca benim gözüme girecekler. Onları getirirken dedim ya, belediyeye geçici olarak aldığımı, çalışmalarını beğenirsem, kadrolu işçi olacaklarını. Gerçek sanıyor garipler. Gecekondu semtini görünce, kendilerine bir mevsim iş çıktı diye seviniyorlar. Memleketlerinde icraat programlarında seyretmişler; büyük şehirlerde büyük inşaatlar yapıldığını, toplu konutlar yapıldığını.

- Baltamızı küreğimizi kaptık geldik. Geldik ki, bir de ne görelim. Arsalı kooperatif inşaatlarının bile, temelleri atıldıkları yerde kalmış.

Kuşluk vakti, bizi çaya davet ettiler. Bunun bir görüşme olacağını biliyorum.

Oturduğumuz aşmalı kahvede birkaç kişi vardı.

- Yani gördüğünüz gibi, sizin su işiniz birkaç işçinin yapacağı birşey değil. Aslında buraya iki kamyon işçi getirmem gerek ama, buna ne belediyenin parası var, ne de programı. Ama şimdilik tabi. İki sene sonra olsa, gayet kolay olacak işler.

Biliyorsunuz reis bey, koltuğuna ısınamadı bile. 128

- Biz, bu semtin sakinleri olarak, üstümüze düşeni yaparız. Yıllardır bulanık kuyu suyu içmekten bıktık. Sen bir zahmet belediyeyi bir ayarla hele.

Onlara belediyeyi ayarlama işini bana bırakmalarını, eğer kendileri suya kavuşmak istiyorlarsa, biraz fedakarlık yapmalarını filan söyledim, laf arasında yani. Onlar da bili-yorladı ki, işleri gerçekten zordu. Çayları içerken, beni ono-re etmeyi de ihmal etmediler. Dolaylı olarak tabi.

- Helal olsun başkanımıza. İşe sıkı sarıldı.

- Ben demiştim bu başkan da iş var diye.

- Hiç gördün mü başkanımızı?

- Ben görmedim de, benim kayın birader görmüş. Yakışıklı, boylu, poslu diyor. Aynı bu bey gibiymiş.

- Hadi şansımız varmış. Başkanın iyisini biz seçmişiz.

- Başkan da iyi, Başkanın adamları da...

İzin isteyerek ayrıldım yanlarından. Vatandaşa hizmeti bir an önce ulaştırmak kaygısıyla, işçilere kumanya dahi alamadığımı söylemişim sohbet esnasında. Arkamdan hala, lafı mı olur, yoksa bizi insandan saymıyor musun gibi şeyler söylüyorlardı.

Öğle yemeğine, kazdığımız sokağın biraz ilerisindeki sarı boyalı eve çağırdılar. Sofraya, ben biraz geri oturdum. Ne de olsa, belediye memuruydum. Halkımızın yanlış kanaat sahibi olmalarını istemiyorum. Yani belediye memurları hakkında. Ama işçiler, köy odalarına kurulan bayram sofralarını hatırladılar herhalde.

O gün akşam olduğunda, kahvede konuştuğum iki kişi, gazete kağıdına sarılmış bir küçük paketi tutuşturdu elime.

- Oradaki diğer aradaşları da memnun et. Biz sizi yine

129

görürüz. Hele hallolsun şu semtin su işi.. Yarın dediğin gibi iki kamyon işçiyi bekliyoruz. Aman geri kalmayalım. Madem ki bir başlandı.

- Siz hiç merak etmeyin. Bizzat kendim başkana arzede-ceğim. Arkadaşların baltalan burada kalsın. Yarın kaldığımız yerden devam ederiz.

Baltalan, onların gösterdiği bir evin bahçesine bıraktık. Baltalar işçilerindi, ama olsun. Mümkün olduğu kadar şüpheyi ortadan kaldırmalıydık. İşçilerden şehirde ayrılırken balta paralarını da verdim ellerine.

- Bizim iş bu kadar. Yaptığım incelemede o semte daha uzun yıllar su gidemez. Yani belediyeye çok pahalıya mal olur. Gecekondu'lara ise çoktan oldu. Siz yarın kendinize başka iş arayın. Sakın baltalarınızı almaya da gitmeyin. Parasını verdim değil mi? Size söz, belediyede işçi kadrosu açıldığında, önce sizi alacağım.

Söylediklerimden ne anladılar bilmiyorum ama, bana dua ede ede ayrıldı işçiler. Onlara kazdıkları bir kaç metre yer ve baltaları için iyi ücret ödemiştim. Gerçi gecekondu'lular da bana ödemişti.

Benim bu anlattıklarımın bakıp, iş bulucu ve iş bitirici zekamı hiç nazarı itibare almadan, hiç de hoş olmayan şeyler düşünüyor sunuz hakkımda, değil mi? İtiraz etmenize gerek yok. Bunu biliyorum. Çünkü ben de öyle düşünüyordum bir zamanlar. Ekmeğini kanalizasyon kanallarından çıkaranlar için. Ama bunun yanlışlığını, iş aramaktan dermanımın kesildiğinde, gözlerimin önünün karardığında anladım. Üstelik o sıralar ülke, daha yeni kurtarılmıştı. Nutuklar cilalı cilalıydı.

Hem sonra bu yaptığım işin, hiç mi eğitici tarafı yok. Ben inanıyorum ki, gecekondu'lular birkaç gün bekleyecek-130

ler ve belediyeye gidecekler. İşi öğrendikten sonra ise, biraz kızacaklar, köpürecekler ama, belediyenin nerede olduğunu ve oraya nasıl gidildiğini öğrenmiş olacaklar. Artık gerisi kolay. Semtlerine su gelmesi için ne yapmaları gerektiğini de soracaklardır herhalde.

İşin normal gelişme şartı böyle ama, nereden bilebilirdim, işçilerden birinin, baltasını almak için oraya tekrar gideceğini. Baltalarımın parasını vermeme rağmen, gitmeyin dememe rağmen gitmiş işte. Sonrasını gazeteden okudum. Bir de resmini basmışlardı. Yüzünde halka halka morluklar olan. Zor tanıdım. Festivalleri organize işim, gazetenin haberinden sonra, bir bahane değildi. Yani bu şehri terketmem için. Konuşturulan işçi, o kadar çok şey anlatmış ki. İşin doğrusu, bir kaç cümleyle birkaç dakikada anlatılabilirdi ama, galiba günlerce ifade almak ihtiyacını hissetmişler. Hatta bir ara gazetelere ilave olarak vermeyi dahi düşünmüşler. Su götürmek istediğimiz gecekondu semtinin bağlı bulunduğu belediye başkanı ise, gelecekteki başarısızlığını dahi benim üstüme yıkmıştı.

- Çalışmalarımız engelleniyor. Halka hizmet etmemiz engelleniyor. Hükümet gerekli tedbirleri almalıdır. Bizim yapacağımız işi başkaları yapıyor. Bütçemizi daraltmak isteyenler hükümetle işbirliği içindeler. Biz o semtlere su götürsek bile, halk bu başarıyı bize mal etmeyecektir. Çünkü karşılığı başkalarına ödendi."

Benim hayret ettiğim nokta şu: Verdiği demeçten anladığım kadarıyla, belediye başkanı işini bilen birisi. Yani bu kadar gürültü çıkarmasına gerek yoktu. Kaldığımız yerden devam edebilirdi. Belki adamı zorladılar. Belki de iyi bir fırsat diye düşündü. Kendi geçmişini ve geleceğini bu olayın arkasına saklama açısından.

131

O sıralarda, yani gazetelerin, baltasını almak isteyen işçiyi yazdığı sıralarda, ben bir başka semtte kadostro işine girişmiştim. Festival mevsimine daha çok vardı. Boş duracak değildim ya. Bit pazarından eski bir fotoğraf makinası aldım. Lakin herkesin bildiği makinalardan değil. Yani Fotoğraf makinasına en az benzeyen bir makina işte. Gören başka şey sanmalıydı. O gün için tuttuğum iki kişi ise, okumuş yazmış kılıklı gençlerdendi. Boyunlarında kravatları dahi vardı. Bir özel şirket adına, şehirde bazı ölçümler yapacağımızı, eğer başarılı olurlarsa, kendilerini tavsiye edebileceğimi filan söyledim. Hep sağol ağbi diyorlardı. Başka dua etmesini bilmiyorlardı herhalde.

Bu iş kafamda çoktandır tasarı halinde olduğundan, hazırlıklarım tamamıydı. İki tane uzun çubuğu, kırmızı ve beyaz boyayla halka halka boyamıştım. Ayrıca, elde yazmak için kullanılan bir de blok notum vardı. Yani biraz masraflı işti ama, herhalde karşılığı ödenecekti. Biz kimin için çalışıyoruz değil mi ama. Şehrin yine bir kenar mahallesindeyiz. Yol kenarlarında dikilmeye bekleyen elektrik direkleri, neredeyse toprağa karışmak üzereler. Bakın bunu da

kullanabilirim. Delikanlılardan birinin eline bir çubuğu vererek ileriye bir yere dikmesini söylüyorum. Diğeri ise, en yakınımıdaki evin eşiğinden sesleniyor.

- Burası iyimi?

j' : \ı d

Üç ayak üzerine koyduğum fotoğraf makinasından bakıyorum ve bağıriyorum.

t < ?' îLj;.i

- Biraz daha sağa, biraz daha sola. '| | |'/'•

Sonra elimdeki deftere birşeyler yazıyorum. Geldiğimizde sokakta top oynayan çocukların hepsi, evlerinde gördüklerini anlatıyorlar şimdi. Birazdan müracaatlar başlayacak. 132

İlk gelen hafif göbekli, lenger şapkalı biriydi. Bayılırim böyle tiplere. Kasabanın nüfus müdürü, ya da mal müdürü sanki. Yanaklarının şişkinliği ve sarkan gerdanıyla, ayrı bir havasının olduğuna inanır. Benim kafamda, cumhuriyet kelimesiyle özdeşleşmişlerdir. Niye böyledir bilemem.

- Hayrola beyim!

- Hayırdır beyefendi. Sokak ve cadde düzenlemeleri yapılacak da.. Burası çok geç kalmış. Bu yüzden yıllardır elektrik direklerini dahi dikemediler.

- Ama o çocuk benim evin önünde tutuyor çubuğu.

- Oradan sokak geçmesi gerek. Çalışmaları bir iki gün içinde bitirip rapor etmemiz lazım. Çok geç kalınmış. Oğlum kapının orada tut çubuğu.

Bakıyorum ve yazıyorum. Adamın yüzü kızarmaya başladı. Lengerini kaldırarak kafasının kelini siliyor.

- Beyim sokak ordan geçmese olmaz mı?

- Olur ama, zaten çok geç kalınmış. Bir an önce bitirmeliyiz işi. Benden planı bekliyorlar.

- Şöyle buyursanda, şu işi bir konuşsak.

Sonunda anlaştık. Sokak onun evinin üstünden değil, hemen yanından geçecekti. Yani bitişiğindeki komşusunun evinin üstünden. Gayet memnundu. Hem komşusundan kurtulmuş olacak, hem de evi iki cepheden kavuşacaktı yola. Birkaç yıl sonra yıkıp apartman diktiğinde, varın hesap edin adamın karını. İstedığımız rakamı biraz fazla bulmuştu ama, hemen kabul de etmişti. Komşusunun evine baka baka gülüyordu.

- Zaten pek iyi insanlar değiller. Çocuklarını hep din kurslarına gönderiyorlar.

133

Yaptığımız anlaşmadan, daha doğrusu komşusunun evinin üstünden sokak geçmesine ben de sevindiğimi belirttim. Sonra biraz daha okşadım onu.

- Sizin bu mahallede oturmanız, bu mahalleli için büyük şans. Bana yardımcı olsanız da, siz gösterirseniz nereden sokakların geçmesi gerektiğini. Yani diğer mahallelilerle görüşerek. Dedim ya, işimiz acele diye. Hem sizin de bir an önce elektriğe kavuşmanız gerek. Direkler yata yata çürüyecekler neredeyse. Hem

sonra Şu sıralar belediyelerin dozerleri boş duruyor, yıkılacak konu
kalmadığından.

Memnuniyetle kabul etti. Birkaç çocukla haber gönderdi sağa sola. Memleketini
çok sevdiğini anlattı. Ona hizmetten hiç kaçmadığını anlattı. Mahalledeki din
kursu yaptırmak isteyenlerden duyduğu rahatsızlığı da... Onu anlıyordum.

- Memleket severliğinize Őüphe yok. Hemen anlaşılıyor. İcabında kurtarmaktan
bile çekinmezsiniz.

- Elbette bayım elbette. Zaten ben her ihtilal sonrasında sayfa sayfa raporlar
veriyorum. Biz görevimizi yapmazsak, bu mahalle çoktan din kursularının olurdu.
O gün akşama kadar dolaştık. Yanımızda bize yol gösteren, yani sokakların
geçmesi gerektiği yerleri gösteren mahallelilerle. Hallerinden çok memnun
oldukları anlaşılıyordu. Neden olmasınlar ki? Her istediklerine evet diyorum ve
notlar alıyorum. Onlara göre sokaklar dümdüz değil, kıvrıla kıvrıla akan bir dere
yatağı gibi olmalıydı.

- Sizin verdiğiniz bu planı kabul ettirmem biraz zor. Yani bu iş gelip sizin
fedakarlığınıza dayanıyor.

Zaten onlar da bildikleri için bir fedakarlık yapmaları gerektiğini, en olmaz
isteklerini dahi yazdırmışlardı.

- Őurasına cami arsası diyorlar ama, siz çocuk parkı diye

134

yazı verin.

Dönerken, delikanlılardan biri çubukları, diğeri fotoğraf makinasını taşıyordu.
Benim elimde ise, naylon poŐete koyduğum, gazeteye sarılmış küçük paketler
vardı. Makinayı taşıyan çocuk, sağına soluna bakmış.

- Abi ya. Bu fotoğraf makinası bozuk. Hem içinde film de yok.

Okumuş çocuk ne olacak. Bizim oraya sünnet düğünü resimleri çekmeye
gittiğimizi mi sanıyor?

- Senin notların çok mu iyiydi?

- Evet ağbi. İnkılab Tarihi'nden hep on alırdım.

- Aferin sana. Seninle ben bile öğünüyorum.

Sıcaklar mevsimi başlamıştı. Anadolu Şehirleri düzenleyecekleri festivallerin
hazırlıklarını sürdürürken, ben de gerekli programımı yapmıştım. Gerçi
kastroculuk yaptığım mahallelelinin hediyesi bana, bir kaç yıl yeterdi ama, bir
yerde biz de işadamı sayılırdık ve çarkımız dönmeliydi.

- Hey! Açılısın yollar. Anadolu'nun festivalli Şehirlerine doğru. Haftaya ben
geliyorum.

135

FESTİVALE BAK

Önce Şehri dolaşayım. Elimi, kolumu sallaya sallaya. Büyüklüğü ne kadardı ve
nerede ne vardı? Gözlerimle göreyim bir. Üsküdar'daki Hoca İbrahim

Kütüphanesi Müdürü Mustafa Bey'den, kitaplarda neler yazılıyor öğrenmiştim. Burası yani Küçükkonak ve gideceğim başka ilçeler hakkında. Kitaplarda yazılı olanları okumaya ne vaktim ayarlıdır, ne de tahsilim. Bunu biliyorsunuz. Ama insanlar sora sora da öğrenirler. Ben de Mustafa Bey'e sormuştum. O herşeyi biliyor. Okul çocukları gelirlerdi ona. Ellerinde kalem ve kağıtlarla. Öğretmen ödev verdi derlerdi. Mustafa Bey de onları, kütüphanenin o büyük masasının etrafına dizer, tek tek yazdırırdı cevapları. Mustafa Bey, kütüphanedeki bütün kitapları okumuş adam. Nerede hangi kitap var. O kitapta neler yazılı? Hepsini biliyor, hiç birisini çocuklara vermezdi. Sorduğumda, bunlar kıymetli kitaplar demişti.

Bu şehrin adı Küçükkonak. Atalarımız savaşa giderlerken, burada konaklarmış bir zaman. Şimdi kurumuş ama, o zamanlar kaynak suları varmış buz gibi. Hatta bazı tarih

136

kitaplarında Sulukonak diye geçermiş adı. Lakin şimdi Küçükkonak, kuru bir şehir. Yüzünüze yüzünüze çarpan rüzgarından belli. Garajının tuvaletlerinde suların kesik olmasından da. Garajı dediysem, yani otobüsün yolcularını boşalttığı yer, bir dolmuş durağı kadar. Orada bir dükkana bıraktım çantamı ve fotoğraf makinemi.

Küçükkonak, diğer ilçelerimiz gibi, gelişmek ve büyümek isteyen bir ilçe. Hemen belli oluyor. Ama bunu nasıl yapacağının şaşkınlığını yaşıyor gibi. Yürüdüğüm bu cadde, bayağı geniş bir cadde. İki kenarı da kazılmış. Yine de otomobiller ve yaylı at arabaları ortasından gidiyor. Biri su boruları içinmiş bu çukurların, diğeri kanalizasyon için. İnsanları bayağı çevik. Çukurları ve kaldırımlardaki yığılı toprakları atlayı atlayı veriyorlar. Hem sonra, coplarına daireler çizdirerek gezen polislerin, coplarının tesir sahasına da girmiyordu hiç biri. Öyle bir süzülüşleri ya da uzaklaşmaları vardı ki, gayet yumuşakça.

Bir süre sonra, caddenin iki yanı banka şubeleriyle doluyor. Yani çukurların doldurulduğu yerlerde. Üst katları ise hep avukat yazıhaneleri. İki bankanın arasındaki bir bakkal dükkana sokuluyorum. Sigara almak için.

- Sizin burada, bir kervansaray olması gerek. Kitapların yazdığı..

Bakkal, paranın üstünü verirken, birden duruyor. Sorduğum soru karşısında suçüstü yakalanmış gibi. Sonra kızar gibi cevaplıyor:

- Mapusane oldu onun taşlan...

- Yani o kervansaray şimdi hapishane olarak mı kullanılıyor?

- Kendisi değil bey. Taşları dedim.

137

Devletin her ihalesinde olduğu gibi, inşaatlar önce hızlı başlar, sonra yarımlar olarak biraz bekler. Ödenek yoktur. Dolayısıyla kum yoktur, tuğla yoktur. Dağdan taş getirmek de çok pahalı. Müteahhite demişler, mapushane inşaatı bu. Ge-

çikmemeli. Sonra kaymakam bey razı olmuş. Kervansarayın yıkılarak taşlarının kullanılmasına. O zamanlar heykelin açılış töreni yakın. Memurlar korkuyorlarmış. Hani sizin ma-pushaneniz diye sorulursa..

Bakkalın anlattıklarını, gittiğimde, Hoca İbrahim Kütüphanesi Müdürü Mustafa bey'e anlatacağım. O kitapların içine yazsın, Küçükkonak'ta artık kervansaray olmadığını. Bakkal yüzüme bakıyor. Başka soracağın var mı der gibi.

- Kiraz bahçeleriniz ne tarafta? Uğruna festival düzenlediğiniz...

Daha önce gelememiştım, fakat bu yıl "Küçükkonak Kiraz Festivali" benim Anadolu turumun ilk durağıydı. Mevsim sonuna kadar daha çok festivale katılacaktım. Daha önce nasıl yapmışlardı festivali. İyice öğrenmeliydim. Bakkal da anlatmaya gönüllü.

- Küçükkonak'ta kiraz ne gezer beyim. Yamaçtaki köylerde var biraz. O zaman ki kaymakam, hani ilk ihtilalden sona gelen, işte o demiş ki: "Burası gelişip büyümeye çok müsait. Adını her bir yana duyurmalı önce." Biliyorsun o zamanlar, ülkeyi dışarda tanıtmaya diye bir derdimiz yok. İçerde birbirimizi tanımakla geçiyor yıllar. İşte o kaymakam: "Benim babam ziraatçıydı. Ben bu işlerden anlarım" demiş. Küçükkonak'ta en iyi kirazların yetişeceğini söylemiş. Sonra milleti teşvik etmek için, ya da çevreye karşı Küçükkonak'ı kirazcı diye tanıtırsak, mecburen kirazcı olurlar demiş. Yalancı duruma düşmemek için yani. İşte ilk o sene düzenlenmişti. Zaten o sene yapılacak başka da iş yoktu galiba. İhtilalciler ne yapılması gerekiyorsa yaptı. Siz karışmayın de-138 mislerdi bize.

Oğle olmak üzereydi. Artık çantamı bıraktığım yerden alabilir ve bir otele yerleşebilirdim. Sanırım Küçükkonak'ın bu caddeden başka görmemi gerektiren bir yeri yoktu. İkinci üzeri belki sebze pazarına doğru gidebilirim. Bakalım köylüler kirazları getirmişler mi? Şunun şurasında festivale ne kaldı ki?

Otelde, katibin sorularını cevaplıyorum tek tek. Sıra meslek hanesine geldiğinde, "Gazeteci" diyorum, biraz yüksek sesle. Yüzüme dikkatle bakmaya başlayan katibe, boynuma astığım fotoğraf makinasını gösteriyorum.

- Bununla, taşlarıyla hapisane duvarları ördüğünüz kervansarayı çekmeye gelmedim. Kiraz festivalinize bir katkı olabilir mi diye buradayım. Duşlu bir oda olsun lütfen.

Otelin üçüncü katındaki odamın penceresinden, Küçükkonak bayağı güzel görünüyor. Evleri genellikle tek katlı, şehirdeki en yüksek bina bizim ÜÇ katlı otel galiba. Yan tarafta gördüğüm minare bile ancak bir selvi boyu kadar. Selvilerin arasından seçebildiğim için öyle söylüyorum. Uzaklardaki koyu renkler, şehrin bahçeleri olmalı. O taraflar sanırım şehirleşmeye daha müsait. Caddede sigara aldığım bakkal da öyle söylemişti.

- Şehri o tarafa götürmediler. Su oraya daha yakındı. Hem burayı her tarafı toza bulayan rüzgar basar ara sıra. Heykeli yaptıran kaymakam öyle söylemiş. Şehir bu

yana büyümeliymiş. Yani millet heykelin gözü önünde olmalıymış. Yoksa heykel dargın filan olurmuş...

Gazeteleri karıştırıyorken gördüm. Sabaha doğru bizim geçtiğimiz yolda, akşam bir kaza olmuş ki, gazetelerin hepsi kırmızısı çok çıkmıştı o gün. Kapıyı vurup içeri giren, galiba otel müdürü filan olmalıydı. Ona hemen gösterdim gazeteyi.

139

- Gördün mü şu kaza resimlerini. Bunları gazeteye göndermek için çekerken, çok fenalaştım. Eşkiyaların kurşunla-dığ köyleri de gördüm ama, burada cesetler parça parça. İnsanların telef olmasına bir türlü alışamadım; o kadar ihtilal görmeme rağmen.

- Hoş geldiniz. Şey.. Ben... Otelin işletmecisiyim. Nasıl beğendiniz mi otelimizi. Katip size en iyi odasını vermiş otelimizin.

- Küçükkonak'ın beş yıldızlı otellerle donatılmış, sahil şehirlerimizden olmadığını biliyorum. Ha, şunu sorayım size. Turizm kredisi kullanmıyor musunuz?

- Kredi mi? Pek bilmeyiz beyim. Daha köylüler tohum kredilerini alamadılar. Bize verirler miydi?

- Keşke sizi daha önce tanıyor olsaydım. Otelciler iyi para aldı hükümetten bu yıl. Sizler yani otelciler, şehrin fabrikatörleri sayılırsınız. Şehirlerin gelişmesi, sizin gelişmenize bağlı. Ama siz kredi kullanmazsanız, böyle musluğu damlı-yan otellerle, turist getiremeyiz Avrupa'dan. İsterseniz, her gün festival yapın.

- Haklısınız beyim ama, biz pek öyle yol, yordam bilmiyoruz. Buranın küçük olduğuna bakma, idarecilerimizin işi herhalde başından aşkın ki, bize birşey anlatamıyorlar. Kaymakam beylerimiz sağolsunlar, yani şimdiye kadar gelenlerin hepsi, heykelcilik uzmanı. Kimi yenisini diyor, kimi etrafını süslüyor. Ama hepsi çok iyi nutuk okuyorlar. Caddelerimizin halini görmüşsündür. Söylemeye lüzum yok. Reis Bey, Ankara'yı bekler, yardım almak için. Geçenlerde geldiğinde, Mehmet Çelebi Mahallesi'nin camii inşaatını mühür-leyip gitti. Ruhsatında bir imza mı eksikmiş ne. Lakin bizim millete ne var. Hemen bir söylenti çıkardılar. Reis Bey'in kararmış halini görünce yani. Güya Adam Ankara'da değil 140 de Antalya'da tatil yapıyormuş. Bilmezler ki, Ankara'nın güneşi adamı cayır cayır yakar. Böyle vazifesine düşkün bir adam reisimiz ama, o ne yapsın? Belediyede hiç para yokmuş. Kazılan yollar bu gidişle tarihi eser olacak haniyse..

Otelin sahibini biraz rahatlattım. Ona, şimdiye kadar şehirlerine gelememiş olmamın onlar için bir talihsizlik olduğunu, ama bundan sonra, Küçükkonak adının herkes tarafından bilineceğini, dolayısıyla, bakanlar kararlar alırken, Küçükkonak'ı gözardı edemeyeceklerini, yani benim onları hep destekleyeceğimi söyledim. Adamcağız bir sevindi, bir sevindi ki, sormayın. Benim onları desteklemem, onlar için elbette büyük bir şey. Bildiğim kadarıyla bu şehirden, Avrupa'ya kaçan hiç işadamı çıkmamış. Kadınların bir papatya dernekleri bile yok. Ama durumları gayri çok iyi olacak. Çünkü ben destekliyorum onları.

İkinci sularında tekrar indim şehrin sokaklarına. Otel odasında sıkılmıştım biraz. Hem de şehrin festivali için neler yapabileceğimi iyice planlamalıydım. Sokakta yürürken farkettim. Herkes bana bakıyor. Gözgöze geldiklerimiz ise, başlarını eğerek selam veriyordu. Bir anlam vermemiştim. Bir de herkes çift çift dolaşıyordu. Öğleden önce de böyle mi idi? Yani bir kadın bir erkek şeklinde yürüyordu insanlar. Galiba birşeyler olmuştu. Ama ne?

Yanıma koşup gelen çocuk, nefes nefese bağıırıyordu; arkada kalan arkadaşına.
- Koş lan! Adama bak!..

Çocuğun bakılmasını istediği adam bendim. Bunu anlamıştım. Yoksa bende mi bir acayıklık var? Çocukların bile dikkatini bu kadar çektiğime göre. Arkadan koşup gelen çocuk bize yetişti. Biraz önüme geçerek iyice baktı.

- Ne var lan adamda?

141

Arkadaşını çağıran çocuğun cevabı meseleyi aydınlattı sonunda.

- İyi bak oğlum! Bu adam gazeteci.

Çocukların merakı, bizim çocukluğumuzdaki merak gibi mi bilmiyorum. Biz de koşmuştuk o yılar. Otomobil kullanan kadını görmek için. Galiba benim orada olmam, onlar için bir değişiklik olsa gerek, şehirdeki insanlardan ve heykellerden başka birşey görmemiş ki çocuklar. Gazeteciyim diye tanıtmışım kendimi küçükkonaklılara. Havam da var. Herhalde bu kadarı yetmeli, dikkatleri üzerimde toplamam için.

Pazaryeri, vakit iyice akşam olmasına rağmen, hala kalabalıktı. Küme küme insanlar görüyordum. Ekonomilerinin canlılığına yordum durumu. Kalabalıkta resmi elbiseliler de vardı. Belediye zabıtaları yani. Demek ki, denetimlerini akşamın karanlığında da sürdürüyorlar. Camii inşaatı ruhsatın-daki bir imzanın eksikliğini dahi, gözünden kaçırmayan bir başkana da böyle memurlar yakışır doğrusu. Tezgahlara yaklaştım usulca. Neler satıyorlardı?

- Yarın kirazları getirmezsensiz, size bu pazarda bundan sonra hiçbir şey sattırmayız.

- Kiraz yok beyim. Bu yıl olmadı.

- Biz anlamayız. Bu şehrin sizden başka kirazcı köyü yok. Festival neredeyse başlamak üzere. Hem yarışma da var. Sonunda dereceye girenler mükafatlandırılacak.

- Önceki sene de öyle demiştiniz. Bizim derece parasını, heykel parasına kattınız ama...

- Onu biz bilmeyiz. Yarın kirazlar gelecek. Reis Bey'in sıkı emri var. Gazeteciler bilem gelmiş. Sizin yüzünüzden Küçükkonak rezil mi olsun yani?

142

Olanları anlayabiliyordum. Tezgahlarını toplamaya çalışan köylülerle zabıtalılar festival kirazları için tartışıyorlardı. Bir köylü yanındakine:

- Aldıkları kirazın parasını verseler neyse. Ya da bizden pazar işgaliyesi almasalar. Bunlar festival yapıyorlar, olan bizim kirazlara oluyor.

Zabıtalardan toplanıp giderken, son kozlarını oynadılar.

- Söylemedi demeyin. Jandarma göndererek mi getirelim kirazları. Her ev bir sepet yapsın. Yoksa bir daha bu pazara giremezsiniz. Gazetecinin geldiğini de duydunuz ha...

- Yok beyim. Nerede o sepet sepet kirazların olduğu yıllar. Çocukların yemesine bile yetiştiremedik bu sene. Bir kavanoz reçelini yapamadık, sen diyon bir sepet. Otele döndüğümde, otelciyi, beni bekler buldum. Yüzü gülüyordu.

- Buyrun efendim. Siz geleli neler oldu neler. Vallahi ben sizin, yani gazetecilerin hükümet kadar güçlü olduğunu bilmiyordum. Okuyorduk gazetelerde ama, yani polislerin coplan, halkın sırtına inerken size değdiğinde, kıyameti kopardığımızı. Biz, sizin alışkın olmadığımıza yormuştuk. Şimdi yanıldığımızı anladım. Gerçi bu millete de cop gerek. Başı boş bırakmaya gelmez.

Otelcinin hazırlattığı mükellef sofranın başındayız. Diğer iki kişiyi hemen tanıştırdı. Biri belediye başkanı, diğeri mal müdürü. Boyuna gülümsüyorlar.

Otelci de habire koşuyor. Bir pot kırmamak için dikkatliyim. Kendimi hazırlamıştım ama, bu kadar gelişeceğini düşünememiştim programın.

- Sizin gelmeniz, şehrin havasını değiştirdi. Herkesi bir koşturma tuttu. Ziraatçı demiş ki: "Gelecek sene, bin tane kiraz fidanı getirteceğim. Almak isteyenler kaydolsun. Son-

143

ra kaymakam bey, sizin geldiğinizi duyunca, sağlık ocağındaki başörtülü doktoru görevden almış. Karakollara da bildirmiş. Laikliği çiğneyen olursa hemen içeri atılsın diye.

- Başörtülü doktoru anlayamadım?

- Canım kadının başörtülü olması laikliğe aykırıymış ya. Kaymakamı bir göreceksin. Odasının içinde dört dönerek, üstündeki idarecileri suçluyor hep. Onlar laikliğe iyi sahip çıksalar, bu doktor, okulunu bitirip buraya gelemezdi diyor. Pazara giderken gördüğüm insanların bir kadın, bir erkek şeklinde dolaşmalarının sebebini anlamıştım. Laiklik bu. Küçük bir şehirde dahi ona karşı hassas olunmalıydı.

Gece yarısına kadar konuştuk malmüdürüyle, başkatiple. Festival için neler yapılabilirdi. İstiyorlardı ki, gazetelere geçsinler. Diğer festivalci şehirler onlara imrensin. Sandalyeme kaykılarak, onlara bir nutuk çektim. Onlar sandalyelerinde, biraz eğik oturuyorlardı.

- Küçükkonak festivalini, Almanlar'ın Faşingleriyle, ya da Brezilya'da her yıl düzenlenen festivallerle kıyaslayama-yız. Onların strüktürleri ayrı. Ben geçtiğimiz yıllarda onları iyice inceleme fırsatı buldum. Yani o festivalleri burada yapamayız. Çünkü bizim örf ve adetlerimiz var. Onlara bağlı kalmalıyız. Biz şunu yapabiliriz

ancak. Siz kızlarımıza güveniyorsanız güzellik yarışması yapabiliriz. Bu yarışma, bütün gazetelerin dikkatini buraya çeker. Ayrıca kaymakam beyinizi de rahatlatır, laikliğiniz hususunda.

Aldığımız karar sonunda, jüri başkanı seçilmiştim. Ayrıca festival düzenleme komitesinin fahri başkanlığını da bana verdiler. Başkatibin, belediye başkanına verdireceği hemşehrilik ödülünü saymıyorum. Odama çekildiğimde vakit gece yarısını çoktan geçmişti. Odaya bir güğüm sıcak su koymuşlar. Sular kesik olduğundan, duş almakta zorlanma-144 yayım diye.

Yarın öğleye doğru kalktığımda, programamı yeniden gözden geçirmeliyim. Doğrusu ben de düşünmemiştim. Yani önceden düşünmemiştim: Güzellik yarışması yapacağımızı. On elemeyi ve kayıt işini ben yapacağım. Bu otelde tabi. Şimdi biraz uyumalıyım. Toplayacağım kayıt parasının hesabına gerek yok. Hatta ödül töreninde verilecek para armağanlarını da bana getirecekler. Mal müdürü dedi ki: Hepsi sende toplansın. Kiraz yetiştiricilerine ve seçilen güzellere verilecek ödüllerin toplamı, herhalde hatırı sayılır miktarda olmalı.

Bazıları şöyle düşünüyor olabilir. Sonunda bana birşey olmayacak mı? Amerikan dizilerini çok seyredip, hiç yorum ve kıyas kaabHiyeti olmayanların aklına gelebilecek olan bu düşünce çeşidine hiç aldırmiyorum. Gayet rahatım yani. İsterseniz şöyle söyleyeyim. Seyrettiğiniz o Amerikan dizilerinde, ya da filmlerinde, suçlular yahut suçlu sanılanlar, hep yakalanmasa, siz Amerika için şöyle düşünmezsiniz? Aynen bizim gibiler.. İşte Amerika akıllı bir devlet. Aynen sizin gibi olmadığını öyle anlatıyor ve siz hep biliyorsunuz. Amerika büyük devlet.

Anladınız mı şimdi. Niçin yıllardır küçük Amerika olamadığımızı. Bunu bazıları biz istemediğimiz için olmuyoruz sanıyorlar. Yanılıyorlar tabi. Sanki ihtilaller, onlar istediği için mi oluyor? Ya da sürüp giden bunca yasak.

Yaptığım işin suç olduğunu söyleyebilir bazıları. Bana göre değil. Çünkü, siyasi düşünceler yok kafamda. Dolayı-sıyla polisi ilgilendirecek hiçbir iş yapmıyorum. Yarın değil öbürgün, festival paralarını çantama yerleştirerek, bu şehirden ayrıldığımda, kendimi suçlu hissetmiyeceğim. Delil yetersizliği söz konusu. Ama kafanda siyasi düşünce varsa, bu suç işte. Sizi gözleriniz dahi ele verebilir.

145

Hem sonra, halka kahraman gerek. Yapılan ihtilaller yeni kahraman ihtiyacını karşılamıyor. Herhalde bu kadarını siz de biliyorsunuz. Ben gittikten sonra, Küçükkonak'a bir uğrayın isterseniz. Şehirli günlerce beni konuşacak.

- Ne yiğit adammış diyecekler...

Sağlık ocağındaki doktorun başörtüsünde suç bulan kaymakamı, imza eksik diye cami inşaatı mühürleten reisi, turizm kredisi alacağım uman otelciyi, güzel seçilmek için para verme yarışına giren kızları, defterdar olmak aşkıyla etrafımda

dört dönen mal müdürünü... Hep anlatacaklar, anlatacaklar ve gülecekler. Hatta hikayemi biraz da onlar süsleyecekler.

- Komiser geceleri odasının önünde nöbet tutmuş. Can güvenliğine birşey olmasın aman.

Ve köylüler, kiraz yetiştiren köylüler sevinecek en sonunda.

- Bizim kirazlarımız kurtuldu diye.

Ohoo! Vakit neredeyse, sabaha ermek üzere. Ben ise oturmuş neler düşünüyorum. Halbuki yarın yapmam gereken çok iş var. "Küçükkonak kiraz Festivali" çok önemlidir. İhmale gelmez. Siyasetçi de olmadığımı göre, niye bu düşüncelere daldım ki?

146

FALLARIMI S NEYLERİM?

i - Anlatıyorum ! hakim bey! Ama siz, iki de bir sözümü kesersenir ayol, nasıl anlatırım? Ben daha falcıya gitmiştim demeden, falcıyı bırak diyorsun ayol. Bırakmam vallahi! Biliyor musunuz ben kaç yılımı verdim o falcıyı bulana kadar? Necla da sizin gibi düşünüyordu önce. Fakat şimdi ne oldu? Sabah, akşam orda. Bizim falcımız diye söylemiyorum hakim bey, vallahi nice mühendisler, nice doktorlar var kapısındaki sırada.

Tamam ayol, anlatıyorum işte. O gün bana dedi ki: Sizin evde kavga çıkacak, kan görüyorum. Aynen böyle dedi hakim bey. Bu sırada Necla'nın gülmemek için kendini zor tuttuğunu gördüm tabi. Çıkınca ne dese beğenirsiniz. Hel-halde Sırp'lar öldürecek Boşnak bulamayınca size gelecekler dedi. Aklısına kocamla dalga geçiyor. Yani kocam diye söylemiyorum hakim bey, ağzı var dili yok. Daha ben bir kere bile, dişi kırılmış gözü morarmış gibi gitmedim partilere. Halbuki Necla'yı kocası iki güne bir dövermiş ayol.

Falcı, evinizde kan var dedi ya hakim bey. Gelirken markete uğradım, birkaç kutu deterjan aldım. Hani şu lekeleri iz bırakmadan temizleyenlerinden. Ben evde kanlı kanlı otura-

147

mam ayol.

Sonra Necla telefon etti. Falcımın dediği çıktı mı diye soruyor. Çıkacak ayol dedim. Ne acele ediyorsun? Ben Necla kadar heyecanlı değilim. Çünkü daha önce de kavga etmiştik ve kocamın başı kanamıştı. Sonra ben çok üzülmüştüm. Çin porseleni vazoyu kırdığım için. O anda o elime geçmişti, onu fırlatmıştım ayol. Hakim bey, falcımın dediklerinin çıkacağına inanıyordum ama, acaba nasıl çıkacaktı yani ortada bir kavga sebebi olmalıydı değil mi? Ayol dedim kendi kendime, sen tedbirini al, kristal takımları filan kaldır ortadan. Mutfağa gittim, tencerinin, tavanın saplarını çıkardım. Elimi atınca kolay tutmayayım ayol. Anlatıyorum ya hakim bey. Oraya da geleceğim ayol. Yani siz de gazeteciler gibisiniz vallahi. Bilmeden, sorup öğrenmeden yazıyorlar. Neymiş efendim?

Aşığıyla bir olmuş, kocasını öldürmüş. Vallahi yalan hakim bey. Bir kere Kemal Bey, benim aşığım filan değil. Eskiden flörtümdü. Sonra ben istermiydim gazetelerde öyle perişan bir halde resmim çıksın. Şak şak çektiler hemen. İnanın makyajımı tazelememe bile fırsat vermediler. Şimdi Necla o gazeteyi herkese gösteriyordur. Şu kadına aşık olanın aklıma şaşarım diyeceğini de adım gibi biliyorum.

Zil çaldı, gittim açtım; Kemal değil mi? Özlemiş beni, boynuma sarıldı. Sonra hemen kocamı sordu. Kemal'i bilirim, aile düzenine saygılıdır. Sakın rahatsız olmasın dedi. Merak etme ayol dedim. O turp gibidir, geçen ay çek-ap yaptırdı, hiçbir şeyi yok dedim.

Salonda otururken prdan burdan konuştuk ayol. Bana iltifatlar etti. Seni nasıl elimden kaçırdım, hala bilmiyorum dedi. Bakma adımın hovarda diye çıktığına, aslında ben, se-

148

nin gibi birini bulabilirmiyim ümidiyle araştırma yapıyorum falan dedi. Ben de falcımın adresini verdim ona. Ayol kısmetinde varsa, hemen söyler dedim.

Oraya geliyorum hakim bey! Ben başka birşey anlatmıyorum ki ayol. Anlatın dediniz anlatıyorum. Kocam gelince Kemal'le tanıştırdım onu. Eski flörtüm demedim ayol. Eski arkadaşım dedim aynen. Kemal ona, sandığımdan daha genç ve yakışıklıymışsınız, başımızın kelliği ve yüzünüzdeki buruşukluklar, size çok olgun bir hava veriyor falan dedi. O sırada televizyon seyrediyorduk ayol.

Programda gericileri falan gösteriyorlardı. Memleket ne hale gelmiş ayol. Sakallı sakallı adamlar filan vardı. İşte o sırada benim aklıma falcımın dedikleri geldi. İster misiniz dedim, bu adamlar televizyondan atlayıp çıksınlar, gelip bizi kessinler. Kan çıkacak ya bizim evde. Nerden bilebilirdim hakim bey, kocamın Kemal'le spor programını seyrederken tartışacağını.

Bir ara mutfağa gitmiştim. Mutfakta birinin olup olmadığına bakmak için değil ayol. Çay poşetlerini almak için gitmiştim. Döndüğümde ne göreyim? Kemal diyor ki: Hayır! Gol değil. Top çizgiyi geçmedi. Kocam ona bağırıyor: Sen hakemden iyi mi bileceksin? Top gazetecilerin ordaki çizgiyi bile geçti. Ayol bunlar bir kapışmasın mı? Ey falcı sen neler biliyorsun, aferin sana dedim içimden. Dedim hakim bey, yapmayın etmeyin dedim. Bu kadar yeter dedim. Kavga oldu, kan çıktı. Kocamın başı, Kemal onu itince sehpanın kenarına vurduğu için kanamıştı. O anda o kadar heyecanlı değildim ayol. Falcıya gidip olacakları önceden bilmenin soğukkanlılığından yani.

Kocam, çizgiyi geçti dedikçe, Kemal hayır geçmedi deyip vuruyordu.

149

Ayıramadım bir türlü hakim bey. Mutfaka gittim hemen bıçağı kaptım geldim, onları korkutup ayıracağım yani. Keserim ha, ayrılın, durun, yapmayın diye bağırıyorum, bıçağı sallıyorum, fakat korkmuyorlar bir türlü. Kocam yattığı yerden

kül tablasını Kemal'in kafasına vurunca, Kemal'in canı yanmış olacak ki, elimdeki bıçağı kaparak saplayıverdi kocama. Ortalık kan gölü gibi oldu.

Gazeteler yanlış yazıyor hakim bey. Necla karısının ağızına bakarak yazarlarsa, öyle olur. Güya Kemal benim aşığım mıış. O eskidendi ayol. Biz onunla flört ederken herkes öyle derdi.

İşte anlattım hakim bey. Aynen böyle oldu vallahi. Benim bir suçum yok ayol. Çıkınca soracağım o falcıya. Kavga olacak, kan akacak demişti ama kocamın öleceğini dememişti ki. Şimdi ben kocasız ne yaparım hakim bey?

150

ALIŞAMADI, GİTTİ!..

Zeynep'ti günleri, Zeynep'ti düğünleri çok konuştu bu ülke insanları...

Kasabanın delisiydi. Niçin delllenmişti, ne zaman del-lenmişti, kesinlikle bilen yok. Yalnız rivayetler muhtelif. Sanki herkesin anlattığı, kendine göre delllenme şekliydi. Ben dellenseydim, ancak şu sebepten dolayı delllenirdim der gibi anlatırlardı.

"Bir yiğit delikanlıymış bizim Kamber. İkinci sonrası işten dönerken; camlara çıkarmış, kapı önlerine üşüşülmüş ma-hellenin kızları. Hatta çapaya gitmek için bahar aylarında, toplanma yerleri kızların, Kamber'in evlerinin önündeki meydanmış; kıkır kıkır gülerlermiş, onu gördüklerinde. Yetermiş onlara, Kamber'in şöyle bir göz ucuyla dahi bakıvermesi, mutlu olmaları için. Ama Kamber, hiç birine bakmazmış. Onun gönlü, hiç kimsenin bilmediği bir kızdaymış çünkü.

Kara sevda bu, kolay mı? İnsanın aklını başından alıverir işte. Ne yapsın zavallı Kamber? Daha ben şu kızı seviyorum, gidin alın bana demeden; kızın babası ilk dünür olan zengin talibe vermesin mi kızı? Gayri Kamber'in yapabileceği birşey yok. Kamber için yapılacak birşey de. Kara sevdası, dönülmez delilik yoluna sokmuştur onu."

151

Kamber'in deliliğine anlatılan en masum hikayedir bu. Bir dinleseniz, daha neler var, neler neler anlatırlar.

Yediği kamçıların dellendirdiğine inanan da çok. "Yani işkence mi görmüş?"

"O kadar da değil. Hem o yıllardaki ihtilal, şimdikiler kadar sert değilmiş. Kamçı yedi dediysek, karakollardakilerin günahını alma hemen. Bu kamçı yiğit kamçısı, borç kamçısı. Yani senin anlayacağın borçları onu bu hale getirmiş. Borç harç dememiş, evlendirmek üzereymiş babası. Nişan yapmışlar, Elagöz'den bir kızla. Kız ki, anasının gözü. Daha ilk günden, şunu isterim, bunu isterim diye kafasını yemeye başlamış oğlanın. Hepsini almış Kamber. Sarı demirli, aynalı karyolaya kadar. Bu arada babası ölüvermesin mi? Kaldı mı Kamber o kadar borcun içinde tek başına. Oradan oraya koştururken zavalı, kız da atıvermiş yüzüğü. Ben ne yapayım böyle borçlu adamı deyivermiş. İşte böyle, bizim Kamber'in hikayesi."

Aslında öyle de değil. Bir başkasına göre ise Kamber'in deliliği daha tıbbi sebeplere dayanıyor.

İstanbul'da hastanede yatarken, doktorların teşhisi, akraba evliliğinden şeklinde imiş. Gerçi her sakatlığın altında akraba evliliği arıyor doktorlar ama, galiba dedikleri doğru. Çünkü babası da katılmış doktorlara. Diyesiymiş ki: Hiç akrabam yoktu amma doktorlarımız sayesinde, bizim saçıkesik akrabam oldu demiş."

Artık önemli değil, Kamber'in nasıl deli olduğu. Millet in eğlencesi olmuş ya, siz ona bakın. Herkes takılır ona. Yani herkesin takılma hakkı vardır. Hele konu Kamber'in evliliği ise. En hassas olduğu konudur bu Kamber'in. Lafı bile güzel, hemen yanaşır. 152

- Kamber gel hele. Senin için birşey duydum doğru mu?

Kamber adı geçmeye görsün, birbirini destekleyiverir orada bulunanlar. Ki sohbet tatlı olsun.

- Benim duyduğumu mu duydun sende? Ben duyunca sevindim.

- Sevinilmez mi yahu. İş Kamber'in işi olunca. Üstelik hayırlı bir iş...

Kamber sohbet mahalline çoktan yaklaşmıştır. Anlatacak olanların ağızına bakmaktadır artık.

- Hani Mahmut ağa var bildin mi? Halde kabzımal canım. İşte o. Diyesiymiş ki: Kamber'i gözüm tuttu. Gelip is-terseler kızımı ona vereceğim. Adam açık açık söylemiş yani. Bu devirde böyle kız babası zor bulunur.

- Doğru söylersin. Adam demek ki Kamber'in kıymetini biliyor. Ben kızı tanırım. Ne mühendisler, ne doktorlar istemişti de, kız varmam demişti. Yoksa gönlündeki bizim Kamber mi?

- Neden olmasın? Bu yaşa kadar beklediğine göre.

- Sonunda babasını da razı etmiş. Kamber'i alıp, gel keyfim gel diyecek.

Kamber'in gözleri ışıltı ışıltı, içi umut dolu. İş bu noktaya geldiğine göre, gayri siz bilirsiniz.

- Gidip isteyiverin ağam. Başlığı her ne ise veririm.

Kamber yıllardır bekliyor, Kamber'in acelesi var ama, ona takılanların hiç de acelesi yok. Laf biraz dallansın, budaklansın ki ortaya konduğuna değsin.

- Dur be Kamber! Bu işler yavaş yavaş olur. Hem şimdi senin nazlanma vaktin. Kabzımal kapına dayansın hele.

153

- Nasıl nazlanacağım ağam?

- Biraz düşüneyim filan diyeceksin? Ne bileyim ben, kabzımalın kızına mı kaldım, elimi sallasam ellisi filan diyeceksin.

- Ben onları yaptım sayın ağam. Siz gidin kızı isteyiverin. Fazla bekletmeyelim. O gün orada konuşulanlar daha günlerce konuşulacak, ta kabzımalın kulağına kadar gidecektir. Lakin kabzımal, Kamber'in günde iki kere dükkanının önünden

geçmesine hiç kız-mayacaktır. Kamber ki, delidir ve bilmemektedir; evde kalan kızının yatalak olduğunu. Ama lafı ortaya atanlara ne demeli.

Bir tek kabzımalın kızı layık görülmedi Kamber'e. Daha okul çağındaki kızlardan tutun da, birkaç kocadan arta kalan dullara kadar hepsinin adı, Kamber'in adıyla söylendi günlerce.

Kamber ise, kendisine Kamber diyene hemen yapıştı ve-riyor.

- Git bana iste! Param var. Başlığı her ne ise veririm.

Ne zaman ki ortaya bir "Zeynep" lafı atıldı, kurtuldu kasabanın kızları; Kamber'le anılmaktan. Ya bir de Kamber'i görseniz, o güne kadar iki lafı biraraya zor getiren Kamber, neredeyse günün başbakanı gibi konuşuyor. Herkes hayret içinde. Üstelik Kamber'i dinlemek çok zevkliymiş.

- Gelsin kızımı alsın demiş. Kızlığı filan kalmadı ama, Kamber gibisini çok aradığından olacak demiş. Valiye söylemiş, vali kaymakama, kaymakam da tapucu Hulki'ye demiş. Hulki'nin odacısı da geldi bana söyledi. Benden duymuş olma amma dedi, başına devlet kuşu konuyor dedi. Onların eteğine yapışan göneniyormuş.

154

Gelsin bir Zeyneb'im var, ona vereyim demiş. İş filanda aramasın demiş. İster butik dükkanında otursun, isterse gelsin bana yardım etsin demiş. Ben sağa sola gittiğimde, hem burası yalnız kalmaz demiş, yerime bakar, gelene gidene yok der demiş.

Yalnız Zeyneb'in anası biraz olmazlanıyormuş. Mühendisten aşağı olmasın filan demiş. Bu yaştan sonra ne yapacak mühendisi bilmem. Ölçüye gelir yerleri mi kalmış? Ama bizim kayınpeder, anasının gönlünü yaparım, o hiç çekinmesin demiş. Küçük kardeşi nereden tanıyorsa, beni tanıyormuş. Ben Kamber ağbimle iyi anlaşırım demiş. Gelsin götürsün ablamı da sıra bize gelsin demiş.

Kamber anlatacak, hep Kamber anlatacak ama, bırakmıyorlar ki. Neler neler soruyorlar.

- İstemeye kimi göndereceksin?

- Kaymakam bey münasip olurmuş, ama yanında topu-cunun odacısı olsun istiyorum. Ağzı iyi laf yapar.

- Bir iyice araştırdın mı? O kadını pek sana vermezler gibi?

- Sormadan soruşturmadan yola çıkar mıyım? Dün onun yanından geldi, buzdolabı satıcısı Kâmil Ağbi var ya.. Bizim burdan bir heyet götürmüş.

Televizyona bile çıkmışlar, karşılıklı konuşurlarken. Berber çıraqlarını temsil eden heyeti kabul etti filan diye haber olarak söylemişler. İşte bu arada, Kamil Ağbi eğilmiş kulağına söylemiş. Kamil Ağ-bi'nin de beni tanımasına çok sevinmiş.

Kamber.'in raporları gayet iyi. Zaten ben de öyle birini arıyordum demiş.

- Gayri bizi tanımazsın Kamber.

- Neden Ağbi?

- Madenci filan olacaksın. Çok paran olacak. Arabalar

155

şoförler, gazinolar, gezmeler.. Butik dükkanından istediğini de giyersin.

- Yok yok sandığımız gibi değil. Ben yeni babamın dizi dibinden ayrılmam. Şu sıralar biraz kafası karışıkmiş, hesapçısı ayrıldı diye.

- Tak len şu Zeyneb'i koluna. Gel şu şehri baştan aşağı bir yürü. Sana varmayan kızların hepsini çatlat.

- Daha şimdiden çatlıyorlar ağbi. Hep yoluma çıkıyorlar. Bizi ne zaman isteyeceksin. Seni bekliyoruz diyorlar.

- Ta Ankara'dan Zeynep getireceğine al gitsin bunlardan birini.

- Zeyneb'ime yazık olur sonra, iyice umutlanmış kızcağız. Şimdiye kadar körmüşüm, daha yeni gözüm açıldı diyormuş. Bir an önce gelse de dükkanın hesaplarına bir baksak diyormuş.

Herkes inanmış gibi, herkes yardım ediyor Kamber'e. Nüfuscunun verdiği ceket de tam oldu üstüne. Yalnız berber biraz kızıyor galiba.

- Günde iki kere traş olunur mu Kamber?

- Kabahat benim değil abi. Ben erkeğin traşlısını severim diyormuş.

- Sen traş olmasan da olur. Reddedilecek adam mısın?

Herkes o kadar alışmıştı ki, ne zaman TV'de Kamber'e yakıştırdıkları müstakbel kayınpederi görseler, akrabalık duyguları kabarıyordu hemen. Halbuki önceleri çok kızıyorlardı. Lakin hiç umurlarında değildi artık. Ne hayat pahalılığı, ne enflasyon, ne yapılamayan seçim, şimdi varsa yoksa Kamber ve nişanlısı.

Bizim dünür deyip gülüyorlardı. Kamber ise, parmağın-156 daki yüzüğü gösteriyor durmadan.

- O göndermiş. Benim masrafa girmemi istemiyormuş. Babam vermese bile, butik dükkanı bizi gül gibi geçindirir diyormuş.

- Hiç evlerine gitmedin mi?

Kamber'in kasabadan çıkmadığını herkes biliyor. Ama laf o kadar büyüdü ki Ankara'ya gidilmesi eksik mi kalsın.

- Ankara'ya vardım. Beni garajda karşıladılar. Önce taksici yaklaştı. Havaalanı mı ağbi dedi. Ben "Hayır" dedikçe, bırakmıyorlar. Biri valizimi taşıyor, biri çanta mı? Kim olduğumu söylememiştim ama, tanıdılar herhalde. Köşk'ün kapısına geldiğimde Zeynep orda bekliyormuş, boynuma sarıldı. Bu sırada gazeteciler resim çekmek istediler. Zeynep kabul etmedi. Cildine iyi gelmiyormuş. Sonra yukarı çıktık. Odalar birer dönümlük. Ortalarında göl bile var.

Bir gün Kamber'i alıp götürdü iki polis. Herşeyin bittiği anlaşılıyordu. Herkes kendini suçlamaya kalktı.

- İşi çok büyüttük.

-Artık hastaneden bırakmazlar onu.

Ama kim ne bilsin. Kamber'in bu işi bu kadar benimseyip, siyasi suç oluşturacağını. Yine kahvede anlatıyordu.

- Yeni babamla ilk karşılaştığımda ona dedim ki: Seni pek gözüm tutmadı. Bana, alışırısın alışırısın dedi, ya alışa-mazsam dedim. Herkes alışıyor da bir sen mi ahşamayacak-sın diye beni azarladı. Bilmem ki alışabilecekmiyim? Gerçi kızının da hatırı var.

İki polisin arasında hastanenin yolunu tuttuğunda Kamber, arkasından bakanlar mırıldanıyorlardı:

- Alışırısın, alışırısın.

157

HABER BOYLE YAZILIR

Otobüs Yusufpaşa durağından hareket ederken, yanındaki adam, kapı demiri ile koltuk arasında sıkışmış gibi duran adam:

- Çok şükür dedi.

Canı hiç konuşmak istemediği halde, konuşmaya mecbur kalmış gibi cevapladı adamı.

- Ne farkeder? Bu trafik sıkışıklığında ha yolda beklemiş, ha durakta.

- Bir an önce geçide varırsak diyorum dedi adam.

Otobüsün varmak istediği geçit, Aksaray meydanındaki geçitti. Görebilmek için ön cama doğru baktı. Sonra, ne gereği var diye düşündü. Yan camlardan da baksa, nerede olduklarını bilebilir, geçide daha ne kadar otobüs boyu var hesaplayabilirdi. Buralar onun yabancıları yerler değil ki? Çocukluğu buralarda geçmiş sayılırdı.

Anneannesinin bir evi vardı, şu apartmanların tam arkasından iki sokak ötede.

Küçük, bahçeli, ahşap bir evdi. O zamanlar, şu durağın arkasındaki apartmanlar da yoktu, işhanları da. Ağaçlar çok gölge yapan konaklar vardı, arka bahçeden çocuk seslerinin geldiği. Anneannesinin elinden tutarak buralardan, onu bir yerlere götürdüğünü hatırlıyordu. Ama nereye? Muratpaşa'nın 158

orada kurulan pazara mı? Yoksa Laleli'deki başka akrabalara mı? Bir keresinde, ufak suya sıkışmış, hemen kenardaki yıkıntı bir binaya doğru yürümüştü.

Anneanesi ne yapacağını hemen anlamış ve atılmıştı:

- Burası tekkedir. Eve kadar tut.

İşte şimdi anneannesinin tekke dediği yerin önünde durmuştu otobüs. O yıkıntılar kalkmış, orası uzun süre arsa olarak kalmıştı. Şimdi ise, üzerinde bir bankanın blokları vardı.

- Bu ne kalabalık öyle?

Bir yolcunun hayreti uyandırdı onu daldığı hayallerden. Banka binalarına bakmasına rağmen, önündekiler dikkatini çekmemişti. Gerçekten de, bankanın önündeki geniş kaldırım birkaç sıra insanla dolmuştu.

- Emekliler! Bugün onların günü ya.

- Saat kaç ki? Niye bu kadar erken geliyorlar?

- Yapacakları başka iş mi var? Evde oturup, durmaktan sıkılıyorlardır.
- Doğru! Emekli ne yapacak? Evde bekleyeceğine gelir burada bekler.
- Kendi aralarında sohbet ederler, vakit geçirirler.
- Hem bir işe de yaramış olurlar. Onlar için büyük olay. Üç aylıklarını almak. Birbirini hiç tanımayan otobüsün yolcuları, "konuşacak ortak mevzuu bulmuş, boyuna fikir yürütüyorlardı. Nasıl olsa otobüsün yürüdüğü yok. Kaleiçi'nde oturdukları yıl, herhalde ikinci sınıfa gittiği yıl olmalı. Anneanesi gelip onlarda epey kalmıştı. Konuşulanlardan duyduğu, evin müteahhide verilmiş olmasıydı.

159

Aradan birkaç ay daha geçtikten sonra, okulların açılacağı günlerde, annesiyle hayırlı olsuna geldiklerinde ancak anlamıştı; müteahhide vermenin ne demek olduğunu. Sokak kapısı açıldığında çingiraklı zili öten ahşap evin yerinde, beş katlı bir apartman vardı. Anneannesinin oturduğu yer, bodrumda küçük bir daireydi. Lakin anneanesi hiç şikayetçi değil gibiydi.

- Burası bana yeter. Oğlana da üstteki daire yeter. Rahmetliden kalan aylık da, herhalde beni süründürmez. Bu yaştan sonra ne yapacağım..

Tekke arazisi üstüne kurulan bankanın önünde bekleyen emeklilere bakarken, zaman ne çabuk geçiyor diye düşündü. En son geçtiğimiz bayramda uğramıştı anneannesine. Üst kattaki daire ona yeter dediği oğlu, o daireyi satalı yıllar olmuştu. Ama anneanesi ona katılmamış, onun taşındığı semte gitmemişti. Burası benim toprağım dediği bodrum katında, tek başına tamamlamaya çalışıyordu ömrünü.

Otobüs, Aksaray geçidine yaklaşırken, arka taraftaki bir çocuğun sesi, herkesi biraz önce yanlarından geçtikleri ve beklemelerini konuştukları emeklilere doğru çevirdi:

- A birşey oldu!

- Kavga ediyorlar herhalde. Sıra kavgası filan.

- Yok yok! Kavgaya benzemiyor.

Emeklilerin bir noktaya doğru yığılmaları, birine birşey olduğuna işaret etti. Kalp sektesi filan. Şimdiye kadar çok haber yazmışlardı böyle. Eğer hükümeti tutuyorlarsa, diyorlardı ki: "Para heyecanına kalbi dayanamadı. Paraya o kadar çok yaklaşmak, emekliye pahalıya mal oldu. Doktorlar, paradan uzak durulmasını tavsiye ediyor." Yok eğer hükümete muhalif iseler: "Bitmeyen çile. Maaş kuyruğu.

Emekliler 160

hakları olan parayı almak için, hükümetin uyguladığı işkenceye katlanmak zorundalar. Doktorlar, sağlık raporu alamayan emeklilerin, maaş kuyruğuna girmemelerini tavsiye ediyor."

Yanma kadar sokulduğu şoföre, basın kartını gösterdi.

- Bir olay var. İnebilir miyim?

Bankanın önüne doğru ilerlerken, İSKİ binasının önündeki kulübelerden, gazeteye telefon ederek, bir foto muhabiri istedi. Olayı bir de resimlese, güzel bir haber olurdu. Daha doğrusu güzel bir haber yazacaktı.

Bankanın önü miting meydanına dönmüştü. Yeni gelen herkes, önündekine soruyordu:

- Ne olmuş?
- Birşey yok canım. Birisi fenalaşmış herhalde.
- Ölmüş diyorlar.
- Yok yahu. Niye Ölsün ki?
- Sıra yüzünden kavga ediyorlarmış. Birisi yumruğu bir koymuş...
- Bunların yumruğundan ne olur be ağbi.
- Öyle deme arkadaş. Adam herhalde komiser emeklisi filan olmalı.

Yaklaştığı kalabalıktaki herkes, ayrı ayrı şeyler söylüyorlardı. Ambulans uzaklaşırken, olayın olduğu merkeze ulaşmaya çalıştı. Herhalde en iyi onlar bilirdi.

- Sen de tanırsın Hulusi Ağbi. Hani zayıfça bir kadın vardı ya.

- Nereden tanıyayım yahu? Biz kadınlara bakmayı bıra-

161

kah yıllar oldu.

- Hani geçen maaşta, senden iki kişi arkada duruyordu.
- Pek çıkaramadım. Her neyse..
- İşte o kadın. Hemen ilerime düştü. Çok açım gibi bir-şey söyledi galiba.
- Ülen bilir bilmez konuşup da bozgunculuk yapma. Emekli isek, açlıktan ölmemiz gerekmez ki.
- Beyefendi! Herkesin aldığını, kendi aldığınızla kıyaslamayın. Bizimkinin süperi filan yok.

Kadının ambulansa konduğu noktaya ulaştığında, bir eli kimliğinde hemen sordu.

- Ne oldu anlatır mısınız?

Gelenin gazeteci olduğunu öğrendiklerinde, yüzlerinde-ki gerginliği hemen atarak anlatmaya başladılar. Sanki biraz önce yaşadıkları bir gerçek değildi, TV'de gördükleri filmi anlatıyor gibiydiler.

- İşte şurada sırasını bekliyordu. Birden yığılıverdi.
- Elleriyle karnını tutuyordu. Nasıl söylesem, aç gibiydi.
- Herhalde kimsesi yoktu kadıncağızın.
- Geçen seferde görmüştüm onu. Hiç konuşmuyordu.

Olaya tanık olanların ağzından duyduklarına göre, olayda haber olmayı gerektiren pek bir şey yoktu. Kadının aç olduğu belki yazılsa bile, pek inandırıcı olmazdı.

Emeklilere:

- Birazdan foto muhabiri arkadaş gelecek. Siz ona istediği pozları verin, diyerek uzaklaştı oradan.

Haberi nasıl yazmalıydı? En iyisi Cağaloğlu'na kadar 162 yürümek diye düşündü. Hastaneye götürülenin, daha doğrusu ölenin kadın olması, hikayeyi oldukça ilginçleştirebilirdi.

Gazeteye vardığında, foto muhabiri çocuk çoktan dönmüştü bile.

- Hastaneye de gittim abi. Kadını soymadan resimlerini de çektim.

- İyi! Sıradakilerin de resmini çektin mi?

- Çekmez miyim ağbi? Hatta uzaktan çektiklerimi, istemediğin politikacıların mitinglerinde kullanabilirsin. Altına da yazdın mı "Mitinge gelen hep yaşlı kimselerdi" diye...

- Çok konuştun ama.. Sen git resimleri banyo ettir.

Foto muhabiri çocuğu gönderdikten sonra, önce başlığı oluşturdu kafasında.

"Maaş kuyruğunda beklerken, aldığı evlenme teklifinin heyecanına kalbi dayanamadı."

Bu manşete göre, haberi yazmak artık çok kolaydı.

"Her maaş almaya geldiklerinde karşılaşırlardı İzzet Bey'le, Şaziye Hanım. Önceleri gözleriyle selamlaşarak başlattıkları arkadaşlık, her maaş almaya geldiklerinde biraz daha ilerlemiş olurdu.

Birkaç yıl önce karısını kaybeden İzzet Bey, önceleri evlenmeyi hiç düşünmüyordu. Biliyordu ki, kaybettiği karısının yerini hiç kimse alamazdı. Fakat yıllar geçtikçe, içine çöreklenen yalnızlıktan da iyice bıkmıştı. Çocuklarına da yük olmak istemiyordu. Hem sonra gördüğü kadarıyla Şaziye Hanım hiç de fena bir kadına benzemiyordu. Temizliğine özen gösterdiği her halinden belliydi. Ayrıca, erkek kıymetini bildiğini sezdiriyordu hep. Belki de yılların yalnızlığı öğretmişti bunu ona.

163

Şaziye Hanım ise, kocasından kalan üç aylığı almaya geldiğinde gördüğü İzzet Bey'e her defasında anlatıyordu. Yalnızlığın çok zor olduğunu. Bilirim erkekler için daha zordur diyordu yalnızlık. İzzet Bey'in halini sorarken, bir keresinde de laf arasında demişti ki İzzet Bey'e: Benim rahmetliye bazı yönlerin çok benziyor. İşte ne olduysa, geçtiğimiz maaş günü, yani dün oldu. İzzet Bey, her maaş günü olduğu gibi, yine erkenden kalkmış, sinekkaydı tıraşını olmuş, heyecanla maaş kuyruğundaki yerini almıştı. Ne olursa olsun kafasına koymuştu. Bu sefer bütün cesaretini toplayarak Şaziye Hanım'a evlenme teklifi edecekti. Şaziye Hanım ise, her zamanki tabii haliyle almıştı sıradaki yerini. Basma entarisinin üstüne giydiği hırka, ne var ki saklamıyordu zayıflığını.

İzzet Bey, sıradaki diğerlerinden izin alarak, Şaziye Hanım'ı yanına çağırdı.

Heyecanlı an gelip çatmıştı. İzzet Bey, birkaç kere yutkunarak kuruyan ağzını ıslatmaya çalıştı. Yavaşça ve usulca döküldü kelimeler dudaklarından.

- Şaziye Hanım, benimle evlenir misiniz?

Şaziye Hanım'ın kalbi, sanki göğüs kafesinden fırlayacakmış gibi atıyordu. Gerçi bu konuda tecrübeliydi. Bu ikinci evlenme teklifiydi aldığı. İlkinde, sevinçle boynuna sarılmıştı teklif sahibinin ama, şimdi yapamazdı ki bunu. Birkaç kelime kekeler gibi olduktan sonra, olduğu yere yığılıverdi. Kalbi bu kadar sevinmesine izin vermemişti."

Yazdığı haberi tekrar okudu. İki de resim koydu muydu haberin içine... Birisi sırada bekleyen yaşlı erkekleri göstermeliydi. Kimse, işte şu İzzet Bey diyemesin. Diğer resim ise, kadının ölü halinin resmi olmalıydı. Her ne kadar kimsesi yok diye duymuşsa da, arkası kuvvetli akrabaları olabilirdi. Onun için resim biraz uzaktan olmalı ve net olmama-

lıydı.

İzzet Bey'le Şaziye Hanım'ın ilişkisi kafasına pek yatmamış mıydı, yoksa aksayan bir yanı mı vardı yazdığı haberde? Yeni bir başlık attı önündeki kağıda.

"Emekli maaşını almaya geldiğinde çocukluk aşkıyla karşılaşan kadın, kalp krizi geçirdi."

Bu başlığın haberi daha ilginç olur diye düşündü. Oturup yazdığı, ta ikinci dünya savaşı yıllarına rastlayan aşk öyküsü, daha inandırıcı geldi kendisine. Üstelik, aşıkların yaşadıkları eski İstanbul evlerini ve sokaklarını da hatırlayabildiği kadarıyla iyice tasvir etmişti.

Haberi sayfa sekreterine verirken:

- Resimleri sen seç. Resim altlarını da uygun bir şekilde yazıver. Ben artist kızla, futbolcu oğlanı basmaya giden ekibe katılıyorum, dedi.

İstanbul için akşam baskısı yapmayan gazetesini, artık ertesi günü görebilecekti, hep olduğu gibi.

Kahvaltısını yaparken, bu kez değişiklik yaptı. Her zaman en son kendi gazetesini karıştırırken, bugün herhalde yazdığı habere konulan resimleri merak ettiğinden, ilk önce kendi gazetesini aldı eline.

Haberin yanına konan resim, yani ölen kadının sedye üstünde boylu boyunca yatarken çekilmiş resim, ayağa fırlamasına sebep oldu.

- Evet o! Anneannem bu!

Haykırışını iki kat alttaki komşular dahi duymuştu.

165

BİR RÖPORTAJ YAPACAKTİM, ONUN İÇİN...

"Sana akıl vermek gibi olmasın ama" demişti patron "Git röportaj yap. Eğer dergide yayımlanmaya layık görülürse, birkaç kuruş alırsın sen de. Yoksa bizim, seni kadrolu olarak çalıştırmamız zor. Trajımız ne, ilanımız ne ki?"

Mahmut Hoca telefon etmişti ben yanıdayken, hala iş bulamadığımı öğrendiğinde. Yayınevlerimizin cilt cilt tefsirler, ansiklopediler yayınladığını, bunları ev ev, dükkan dükkan dolaşarak pazarlamamı teklif ettiğinde, "kendini bunca yıldır pazarlayamamış biri, nasıl pazarlasın bir ürünü" demiştim. Gerçi ben

de biliyordum, pazarlanacak bir yönümün olmadığını. "Ülkenin en yakışıklı sağıcağı" sıfatım, ki bu sıfatı kendi kendime vermiştim; gençlik yıllarımın arasında, mahalle takımında kalmıştı.

"Dur öyleyse, seni bir de ben pazarlayayım. Belki beceririz" deyip, telefona sarıldığında Mahmut Hoca, karşısındakine, dergisi için birşeyler yazabileceğimi anlatmıştı, süslü cümlelerle. Patron önce bunu vurguladı. " Mahmut Hoca'yı kırmak istemedim, personele ihtiyacımız olmamasına rağ-

166

men; ilişkilerimiz bozulmasın diye aldım seni." Sonra ne yapabileceğimi söyledi.

"Mesela rahmetli Osman Ağabeyi tanıyanlara git konuş. Osman Ağabey'i duydun değil mi? Gençliğin üzerinde, çok emeği vardır bilirsin. Kendisi hayatta olsaydı, git onunla konuş derdim ama, bari tanıyanlarla, dostlarıyla konuş. Ölüm yıldanözü yaklaşüyor, dediğim gibi iyi birşeyler çıkarsa ortaya, hem sen birkaç kuruluş alırsın, hem de Osman Ağbi'yi anmış oluruz. Yeni yetişen gençliğe de tanıtılması gerektiğini unutma ha!"

Aylar sonra da olsa, bir işin ucundan tutuyor olmanın heyecanı ile ayrılmıştım dergiden. Sanki dergi yayınlanmış, bayii vitrinlerine konmuş, gören herkes onu konuşuyor.

- Şu dergi var ya, şu dergi. İşte onun içinde bir röportaj var. Çok müthiş! Osman Ağbi diye birini anlatıyorlar. Şimdi nerde öyle Osman Ağbi'ler?

- Ben biliyorum. Dün akşam, babam bu dergiyle geldiğinde, hemen o röportajı iki kere okudum.

Otobüste kızlı erkekli üniversite öğrencilerinin elinde de bizim dergi var.

Birbirlerine sarılarak kıkırdaşa, fıkırdaşa gitmeyi bırakmışlar; röportajda adı geçen Osman Ağbi'yi konuşuyorlar.

- Gördün mü? O yıllardaki üniversitelerimizin halini. Adam ne mücadeleler vermiş tek başına.

- Şimdiki üniversiteler pek farklı mı o günlerden? Yıllar sonra bu günleri de yazan biri çıktığında, şimdi bizim duyduğumuz hayreti, o günküler de duyacaklar.

- Haklısın! Fakat bu günkü üniversitelerin talihsizliği, Osman Ağbi gibi bir talebenin olmayışı.

- Demek ki adamların hala bir korkusu var. Ya şimdi de bir Osman Ağbi çıkarsa diye düşündüklerinden olmalı bun-

167

ca tedbirleri, yasakları...

- Artık çok zor, bu çağ atlamış Türkiye'den bir Osman Ağbi'nin daha çıkması.

- Evet, evet! Bir kere talip olan yok. En başta biz...

- Öyle deme ama.. Ben mücadelemi okul bittikten sonra yapacağım.

- İş bulma mücadelesini diyorsan, onu herkes yapacak.

- Ciddiyeti bozma lütfen. Mesela Osman Ağbi'nin hayatını film yapabilirim. Elimde böyle bir röportaj varken, senaryo hazır demektir.

Röportajımın dergide yayınlanmasından sonra, konuşan çevreler sadece gazete bayii önlerindeki kalabalıklar ve oto-büslerdeki, vapurlardaki öğrenciler değildi elbet. Sanayici, tüccar, işadamları da konuşuyordu bu röportajı kendi aralarında. Hatta dergiyi bulamayanlara, röportaj sayfaları faksla geçiliyordu. Telefonlarda normal hatların, Alo'lu hatları ilk defa geçtiği, bu ay olarak tespit edilecekti PTT yetkililerince.

- Alo! Bırak kardeşim ya... Dergiyi okudun mu? Osman Ağbi'nin röportajı ne müthiş röportaj öyle.

- Sen röportajını okumuşsun. Ben kendisini gördüm.

- Yok ya!

- Tabi! Sen beni ne sandın? Benim, mücadele adamlarını tanımak gibi bir özelliğim de vardır. Kumaş tüccarı olduy-sak, mücadeleden uzak kalmadık ki. Sen de sarı boya kalmış mıydı?

- Var var! Kaç kilo göndereyim. Sen ne zaman tanıdım Osman Ağbi'yi. Bırak şimdi sarı boyayı.

168

- Hacıbayram'da bir cumaya gitmiştim. Orda gösterdi biri. Titreyip duruyordu. Eski fiyattan verirsen, iki ton sarı boya. Gideyim yanına, kartvizitimi vereyim, yolun düşerse bir uğra diyeyim dedim, sonra aklımdan geçivermiş. Niyetim bir palto almaktı ona. Titreyip durduğuna göre herhalde üşüyordu adamcağız. Demek ki kısmet değilmiş. Sarı boya eski fiyattan değil mi?

- Eski fiyat mı kaldı memlekette kardeşim? Sen dergi okumaktan, mark fiyatlarını okumuyorsun galiba gazetelerden. İstersen yeni fiyattan hemen gönderirim. Tabi otomatik havalen hesaba geçtiğinde.

Neden sonra farkettim Sarayburnu'na geldiğimi, seyyar çaycı "Çay ister misin ağbi?" demese, hala Osman Ağbi röportajının yankılarını düşünecektim hayalimde.

Elimdeki bir bardak çayın sıcaklığını, bütün vücuduma yaymaya gayret ederken, "bırak şimdi" dedim kendi kendime. "Hele bir röportajı yap, yayınlansın, ondan sonra düşünürsün." Fakat kendimi alamıyordum. Mümkün mü, Osman Ağbi için bir röportaj yapacağım, dergide yayınlanacak ve yankıları olmayacak. Bu röportaj belki benim önümdeki paslanmaya yüz tutmuş kısmet kilidini açacak. Dikkatini çekeceğim birilerinin. Gayri ne teklifler alırım kim bilir?

Ertesi günü, belki de iki sonra, ben kaldırımda, yeni sayıda acaba kiminle ropojrtaj yapsam diye düşününe düşününe yürürken, yanımda duran arabadan uzanan baş diyecek ki:

- İş bulmuşsun galiba. Röportajın çok güzel olmasını kendinde bilme ha! Osman Ağbi'nin büyüklüğünden. Röportajın yayımlandı ya, sen de artık köşesin. İstersen

bundan sonra araba alım satımı yap. Bak bu arabayı yeni aldım, içi çok geniş. Sen görmemiştin değil mi? Bir kaç gün sonra hemen devrederim. İyi para var bu işte. Niye uğramıyorsun ba-

169

na. Gel bir çayımızı iç, personelikle tanıştırayım seni, büyük röportajcımızdır diye.

Üniversiteli yıllarımda tanıdığım ve yürü denmiş kullardan olan bu arkadaşla nerden karşılaştım? Bilseydim, öteki caddeden yürürdüm. Hiç hakkı yok hayallerime dalmaya. Arabasının içi geniş olabilir ama, karnının genişliğinin ancak kumpasla ölçülebileceğini yıllar önceden bilirim. Araba alım-satımı yapmamı da istemiyor aslında; maksadı beni röportajcılıktan vazgeçirmek. İstiyor ki dergilerde bir daha hiç röportajım yayınlanmasın. Gündüzden aldığı köfte ekmek paketlerini, gece yarısından sonra açıp, koridorun köşelerinde yediğini çok gördüm yurtta kaldığımız yıllarda. Bu memleketin adam olmayacağı, köftecilerin baharatdan çalmasına bağlamayı da en güzel o bilirdi.

"Ne oldu? İşe alındın mı?" diye sormuştu, tekrar ona uğradığımda Mahmut Hoca, patronun teklifini anlatmış, Osman Ağbi'yi tanıyanların adresleri için yardımını istemeye geldiğimi söylemiştim.

Mahmut Hoca sağolsun, her gittiğimde köfte ekmek de söyler bana, benim için telefonlar da eder sağa sola. Birkaç kişiye sordu, Osman Ağbi'yi tanımak mutluluğuna .ermiş olanların kimler olduğunu. Lakin mutluluğu, mutlu olmayı çoktan unutmuş insanların yaşadığı bir şehirde onları bulmak, sürekli soygunlar yaşayan müzelerimizde asar-ı antika bulmak kadar zordu. Mahmut Hoca'nın telefonlarından anladım bunu.

- Alo! Ben Mahmut Hoca! Sana birşey soracağım. Rahmeti Osman Ağbi'yi sen tanıyor muydun?

- Tahtakale'deki Osman Ağbi değil canım. Yok yok! O hiç konfeksiyonculuk da yapmadı. Kırmızı Mercedesi olan 170

Osman Ağbi de değil.

Kaçıncı telefonda bilmem, karşıdakinin biraz tanıdığı anlaşılıyordu.

- Evet, evet! O Osman Ağbi! Senin hemşehrin sayılır değil mi? Tabi ya, öyle mücadeleler yaptı o. Adresini ver, Osman Ağbi ile birlikte okuyan'o arkadaşım.

"Bundan sonrası çorap sökücü gibi gelir" demişti Mahmut Hoca, elime telefonla aldığı adresi verirken. "Şimdi buna git, konuş. Onun da tanıdıkları vardır. Böylece birkaç kişiyle röportaj yapmış olursun."

Henüz öğleden sonra işyerine vardım, elimde adı yazılı şahısla ancak akşam üzeri görüşmem mümkün oldu.

- Çocuklar dergiden geldiğini söylediler. Ne dergisi bu? Ekonomik konuları konuşacaksak, hazırlanmam uzun sürer. Beni kim tavsiye etti size? Ticaret odasında yaptığım konuşmayı mı duydunuz yoksa? Önce hayat hikayemi mi

anlatayım? Fotoğrafçınız yok muydu? Resimleri sonra mı çekeceksiniz? Böylesi daha iyi. Makyaj filan gerekir değil mi? Görüyorsun işlerimizin ne kadar yoğun olduğunu. Bunları da yaz. İşadamlarından belli olur bir memleket.

Röportajı ben yapacaktım, soruları ben soracaktım, fakat adamın soru yağmuru karşısında şaşırıp kaldım. Hazırladığım kağıda bakarak, sanki orada birşeyler yazıyormuş gibi, anlattım adama durumu.

- Rahmetli Osman Ağbi için gelmişim ben. Sizinle onu konuşmak istiyordum.

- Osman mı? Daha neyini konuşacağım kardeşim onun. Kıdem tazminatını vermiştik işten çıkardığımızda. Gelen giden onu söylüyor. Yanan defterlerin arasında onun da yanmış sigorta prim makbuzları. Kaza işte. Ben çocuklarına

171

emekli aylığı bağlayamam ki. Hem sonra herkes ölecek.

Bir ara iyi ki işadamı olmamışım diye geçti içimden. Adamın işi çoktu doğrusu.

Osman Ağbi'leri karıştırması da işin çokluğundan olsa gerek.

- Ben o Osman Ağbi'yi değil, bizim büyük mücadeleler veren Osman Ağbi'mizi sormak istemişim.

- Ha! Anladım! Ne yapacaksınız onu. Öleli çok oldu değil mi? Fakültede beraberdik. Alacağınız mı vardı ondan?

- Hayır efendim. Bizim ona borcumuz vardı da. Belki biraz olsun ödeyebiliriz diye, onu tanıyanlarla röportaj yapıyoruz.

- Polis kayıtlarından mı öğrendiniz onu tanıdığımı? Evet tanıyordum ama, bir ben miyim onu tanıyan? Hem ben hep ona uzak durdum. Başım belaya girsin istemedim. O, boyuna içeri girip çıkıyordu.

- Yani siz onunla hiç konuşmadınız mı? Mücadelesine tanık olmadığınız mı?

- Birkaç kere söyledim ona. Dedim ki: Devlette uğraşmayı bırak. Sana ne memlekette demokrasinin olmamasından. İyi bir şey olsa herhalde bizde de olurdu. Çok mu hoşuna gidiyor, polislerin ikide bir gelip almaları?

- Hiç duruşmalarını izlediniz mi?

- O günkü gazetelerden okudum. Hem dersler, hem ufak tefek ticaret yolları.

Vaktimiz pek yoktu anlayacağın.

- Neler diyorlardı onun için?

- Asılmasını bile isteyen çoktu. Hatta bir keresinde hakim demiş ki: Ne ikide bir karşıma çıkıyorsun? Boşanma davaları dururken, ben mecbur muyum senin hak mücadeleni dinlemeye.

172

- Hangi haklardı bunlar? Bir fikriniz var mı?

- Yazma hakkı, konuşma hakkı, yürüyüş hakkı. Ne bileyim ben, okula isteyen istediği kıyafette gelmeli hakkı, falan filan...

- Yani insan hakları demek istiyorsunuz değil mi?

- Ben orasını bilmem. Ben işadamıyım. Vergimi veririm. Geçen gün TV'de görmedin mi? İnsan hakları bakanı ne dedi?
- Ne demişti efendim?
- İnsan haklarına biz çoktan bağlıyız ama, yönetmeliklerimiz müsait değil.
- İşte bizim Osman Ağbi, o yönetmelikleri değiştirmek için mücadele vermedi mi o yıllarda?
- Verdi de ne oldu? Ben ona kaç kere dedim. Gel tüccar ol dedim. Toptancı hemşehrilerin vardır. Alır satarsın. Kafasının dikine giden biriydi. Bir gün tutturmuş: Sesimi sağırlara duyuracağım diye.
- Duyurdu mu bari?
- Bilmem? En son, hangi şehirdi o? Galiba Malatya'ydı. Hani birinin silahı varmış. Tutmuş buna mektup yazmış. Mektup postanede okununca hem o tabancalı delikanlı yakalanmış, hemde bizim Osman içeri girmiş.
- Tüccar olmadığı için biz seviniyoruz. Siz memnun değilsiniz herhalde?
- Bilakis. Neden memnun olmayayım ki? Eğer o tüccar olsaydı, bugün ben belki de böyle büyük işletmeci olamazdım. Belki başkaları da olamazdı. Bu ihtimal hep vardır.
- Başka neler konuşurdunuz onunla?

173

- Gençliği içerde geçmiş bir adamı nerde bulup konuşacaksın? Yayıncılıkla uğraştığını duydum sonra. Bir dergi filan çıkarmış, geldi geçti gibi bir adı vardı. Kimseden para alamamış? Borçluları, hapisteki adam parayı ne yapsın diye düşünmüş olamaz mı yani?

Adama veda edip ayrıldığımda, bu röportaj işini de be-ceremiyeceğim gibi bir duygu vardı içimde. Adamla konuştuklarımızdan ne çıkarabilirdim, oturup neler yazabilirdim ki?

Eve dönerken, büyük röportajcı olamadığıma yanmaktan öte, Osman Ağbi'yi rahatsız etmeyeceğime seviniyordum. Belki birgün birileri, onun için çok daha iyi şeyler yapabilir. Mesela onu ve mücadelesini anlatan bir kitap neden olmasın? Patrona yapamadığımı söyler geçerim, o kolay. Fakat Mahmut Hoca'ya ne diyeceğim. En iyisi birkaç gün uğramamak.

Hamiş: Osman Yüksel Serdengeçti ağabeyimizi rahmetle analım istedik. Kusurumuza bakılmaya...

174

Reçete Yayınları'nın çıkan kitapları
İhtilali Önleme Derneği Ordaki Köyün Adı Var: Trafalgar
NECATİ TUNCER'in diğer kitaplar,
Değmesin Yağlı Boya, İnkılab Yayınları 1989 (Bitti).
Yazdık Hesabı, İnkılab Yayınları 1990.

Reçete Yayınların/n çıkacak kitapları Karakol Buralarda Bir Yerdedir. Değmesin Yağlı Boya (2. Baskı)

- Levhada Trafalgar Köyü yazıyordu, adı biraz Fransız geldi. Delikanlı gözlerini oğuştururken, bir yandan da kendine herşeyi biliyor havasını vermekten de geri kalmadı.

- öyledir. Fransız köyüdür orası.

Levhanın gösterdiği yamaçta yayılan akli karalı keçi sürüsünü de parmağıyla işaret etti.

- Onlar da Mösyö Söğen'in keçileri.

- Burada Fransız köyünün işi ne?

- Çok önceleri gelmişler. Kimileri diyorlar ki, Sultan Süleyman zamanında gelmişler. Fakat hepsi Türkçe konuşur. Fransızcayı unutmuşlar.

- Peki Fransa'yla hâlâ bir bağları var mı?

- Olmaz olur mu beyim? Hatta muhtarın karısı, Fransa başkanının kansıyla akraba imiş. Aynı sülaleden geliyorlarmış.

- Kim diyor bunları?

- Muhtarın madamı biliyor canım. İnsan akrabalarını tanımaz mı? Gazeteler de yazdı. Resimlerini yanyana bastılar. Birbirlerine acayip benziyorlar. Fransa başkanı'nın madamı ikide bir neden geliyor bu ülkeye? Sen gazete okumuyor musun?